

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

כ"ד שבט תשע"א

משפטים

שנה ט"ו גליון תרצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב.....עמוד ב'
 שבת בשבתו.....עמוד ג'
 דבש תמרים.....עמוד ד'
 בשפתי צדיקים.....עמוד ה'
 פרפראות להכמה.....עמוד ו'
 ודרשת וחקרת.....עמוד ח'
 פניני התורה.....עמוד י"א
 משולחן גבורה.....עמוד י"ג
 חוקים להורותם.....עמוד ט"ז
 הילולא דצדיקיא.....עמוד י"ט
 מי האיש.....עמוד כ"א
 דבר בעתו.....עמוד כ"ד
 משולחן מלכים.....עמוד כ"ז
 דברות קודש.....עמוד כ"ט

להביאך אל המקום אשר הכינותי

בעיירה אהת היה בה מנהג מיוחד, בכל שנה היו ממליכים עליהם מלך אחד שאינו מבני המדינה, ולאחר תום השנה שלחו אותו בחוסר כל, והמליכו איש זר תחתיו, אותם המלכים התענגו כמשך השנה מכבוד מלכים ומעושר רב ולא שמו לב לכך שבקרב תסתיים השנה ולא יותר בידם מאומה.

פעם נקלע לסביבות אותה עיר אדם פקח, ובדיוק באותה שעה חיפשו בני העיר מלך חדש, ומיד בעמדם על גודל פקחותו ונבונותו בחרו בו והכתירו אותו למלך ברוב פאר והדר וכיבודוהו ונתנו לו מכל טוב, כל השרים והעבדים עמדו נכונים למלא את מוצא פיו ולא היה חסר לו מאומה.

אולם אדם זה שחכם היה ראה את הנולד וחשש מאוד מפני הבאות, לכן הוא בירר בסתר מה עתיד לעלות בגורלו, וכאשר התברר לו שלא לעולם חוסן והוא עתיד להיות מנושל ממלכתו וישלחו אותו משם בחוסר כל, עלה בלבו רעיון שיוכל להביא לו תועלת רבה: הן בהיותו מלך רשאי הוא לעשות ככל אשר יחפוץ, לכן הוא שלח ספינות מלאות מכל טוב למקום מגוריו הקודם, ושם ציזה לגנוז אותם במקומות שמורים היטב.

ואמנם כאשר שלחו אותו ממלכתו שב למקומו הראשון שמח וטוב לב, שהרי לא בקודמו הוא השכיל לנצור אוצרות מלכים כדי שיוכל להשתמש בהם בהמשך חייו.

והנמשל מובן, אנשים החיים בעולם הזה לא ידעו ולא יבינו שסוף האדם למיתתו, והם סבורים במעות שיחיו לעולם, על האדם לדעת דהעולם הזה דומה לפרוזדור, דור הולך ודור בא, ויבוא היום שיאלץ לעזוב את מקומו עושרו ורוב בניו כאן עלי אדמות, לעומתם, מצויים אנשים חכמים ונבונים היודעים להכין להם צידה לדרך לעולם שכולו טוב.

כאן בהאי עלמא ניתן לאסוף תורה ומצוות שיחיו שמורים לו לאדם לעולם הבא שכולו נצח, זמן הקמת האוצר הוא רק בעולם הזה, ואילו זמן אכילת האוצר וההנאה ממנו הם רק שם בעולם הבא, לכן מי שהכין לו אוצרות מלכים ויחה שם בכבודו של עולם ויוכל להנות בגן עדן מזיו השכינה בזכות התורה והמצוות שקיים בחיים חיותו.

התורה"ק אומרת הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בכל דרכיך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, הכל בהכנת תליא מילתא, ומי שמרה בערב שבת יאכל בשבת, יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם הבא.

זמנים	הד"ר	מוע"ש	יחסי התורה מ"ס פסחים
ברוקלין	4:53	6:22	יום א' דף כג.
קרית יואל	4:53	6:21	יום ב' דף כג.
מאנסי	4:53	6:21	יום ג' דף כד.
לעקוואד	4:56	6:24	יום ד' דף כד.
מאנטרעאל	4:40	6:09	יום ה' דף כה.
מעלבוירן	8:19	9:49	עש"ק חורה
בווענאס איירעס	7:48	9:16	שב"ק חורה
לאנדאן	4:27	5:56	להבנות מודעות, ברכות מול טוב, הצגת שם, לעילוי נשמות, וכו'
מאנטשעטער	4:28	5:58	פנו לאפיס כולל עני חיים באה"ב: 1-888-732-6347
אנטווערפן	5:07	6:39	EXT 4
ווייען	4:32	9:16	1-888-REB-MEIR
בני ברק	4:48	6:24	
ירושלים	4:33	6:27	

שבת מברכים - ר"ח אדר א' יהיה ביום שישי ושבת"ק
 מולד: יום ה' בשעה 11:16, עם 6 חלקים

די מארייכערסטע סטלה מאר

כל מיני ישיועות

שקל הקודש
 רבי מאיר
 מלך הגנים
 פלסקע
 1-888-REB-MEIR
 732-6347

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים,
ע"ד מוסר והסידות נאמרים

אחד של תשובה כחודה של מדה ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקוניות נכנסות בו, הבא לחדר מסייעין אותו.

(הרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ע)

☆

אך אם יום או יומים יעמוד לנו לא יוקם כי כספו הוא. וי"ל בדרך מליצה על ישראל אם אם יום או יומים יעמוד, אם יהודי יתפלל בנונה רק בימי ראש השנה שהוא יומים ויוד"ש שהוא יום, מבקשים אנו מן שלא יוקם שלא תנמך ביהודי זה, שאינו מתפלל בכל השנה כדבעי, כי כספו הוא, מושם שהוא טרוד כל השנה למצוא מחיה וטרף עבור משפחתו.

(אמרי יוסף)

☆

ונקרב בעל הבית אל האלקים אם לא שלח ידו וכו'. ונקרב בעל הבית

וכו, היינו במה מקרב את עצמו בעל הבית, היינו האיש פשוט אשר אינו עומק כי" בתורה ותפילה אל הש"ת שהוא בעל הבית האבותי, אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, היינו שעומק במשא ומתן באמונה ע"ד שאר"ל ששאלה ראשונה הוא בשעה שמכניסין האדם לדין נשאת ונתת באמונה.

(אילנא דחי)

☆

אם הכול תהכול שלמת

רעה. רעה נקרא היצר הטוב ור"ל שבאם תפגם בהמצות הנקראים חילוקא דרבנן ותעשה המצות אך שיהיה בהם איזה פניה, עד בא השמש, קודם שתשקע השמש, תשיכנו לו, תעשה תשובה ע"ד ובא השמש וטרה, וע"ד תכלית הימים הלילות, וד"ל.

(אילנא דחי)

שהאדם אוכל בשבת יכול להשיג רפואה, כי שורש הרפואה נעשה בשב"ק ע"י יהודי העולמות העליונים בכוננת האבילה כדוע ליודעי חן, לכן שבת הוא מלועוק ורפואה קרובה לבא, וזה ג"כ הרמז רק שבתו יתן, ע"י קדושת אבילת השבת ורפא ירפא.

(תפארת שלמה)

☆

מלאתך דומעך לא תאחר, מלאתך, הוא מה שק' מתמלא להקב"ה, ודומעך הם הדמעות שאתה שופך לפניו ית', לא תאחר, זאלסטו זיי נישט פאר פרעמדן.

(תורת אבות)

☆

כי תראה חמוך שנאך רובין תחת משאו וכו'. הקב"ה מקיים תרי"ג מצות, במה הוא מקיים עזוב תעזוב, אלא להקב"ה אומר לישראל בני פתחו לי פתח

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. בזהר מכיבא תרגומו ואלין דינא די תסדר קדמיהון וכו', ונראה דיש פרשיות שאי אפשר לאדם אחד לקיים כולם, ויש פרשיות שהרצון דייקא שלא יבואו לקיום, ובמה יתקיימו ע"י הלימוד, וכאשר לבש פחד ה' הדר גאווה נחשב לו כאילו קיים, ובפ"ר ואלה המשפטים יש רמה דגלגוליא עכ"פ בודאי הרצון המובחר שלא יבוא לדין, אבל ע"י לימוד של הדינים האלו נחשב כאילו קיים, לזה הקדים הוזהר היתרגום ואלין דינא די תסדר קדמיהון, שילמדו הדינים וההלכות, ובה נחשב כקיים בפועל.

(הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ע)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. ואלה המשפטים אם בא על אדם אויה

צער ח"ו, ואינו יודע על מה כי יודע בעצמו שלא הוא כ"כ, תשים לפניכם, יתלה היסורין בשביל שדמא בנגלו הראשון.

(דברי יחזקאל)

☆

אם בנפו יבא בנפו יצא.

גפו הוא אותיות נוף, היינו כשירצה האדם לעסוק בדרכי עבודת ה' טרם שיעבוד עבודה לשבר גופו והומרו ולוכך עצמו היטב בהודככות החומריות אך שיבוא בגופו ובחומרו בתקפו, אזי בנפו יצא שלא יעלה לו מאומה ולא ישיג קדושת הש"ת, בצריך מקודם להודככות החומריות.

(מגן אברהם)

☆

רק שבתו יתן ורפא ירפא. עפ"י"מ שנתבאר בפ"י המשנה במס' שבת, כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת, פ"י מכל המאכלים

צריכים לזהר שלא יחטא אפי' בכ"ש - צריכים להתרחק מהתחברות לרשעים בכל אופן שהיא

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. מאד מאד חייב אדם לזהר בכל תנועה שלא יחטא אפי' בכל שהוא, כי חצי שיעור חזו להיצטרופי ויבא ח"ו לידו איסור שלם, זהו פי' הפסוק "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, כי המילה כל לרבות חצי שיעור, ע"ד שאי' בגמ' אמר ר' יוחנן חצי שיעור אסור מהתורה וליקף לה מדכתבי כל הלב וכו' לרבות חצי שיעור, וע"ז בא הפ"י להזהיר ובכל אשר אמרתי אליכם, אפי' מחצי שיעור ונדנדו עבירה כ"ש, תשמרו, וכיון שכל תנועה קטנה מצטרפת, מה מאד על האדם להשגיח עם מי הוא מתחבר, וישנא קהל מרעים ועם רשעים לא ישב. וביותר צריך האדם להתרחק מחברת דבשרים המתחברים עם הרשעים אפי' כשהתחברות היא לפי ראות העין בדברים שאין בהם נדנדו עבירה, כי כל הכתות שקמו לעשות חדשות הם שוא ותהו ולא תצמח כל תועלת מנועשים, ואי אלא אחד שיעד באיזה אופן תבא ישועת ה' לישראל, וזה ברור שבאופן שדם מדמים בודאי לא תהיה, וכמו שהיה אצל קר"ם שנהלקו לדי' כתות א' אמרה נפול לים, וא' אמרה נחזור למצרים, וא' אמרה נעשה מלחמה עמוהם, וא' אמרה נצווה כנגד, והישועה היתה באופן שלא חשב גם אחד מהם, שנקרע הים לפניכם, וכמו"כ הגאולה העתידה תבא בדרך שלא חשב אדם מעולם, הי"ד שנבנה לה במהרה, וצריך התחוקות והתאמצות גדולה בזמן הקצר שעדיין נשאר לנו, לכל נפול ברשות זו ממנו פועלי און, והיחייבים לעמוד על המשמר בכל תנועה, כי חזו להיצטרופי אל העתיד.

(דברי יואל)

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים,
על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

בשבת אין שום בירורים כי הוא מעין עוה"ב

שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם, זה הולך ג"כ על ימי השבוע, היינו כל הששה ימים מחוייב האיש לעבוד ולעשות מלאכה, כמ"ש ששת ימים תעשה מלאכה, כי זהו עיקר המלאכה לברר הטוב מהרע ע"י המלאכה, ונראה כמה יגיעות יגע האדם עד שיהיה לו לחם תחלה חרישה וזריעה וקצירה, ואח"כ דישה בכדי להסיר הקש והמוץ מהגרעין אשר זהו הכל מחמת שהקליפה קדמה לפרי ומחוייב להסיר את כל הג"ל רק לבחור הגרעין, ולטחון ולאפות ולהסיר הסובין והכל נעשה מעת שנתבלבל העולם ונתערב הרע בטוב, כי מתחלה היה רצונו הפשוט שיהיה טעם עצו ופריו שוה ואולם אחר שנתהוותה מה שנהוה וטעמו מעץ הדעת נתערב הכל ומוכרח הדבר להיות כמו שהוא עכשיו ומחוייבם אנונו עם בני ישראל לברר הכל ע"י המלאכה שלנו, וז"ש ששת ימים יעבוד, ובשביעי היינו יום השבת יצא לחפשי חנם, כידוע שצריך להכין הכל מע"ש, ובשבת אין שום בירורים כי הוא מעין עולם הבא, וז"ש בחריש ובקציר תשבות, כי בשבת אין נצרך לשום דבר ונקרא עולם החירות, וז"ש ובשביעי יצא לחפשי חנם. (בית אהרן)

בשבת בא לכלל דעת להכיר כי הכל מהשי"ת

ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות, דנוע דששת ימי המעשה הם נגד הששה מדות, ובכל יום צריך לתקן מדה אחת מהמדות, וכמ"ש ה"מ"מ מקאזניץ זצלה"ה בעבודת ישראל (פ"ז) ידידו שא"א לקבל הקדושה ביום שבת קודש אם לא ע"י ההכנה שאדם עושה כל ששת ימי החול, דהיינו ביום א' לעבוד לד' במדת אהבה וחסד, וביום ב' יראה, וביום ג' במדת התפארות, וכן כולם, עד יום הש"ק שבו שלימות הקדושה, וזהו וביום השביעי תשבות כדי שותכל לקבל הקדושה, והענין הוא בש"ק שמתנוצץ אור מופלא קדושת אמת יודע היטב שכ"ז הוא מאוצר מתנת חנם, ועוד הוא בהתחלה כי מי שלא מכין א"ע כלל ודאי יודע שהוא בהתחלה, ואף מי שמכין א"ע באיזה הכנה זוכה לידיעה האמיתית שלא התחיל עוד כלל, כי מי שמחזיק עצמו לצדיק ויש לו מה, בוודאי איש כזה אין לו כלל, ולא קיבל עוד ע"ע עול מלכות שמים, ובש"ק בא הדעת לאדם מישראל כש"נ לדעת כי אני ה' מקדישכם, שאז הוא הזמן שיוכל כל אחד ואחד להרגיש ולהכיר כי כל הקדושה שיש בו הכל הוא רק מצד ד', ולא מצדנו, ובעזר כח השי"ת וקדושת השבת קודש עשינו ההתחלה. (ישמה ישראל)

השבת מגני ומצלי שלא לבוא לידי עבירה

ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות וגו', ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו וגו', להבין סמיכות הענינים אז"ל נ"ל כי א' במד' אין ישראל ניוונים אלא בזכות אמונה וע"כ אמרו דורשי רשימות "ביומו" תתן "שכרו ר"ת שבת, לרמוז כי על שבת יש שכר ביומו מטעם

האמור כי הוא יסוד האמונה זכר ליציאת מצרים ולמעשה בראשית, והנה א' בקידושין דאי שכר מצוה בהאי עלמא איכא צריך להבין עליו המצוה דלא לית לידי הרור ע"ז ח"ו וא"כ לפמ"ש דבשבת באמת שכרו בהאי עלמא איכא בודאי מגין דלא לית לידי הרור, ובוה אני מבין מ"ש בסוף מס' מכות בא חבוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה כ"א הוא מאמין בה' שכרו בעוה"ז מיד וממילא מגין עליו לבלי אפ"ל לידי הרור עבירה וכ"ש עבירה ממש חלילה ובהיותו סור מרע ממילא נקל לו לקיים ועשה טוב, ע"ד שמפרש האלגזי מכל משמר כלו' מאסר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים ר"ל אם לבו ברשותו ואיננו במאסר הסט"א ח"ו ע"י עבירות אז ממילא ממנו תוצאות חיים עכ"ד וחש"ה שבעת ימים (היינו ימי שנותיו שבעים שנה) שאור (הוא היצה"ר) לא ימצא בבתים, כ"א כל מחמת לא תאכלו אז ממילא בכל מושבותיכם תאכלו מצות קרי ב' מצות כמו שפירש"י על ושמרתם את המצוה, וזהו עצמו הורה לנו ית' באמרו וביום השביעי תשבות וגו' ואז ובכל אשר אמרתי אליכם כלו' בכל התורה תשמרו ר"ל תהי' שמורים ושם אלהים אחרים לא תזכירו כי מצות שבת שכרו בעוה"ז ומגין לבלי להרהר בע"ז ואז את חג המצות תשמור להזהר במשהו חמץ וכז' בזכות מצות שבת דשכרו בעוה"ז ומגיני' ומצלי ולכן הקדימו וכאמור. (ייטב לב)

ע"י השבת מתקן פגם הברית

אם יקום והתהלך בחוץ כו'. ויש לדקדק, דהי' צריך לומר ויתהלך לשון עתיד ולא בה"א דמורה על לשון עבר, וכן תרגם אונקלוס באמת ויתהלך. ונראה בהקדם דברי המסורה, ונקא המכה, ונקא האיש מעון (במדבר ה לא), כי נודע מספרים אשר סתם עון הוא בחינת יסוד שהשפע הולך לחוץ, וצריך לחזור לקדושה בחינת צדיק יסוד עולם (עיינ' בבני יששכר במאמרי חדש תשרי מאמר ד' דרוש ג' ובאמרי נועם מועדים ח"ב במאמרים לעיו"כ ד"ה מחל בשם הרה"ק מהר"ם מאפסא זי"ע). והנה איתא בספרים אשר ש"ק הוא תיקון לבחינת אות ברית קודש כי ש"ק נקרא ג"כ אות, וכמו שכתבתי במקום אחר (בליקוטים סוף שמות אות יד ובחלק המועדים במאמרי ערב יוה"כ ד"ה בפסוק תשמרון) לפרש הנוסח המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו ביום שבת קודש אשר ר"ת המנחיל מנוחה לעמו ישראל היא מיל"ה. וזהו יקום והתהלך בחוץ, לשון עבר, היינו, מה שהלך השפע לחוץ הוא יתקן זאת, ועי"ז הוא בבחינת קימה כי בפגם בחינת צדיק אז לא יוכל לעמוד, וכמו שאמרו ז"ל אצל אברהם שקודם שמל את עצמו לא הי' יכול לעמוד (תנחומא פרשת לך לך סימן כ פסקה א). גם יקום עולה יוס"ף, ורמו לבחינת צדיק יסוד עולם, וזהו אם יקום דייקא, והתהלך בחוץ, שהשפע שיצא לחוץ יתקן, אז ונקא המכה. ועי"ז הביא המסורה ונקא האיש מעון, שיהי' תיקון לטומאת קרי ר"ל הנקרא בשם סתם עון. והעצה לזה הוא, רק שבתו יתן, לשמור ש"ק, כי שבת הוא תיקון לבחינה זו, ורפא ירפא. (עשרת ישועה)

שיר וקול תודה

בהני שורתא, נשגר ברכת מזלא טיבותא, אל מע"כ ידידינו החשוב לעילא מכל תושבחתא, האדם היקר באנשים, מרביץ תורה ויראה לעדרי צאן קדשים, עושה ומעשה צדקה וחסד, מסור בלב ונפש למען קהילתינו וכוללינו המעטירה בכל עת תמיד, בקרב קהילתינו גערץ ונכבד, במיוחד על עזרתו המרובה למען הקמחא דפסחא בערבי פסחים, כל מכיריו יודו לשמו בשיר ושבחים,

הרה"ח ר' אורי שווארץ שליט"א

מנהל כללי דמוסדותינו הק' בקרית יואל

לרגל השמחה הכפולה, גילה אחר גילה,

בנישואי נכדו היקר ני"ו אצל חתנו כבנו ידידינו היקר והנעלה מוה"ר יודא פרידמאן הי"ו

ובאירוסי נכדו היקר ני"ו אצל בנו ידידינו היקר לשונו עט סופר חו"ב וידען

מוה"ר בנימין זאב שווארץ הי"ו

עב"ג שתחי בת ידידינו היקר מיוצאי ישיבתינו הק' הרה"ח ר' שמואל יעקב טעלער הי"ו

וזאת הברכה, יצו השם ככה, שמשמחות אלו יושפע לו עונג וגם שמחה, ויזכה לעמוד לימיניו אלף פעמים ככה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בפעליו הברוכים ברבי' והמשכה, בלי קצבה והערכה, מותרך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, אכ"ר.

החותמים למען שמו באהבה ובהוקרה

הנהלת כולל עצי חיים

רבנן ותלמידיהו

רבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

כל אשר דיבר הי נעשה ונשמע.
ובמדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלכם, וייל הדנה מצד הסברא אינו מצווה ועושה עדיף, והא דמצווה ועושה עדיף הוא משום דמגרי ביה יצר הרע וכמו שכתבו התוס', והנה כאן אמרו ישראל נעשה ונשמע משמע נעשה קודם שנשמע, וקשה למה לא אמרו נשמע ונעשה דמצווה ועושה עדיף. לזה אמר המדרש בשעה שאמרו נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלכם, אם כן אינו מצווה ועושה עדיף, ושפיר הקדימו עשיה לשמיעה. (ישמח משה)

☆

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא. יתבאר עפ"יה שפי' הכתוב לא יהיה בך עקר, עפ"י דברי הנועם אלימלך לפרש אלה תולדות נח נה, כי אמרו ז"ל כל המלמד את בן חבירו כאילו ילדו וכ"כ המלמד את עצמו תורה ועושה מעשים טובים כאילו הוליד את עצמו, וז"ש אלה תולדות נח נח עצמו, כי איש צדיק תמים היה, ע"כ הוליד את עצמו ע"כ, וז"ש לא יהיה בך בעצמך, עקר ועקרה כ"א תוליד אי"ע במצוות ומע"ט, ח"ש לא היה משכלה ועקרה בארצך, אפי' בעת שאתה עוסק בענינים ארציים וגשמיים כמו אכילה ושתיה ומו"מ, שגם בזה צריך לעבוד את הבורא ית' כדכתיב בכל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ואז את מספר ימך אמלא, כי כולך שוין לטובה ולא נחסר ולא נפקד ממנו אפי' שעת אכילה ושתיה ומו"מ כי מחשבתו דבוקה תמיד בה. (י"טב לב)

☆

על כל דבר פשע וגוי אשר יאמר כי הוא זה עד האלקים יבא. יובן כי הנה אמרו"ל בכל יום ב"ק יוצאת שוכו בנים שוכבים חוץ מאחר, ופ"י

המפרשים עפ"י דברי הנבי אשרי איש, אשרי שעושה תשובה כשהוא איש שהטא בעודו בכחו והתאוה גוברת, והיא גובר וכוכש את יצרו והו דבר חשוב, משא"כ כששב בימי זקנתו שכבר תש כחו ופסקו תאותו הרי הוא כאיש אחר ולא זה שהטא, וז"ש שוכו בנים שוכבים חוץ מאחר, היינו שהטא בילדותו ושב בזקנתו כשהוא אי אחר ע"כ, והו שאמר הכתוב על כל דבר פשע, וצריך להתודות על הטאיו, בעת אשר יאמר עליו כי הוא זה שהטא, ולא איש אחר. (קדושת יו"ט)

☆

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא. ואפשר לומר בהקדם דברי החתם סופר ע"ה"פ והותרך די לטובה בפרי בטנד הדנה הרמב"ם כתב אשרי מי שחתמו ימיו במהרה, אכן לפעמים השי"ת מניח אותם על האדמה לטובת זרעיהם ותלמידיהם להשלים גם את נפשותם, וזה שאמר יקום די לו לעם קדוש באופן שכבר תשלם נפשם בימי נעוריהם ועכ"ז והותרך די לטובה בעוה"ז בעבור פרי בטנד עכ"ד, ויתבאר בזה הדנה לעיל כתב ועבדתם את ה"א וגוי היינו שישלימו נפשותם לעבוד את ה"א, ועכ"ז את מספר ימך אמלא, ר"ל שיארך ימים על האדמה, אם כי כבר השלימו נפשותם, רק לטובת זרעיהם להדריכם בדרך ישרה, וע"כ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך כי אם בנים ובנות תוליד, ובכן יאריכו ימים למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו לשמור את דרך ה' אם כי השלימו נפשותם. (עצי חיים)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ונראה בהקדם מה דמרגלא בפומ"י לפרש הכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו,

דאיתא במדרש בשעה ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אי"ל הקב"ה הללו לאחיי"ע ואתם לאכול ולשתות ולעסוק בתורה, כי היו בני יראים פן יבואו עליהם הנגעים בפועל, וינחם הקב"ה דיש להם עצה להנצל מזה ע"י לימוד התורה ונחשב כאילו נתקיים בפועל, משא"כ אחיי"ע שאין להם כח התורה, וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו יה, והור ופירש על איה יסורין הוא אומר, ומתורתך תלמדנו בזמן שהיסורין אינם באים בפועל ח"ו רק שיוצא ידי חובת היסורין ע"י לימוד התורה, ועד"ז יש לפרש ואלה המשפטים שרומז על דינים ועונשין, אשר תשים לפניהם, כלומר שיצא ידי חובת היסורין והמשפטים בלימוד ולא במעשה. (דברי יוא"ל)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. יבואר לפמ"ש"כ בדברי"י כי כאוי"א הישראל קיבל מסיני חלק בתורה כפי שורש נשמתו, ומה שראוי שיתגלה ע"י חכם זה אי"א שיתחדש ע"י אחר, וע"כ אמרו חכמים חכם שמת אין לו תמורה, דאפי' יש בעולם חכמים גדולים ממנו, מ"מ כיון שאין עבודת האדם דומה לחבירו והכל תלוי בשורש נשמתו, אי"א שישתלם חלק התורה השיך אליו ע"י זולתו, והנה כתב הרמב"ן שבתואר פניו וצורת פרצופו של אדם ניכר מהותו ובחינת נפשו ע"כ, ולפ"י"ו יתפרש הכתוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי אמרו חז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ובכן י"ל שנצטוו משה רבינו בזה ללמד עם בני ישראל חלק התורה ששיך לכל אחד כפי שורש נשמתו, והו הכונה אשר תשים לפניהם, היינו כפי מה שנחקק בפניהם ופרצופיהן.

(ברך משה)

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

רק שבתו יתן ורפא ירפא

פע"א נחלה הרה"ק ר' יצחק מסקווירא צצוק"ל, ורצו ליתן לו עליה בשבת פרשת בשלח, כי בפרשה זו כתיב "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך", ולא הסכים הרה"ק הנ"ל באמרו "סאיזו זייער א שטארקע רעצעפט", ובשב"ק פר' יתרו ג"כ רצו ליתן לו עליה, כי איתא במדרש דבמתן תורה נתרפאו כל החולים אמר ג"כ שהוא קשה מדי, ובפר' משפטים אמר כתיב רק שבתו יתן שרק נקיים את השב"ת, ורפא ירפא זו הוא רפואה קלה וטובה, כמשאז"ל שקולה שבת כנגד כל המצוות.

אל תשת ידך עם רשע

כותב הרה"ק מקאמארא ב"היכל הברכה" (פר' קדושים) שמעתי מאדוני חמי הרב אלוקי הקדוש מוה"ר אברהם מרדכי מפינטשיץ, שסיפר לי מגדולת מרן אלוקי הבעל שם טוב ובתוך הדברים סיפר שפעם אחת עמדו התלמידים בראש השנה והתפללו ואחד מן התלמידים נפל ממנו בתוך התפלה הכלי עם הטאבאק לארץ, והגביה אותו וחבירו ראה זה והתרעם עליו על שהספיק בתפלתו להגביה הטאבאק ולשאוף, כמנהג, ומרן אלוקי הבעש"ט ראה ברוח קדשו, שהתרעומת של צדיק זה, גרם לחבירו שפסקו עליו שימות באותה שנה, רח"ל, ועלה הבעש"ט בעליית נשמתו למעלה וטען הרבה טענות על זה, ולא הועיל, עד שבליל הושענא רבא עלה עוד וטען וצעק, ופעל בתפלתו שאם זה המקטרג מעצמו ימצא לו זכות יפטר זה, ונכנס מרן לבית מדרשו ומצא התלמיד שהתרעם שהוא עוסק במשנה תורה, ונטל הבעש"ט המוחין ממנו, ולא היה יכול לומר בדביקות כראוי באמירת התיקון, ומפני זה הלך אנה ואנה לחשוב ברוממות קל ויחודו ובאיזה ענינים ונפל בזה במחשבתו, מפני מה נתגלה בדור אחרון עקב הוזה, ענין עשב טאבאק לשאוף ולעשן, ואמר במחשבתו כי יש כמה נשמות יקרות בדור האחרון שאי אפשר להם שיתלבשו ויתגשמו, אלא עיקר תיקונם בריח כטעם אשה ריח ניחוח לה, ומזה בא לו חרטה שלא היה לו להתרעם על חבירו ששאף הטאבאק בתוך התפילה, כי מי יודע איזה נשמה ודבר יקר העלה הצדיק הזה בייחודו, וביום הושענא רבה היה דרך מרן אלוקי הבעש"ט, להשיב לכל שואלו מה שנגזר למעלה ולמטה, ומה שיתהווה בכל העולם, כי צפה ברוח קדשו מסוף העולם ועד סופו, והיה בדיחא דעתו מאד ביום הנ"ל, וכל אחד היה מכין לעצמו איזה שאלה, הן בדרוש הן בגמרא ופוסקים, או בשאר ענינים, ולכולם היה דרכו להשיב ביום זה, ואותו תלמיד הכין לשאול שאלה הנ"ל [למה נתגלה טאבאק

בדורתיו] וכששאל להבעש"ט א"ל הרה"ק אמור אתה! ואמר טעמו של דבר, ואמר מרן אמור יתר הדברים שהיה במחשבתך אז, ונזכר וסיפר לו האיך שמצא בהן זכות על חבירו, ואז נתבטל הקטרוג והגזר מעל חבירו, וכיון שנתבטל סיפר לו מרן כל הענין שגרם על חבירו, והזהיר לו שתמיד ידיו לכף זכות להירא שמים, ולא יעורר עליו דינא ודינא, ויהיה טוב לו, בזה המעשה פירש הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע אה"פ אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס, דהנה כשהיצה"ר הוא השטן, עולה לקטרג אמרה על פי שנים עדים יקום דבר, מה עושה השטן, ממתין ומצפה הוא עד שידבר אחד לשון הרע על איש זה, ואז הוא מצטרף אל האיש הזה להעיד על הראשון ולקטרג עליו ח"ו, וזהו שהזהיר הכתוב אל תשת ידך עם רשע אל תתן ידך להצטרף אל השטן להיות עד חמס, על ישראל אחר.

אם ענה תענה אותו..

פעם אחת שבת הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע בצאנו אצל הרה"ק בעל הדברי חיים זי"ע ביום א' ליוה הדברי חיים את הצמח דוד והלכו עד כפר סמוך לצאנו, והיה שם יהודי בעל הקרעטשמע (פונדק) ששמע שהצדיקים יבואו לכאן, קיבל פניהם וביקש מהם שיבואו בביתו לסעוד אצלו, פתאום באה אלמנה בבכיות אל הצדיקים וצעקה האיך יכולים אתם ליכנס בזה הבית הלא יש תביעות ממונות על קרעטשמע זו, אמר הגה"ק מצאנו להצמח דוד שאינו יכול ליכנס עד שיברר הדבר ע"פ דין תורה, והושיבו בית דין שם אל אתר עד שביירו הכל, והפסק יצא לטובת בעל הקרעטשמע, ואח"כ אמר הדברי חיים להצמח דוד דינוב'ער רב עכשיו יכולים ליכנס, אבל האלמנה עוד בכתה בטענתה וישבו הבי"ד עוד הפעם והבעל הבית לקח מעות ופייס את האלמנה לפנים משורת הדין, וכשהאלמנה נתפייסה אמר הצמ"ד עכשיו יכולים ליכנס, שאל אותו הדב"ח למה סירב עד עכשיו ליכנס בו, הלא הפסק הלכה היתה ע"פ הדין והיושר, ענה הצמ"ד כתיב בפסוק אם ענה תענה אותו וגו' שמוע אשמע צעקתו, וקשה מהו כפל הלשון ענה תענה ועוד מהו הלשון "אותו וצעקתו" היה לו לכתוב בלשון רבים, אלא על כרחך צריך לומר שכשמצערים האלמנה ויתום בעולם הזה אפילו כשאנים צודקים הבכיות מעוררים את האב בעולם העליון, ומצערים גם את האב בעולם העליון, והוא הולך לכסא הכבוד וטוען עבור אשתו ובניו, וזהו הכוונה אם ענה את האלמנה ויתומים, ותענה אותו והכוונה על האב וגם הלשון אם צעוק היינו אם יצעקו האלמנה והיתומים, אז יצעק הוא אלי ואשמע צעקתו של האב ומטעם זה סירבתי ליכנס בביתו עד שתפייס האלמנה.

פרפראות לחכמה

מאמרים נהמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,
כפתור ופרח משוקדים

וחג האסיף בצאת השנה באספך את תבואתך מן השדה:
רש"י: חג האסיף הוא חג הסוכות, וקשה כאן אמר הכת' שחג
הסוכות הוא בצאת השנה ובפר' כי תשא (ל"ד כ"ג) כתיב "וחג
האסיף תקופת השנה" ופירש"י בתחלת השנה הבאה, וי"ל ע"פ
מה שהביא הילק"ש (פנחס תשפ"ב) אמר ר' לוי בכל חודש וחודש בקש
הקב"ה ליתן לישראל מועד בניסן נתן להם פסח באייר פסח קטן
בסיון שבועות בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל
ובטל תמוז אב ואלול ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום כפור
סוכות ושמיני עצרת, לפי זה מובן כאן הרי מדבר הכת' לפני חטא
העגל ואז היה צריך להיות ראש השנה בחודש תמוז ויום כפור
בחודש אב וסוכות בחודש אלול שהוא "בצאת השנה" אבל בפר'
תשא מדבר הכת' כבר אחר שחטאו בעגל ואז כל המועדות
נכללו בחודש תשרי ממילא יוצא שחג האסיף שהוא חג הסוכות
הוא "בתקופת השנה" היינו בתחלת שנה.

(קנה חכמה)

☆☆☆

ועבדתם את ד' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך
והסרתו מחלה מקרבך".

וקשה למה נקט קודם מזונות ורק אח"כ בריאות הגוף הלא לאדם
חביב יותר הבריאות מהמזון היה לו לומר והסרתו מחלה מקרבך
ורק אח"כ וברך את לחמך, וי"ל ע"פ מה שאמרו חז"ל (תענית ה'):
אם יש בעיר כפנא (רעם) ומיתנא (מגיפה) על מה להתפלל קודם אם
על הרעב או על המגיפה אמר ר' שמעון בן גמליאל ניבעי רחמי
(בקש רחמים) אכפנא (על הרעם) ואם יהיה שובע או יפסק גם המגיפה
שאם הקב"ה נותן מזונות לאנשים חיים הוא נותן אותם כדכתיב
"פותח את ידך ומשביע (לפי משביע) לכל חי רצון" וזה מרמז לנו
הכת' "וברך את לחמך" ויהיה שובע ומזון וממילא יהי גם
"והסרתו מחלה מקרבך"

(שם משמעון)

☆☆☆

כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע:

ג' במסורה: א) נעשה ונשמע, ב') ונשמע קולו בבואו אל הקדש ג')
ונשמע פתגם המלך, י"ל, ע"פ מה שהקשו התוס' (שבת פ"ח, ד"ה כפה)
למה היה צריך כפיית הדר הלא כבר אמרו "נעשה ונשמע",
ותירצו המפר' שכפיית הדר היה עבור תורה שבע"פ והתוס' תירצו
שמה כשיראו האש הגדולה שיצאה נשמתם ויחזרו בהם, וזה פיר'
המסרה "נעשה ונשמע" א"כ למה היה צריך כפיית הדר ע"י מתרץ
"ונשמע קולו (של הקב"ה) בבואו אל הקדש" בקולות וברקים כתי'
התוס' או כתי' המפר' "ונשמע פתגם המלך" היינו התושבע"פ לכן
כפה עליהם הדר כגיגית.

(שערי רחמים)

וכי ייזד איש וגו' להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות:
י"ל ע"פ מה דאיתא (שבת קנ"ו) האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד
דמא אמר רבי אשי אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהלא, וז"ש
"להרגו בערמה" בטענה שגולד במל מאדים ועי"ז הוא שפ"ד
"מעם מזבחי תקחנו למות" ע"י מזבחי מגיע לו למות כי היה לו
להפוך המול ולהיות מזבחי זבח.

(כרם הצבי)

☆☆☆

עין תחת עין שן תחת שן וכו':

חז"ל דרשו (ב"ק פ"ד) שצריך ליתן ממון בעד מה שסימא עין חברו
וכן כולם ולא נטילת אבר ממש, ויש לרמוז דבר זה בפס' "עין" מי
שסימא עין חברו העונש שלו יהיה "תחת עין" האותיות שאחרי
עין הכוונה אחרי האות ע בא האות פ ואחרי האות י בא האות כ
ואחרי האות נ בא האות ס שהם כסף לרמוז שמשלם כסף עבור
העין שסימא לחבירו.

(הגה"ק רבי שמעון מאוסטרופאלי זי"ע)

☆☆☆

ורצע אדוני את אזנו במרצע:

רש"י: הימנית או אינו אלא של שמאל, קשה הלא כל המצוות
בימין, י"ל ע"פ מה דאיתא (שהש"ד א' ב') ישקני מנשיקות פיה וכיצד
היה הדיבור יוצא מפי הקב"ה ר"ש בן יוחאי ורבנן ר"ש בן יוחאי
אומר מלמד שהיה הדיבור יוצא מימנו של הקב"ה לשמאלן של
ישראל, נמצא שהדיבור לא נתנוב שמחמתו רצע שמע און
שמאל ממילא הרי"א שאון שמאל תרצע.

(הגה"ק הרבי ר' העשל מקראקא זי"ע)

☆☆☆

כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם
תחת השור וארבע תחת השה:

איתא (שפיר' ל' ה') אמרו ישראל להקב"ה הרבה דיני מצות יש כאן
כי יגנוב איש שור או שה לפי ששור גנבנו ועשינו עגל לפיכך ה'
בקר שלמנו תחתיו שמתו תחתיו אבותינו במדבר, והמדרש הזה
תמוה, י"ל ע"פ מה שפירשו על הפס' (קהלת ד' כ"ח) אדם אחד מאלף
מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי, אדם אחד מאלף זה מעשה
העגל שאחד מאלף חטא, ואשה בכל אלה לא מצאתי. דאשה
באלה היינו באלה אלהיך ישראל לא מצאתי, א"כ אם ישראל
היו ששים רבוא ואם אדם אחד מאלף חטאו היינו שש מאות
ומצינו שהיו המתים במגיפה בחטא העגל ג' אלפים איש כדכתיב
(שמות ל"ב כ"ח) ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש, וזה ה'
פעמים שש מאות, בזה יובן מה שאמרו "לפי ששור גנבנו ועשינו
עגל לפיכך ה' בקר שלמנו תחתיו שמתו תחתיו אבותינו במדבר".
(משנת ר' אליעזר)

עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בענין עבד עברי רבו מוסר לו שפחה כנענית

אם אדוניו יתן לו אשה וכו' (משפטים כא, יד)

לפרש פשוטו של מקרא והפשוט יותר הוא שבגפו יבוא פירוש בכנף בגדו, וכן פירש הערוך דגפו היינו בגדו, ואין שום סתירה לומר שפירוש גופו הוא דרשה, ורש"י נקט כדרכו פשוטו של מקרא, והבן.

☆

ובגוף ד' המשל"מ שהק' על רש"י שבגמ' משמע דצריך דווקא שיהיו לו אשה ובנים, ולא די בזה אם הוא נשוי כדי שרבו יוכל למסור לו שפחה כנענית, אבל האמת שרש"י אינו דעת יחידאה, דהתוס' הרא"ש בקידושין (סו) ד"ה יש וכו' כתב להדיא דהא דאמר ר' בגמ' יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית וכו' כלומר אשה או בנים דאז אינו יחיד, אבל הא דאמר ר' לקמן כשיש לו אשה ובנים אינו נרצע שנאמר אהבתי את אדוני את אשתי ובני התם דווקא כשיש לו אשה ובנים, עיי"ש.

וכן כתב הרש"ש בקידושין (סו) וכן כתב הרדב"ז ומדייק מלישנא דר' אליעזר בן יעקב אם יחידי יצא יחידי נכנס, ומשמע דאם אינו נכנס יחידי דהיינו שיש לו או אשה או בנים, לא יצא יחידי ורבו מוסר לו שפחה כנענית, ומטעמא דקרא נמי משמע הכי דכיון שיש לו או אשה או בנים לא יהי' נגרר אחר השפחה ויעבוד עד היובל אלא בוודאי יצא בסוף שש.

☆

ועל עצם ספיקו של המל"מ אם נתאלמן בתוך ימי עבודתו או איפכא שנשא אשה, בתוך ימי עבודתו אי נחשב בגפו יבוא או לאו ורבו מוסר לו שפחה כנענית, רעק"א בהגהותיו על הרמב"ם מצייין לד' האור החיים הקדוש בפרשתן שכתב בפשיטות שמתוך לשון הפסוק משמע דהתורה לא הקפיד אלא על שעת ביאה לרשות האדון ואפי' אם נתאלמן אח"כ מותר לרבו למסור לו שפחה כנענית, וכן משמע מדבריו להדיא לפשוט צד השני של הספק שאם בשעת כניסתו לא יהי' נשוי ונשא ישראלית בתוך ימי עבודתו, אז אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מדתלי לה קרא אשעת ביאה לבית האדון כדי לקיים אם בגפו יבוא בגפו יצא, א"כ אין רבו מוסר לו שפחה כנענית כיון שנכנס יחיד ולא איכפת לן אם אח"כ נשא אשה.

☆

בקידושין (ף ד.) ת"ר מוכר עצמו אינו נרצע מכרוהו בי"ד נרצע וכו', מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מכרוהו בי"ד רבו מוסר לו שפחה כנענית, מאי טעמא מדמיעט רחמנא גבי מכרוהו בי"ד ורצע אדוניו את אזנו במרצע ודרש"י אזנו שלו ולא אזנו של מוכר עצמו וכו'. וכן פסק הרמב"ם בהל' עבדים (פי"ג הל' ג) מי שמכרוהו בי"ד יש לו לרבו ליתן לו שפחה וכופהו על זה כדי שיוליד ממנה עבדים, והרי היא מותרת לו כל ימי עבודתו שנאמר אם אדוניו יתן לו אשה וכו' והמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית ככל ישראל, ובהלכה ד' מוסיף הרמב"ם אין עבד עברי מותר בשפחה כנענית עד שתהיה לו אשה ישראלית ובנים, אבל אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, ודבר זה קבלה הוא, ואפילו אם הנמכר הי' כהן הרי זה מותר בשפחה כנענית כל ימי עבודתו אם היו לו אשה ובנים, עכ"ד הרמב"ם.

☆

והמשנה למלך (סו) עלה ונסתפק על דינו של הרמב"ם שאין מוסרין לו לעבד עברי שפחה כנענית אלא אם יש לו אשה ובנים ומסתפק אם היה נשוי ישראלית כשנמכר לעבד עברי, ובתוך הזמן נתאלמן אם אח"כ יכול ליתן לו אדוניו שפחה וכן עוד יש להסתפק אם כשנמכר לא יהי' לו אשה ואח"כ ברשות האדון נשא אשה ישראלית האם רבו יכול למסור לו שפחה כנענית.

ובגמרא בקידושין (ף ב.) אם בגפו יבוא בגפו יצא בגופו נכנס בגופו יוצא, ר"א בן יעקב אומר יחידי נכנס יחידי יוצא, ופירש"י דלר' אליעזר נמי בגפו משמע בגופו כהתנא קמא אלא מפרש ליה שאם בא בגופו יחידי יצא יחידי וקשה על רש"י בפירושו על התורה שפירש בגפו מלשון בכנפו, ועוד הקשה על רש"י שכתב (סו) מגיד שאם לא יהי' נשוי מתחילה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, ומשמע מדבריו דאם הי' נשוי אף אם אין לו בנים, אעפ"כ רבו מוסר לו שפחה כנענית, ובגמ' משמע שצריך שיהי' לו גם אשה וגם בנים וכן כתבו כל הפוסקים, עכ"ד המשל"מ.

☆

והשם יוסף מתרץ תמיהת המשל"מ מה שדייק בפי' רש"י ז"ל עה"ת, דלא קשה מידי על רש"י דדרכו של רש"י

דמשמע דלא מימעט אלא מכפייה שאין האדון יכול לכפותו לישא שפחה כנענית, אבל אם העבד מתרצה מותר, דאי לאו הול"ל דאסור לו שפחה כנענית כמוש"כ הרמב"ם במוכר עצמו.

והמל"מ תמה ע"ד הריטב"א שחידש דגם באין לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית אם העבד רוצה, מסוגיא דתמורה (ה'ף ל). דתנן התם האומר לחבירו הילך טלה זה, ותלין שפחתך אצל עבדי ר"מ אומר אינו אתנן חכמים אומרים דהוי אתנן ואסור להקרבה ולהקדישה, והקשו בגמ' הרי שפחה לעבד מישרא שרי, ומשני דעבד דקאמר היינו עבד עברי והקשו בגמ' שפחה לעבד עברי נמי מישרא שרי, ומשני בגמ' דאיירי שאין להעבד אשה ובנים ישראלים דאז הרי אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, עיי"ש. ולכא' תמוה טובא לפי"ד הריטב"א הרי לא תירץ ולא מידי דהרי בעבד עברי אפי' אם אין לו אשה ובנים מ"מ מישרא שרי, דהרי לפי"ד הריטב"א מותר בשפחה, רק שאין אדונו יכול לכופו, וא"כ הדרא קושיית הגמ' לדוכתי'א אמאי הוי אתנן.

והקן אורה עמ"ס יבמות (כג). וכן כתב שו"ת עמק יהושע (ס"י"ד) הקשו לדעת הרמב"ם דאיסור שפחה אינו אלא מדרבנן, א"כ היכי קסברי רבנן בתמורה (שס) דאתנן שאמרה תורה הוא כגון האומר תלין שפחתך אצל עבדי, הרי אפי' אם אין לו אשה ובנים שאסור למסור לו שפחה כנענית, מ"מ אינו אלא איסור דרבנן אם יקח שפחה לו לאשה דהרי לא גרע מישראל סתם שכל איסורו הוא מדרבנן וא"כ אמאי הוי אתנן דאורייתא. וע"כ חידשו דעל כרחק כיון דלא תפסו בה קידושין אפי' אם איסורו רק מדרבנן הרי סוף כל סוף אין קידושין תופסין בה, וכדאמר' התם דכתיב כי כל אשר יעשה מתועבת האל מה להלן עריות שאין קידושין תופסין בה וכו' וכיון דאינה בת קידושין ע"כ הויא אתנן מדאורייתא.

ובזה יתיישב קושיית המל"מ על הריטב"א דהקשו אמאי אמר' בגמ' דהוי אתנן אם מסר השפחה לעבד עברי שאין לו אשה ובנים הרי לפי"ד הריטב"א מותר למסור לו שפחה כנענית אלא דאין יכול האדון לכפות עליו אמנם לפי הנ"ל לא קשה דאעפ"כ כיון דלאו בת קידושין היא חייל ע"ז איסור מדאורייתא, וכמובן שאם יש לו אשה ובנים שאז התירה התורה לרבו שימסור לו שפחה כנענית אפי' נגד רצון העבד פשיטא דלא הויא אתנן כיון דהתורה התירה לו.

ובספר יד אליהו סי' צ"ח הסיק מכח קושיא זו לאסור שפחה כנענית במי שאין לו אשה ובנים אפי' מרצונו של העבד ובספר יד דוד מבעל הטו"ז בפרשתן חידש כד' הריטב"א ולא זכר את דבריו וקושיית המל"מ מובא במושב זקנים מבעלי הוס' שהקשו כקושיית המשנה למלך ועיין בשו"ת בית אפרים יו"ד סי' נ"ז שתי' על קו' המל"מ ועיין בחי' הגר"י פעלא (ח'ב'דף רצ"ט).

והפרדס יוסף (ס"ה) מביא ד' רש"י בפרשתן שכתב וז"ל: שאם לא הוי' נשוי תחילה אין מוסר לו שפחה כנענית עכ"ד, וכ' שמזה יש לפשוט ספיקת המל"מ אם נתאלמן אם רבו מוסר לו שפחה כנענית, ומרש"י כאן משמע שאם הוי' נשוי תחילה אף שעתה אין לו אשה אעפ"כ רבו מוסר לו שפחה כנענית.

ובהגהותיו של אב"ד פאביאניץ על פרד"י מעיר דמרש"י עכ"פ אפשר לפשוט הספק השני'ה של המל"מ שאם לא היה נשוי תחילה, אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, ומביא פירוש הטור עה"ת (בפרשתן) כתב הטעם לפי שאין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו הראשונה, לכן כשתהי' הראשונה כנענית יוגרר לעולם אחריה וכו' עיי"ש בפירושו, וכתב דלכא' לפי"ד הטור ולפי טעמו בשני ספיקות של המשנה למלך הן כשנתאלמן והן כשנשא אשה ישראלית בתוך ימי עבודתו, יהי' מותר לרבו למסור לו שפחה כנענית, כיוון שאשתו הראשונה ישראלית או עכ"פ בנתאלמן היתה ישראלית, ולפי"ד הטור הרי אין חשש שיוגדר רק באשתו הראשונה והכא ליכא למיחש להכי.

★

והמשנה למלך מביא בתוך דבריו (שס) שיטת הריטב"א שמחדש דהא דאיירי דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית היינו דווקא שאין רבו יכול לכופו למסור לו שפחה כנענית, אבל אם העבד רוצה מותר אדונו למסור לו שפחה כנענית.

חידושו נובע מקושיית התוס' על הגמ' בקידושין דאיירי דמוכר עצמו אינו נרצע מדמייעט רחמנא גבי מכרוהו בי"ד ורצע אדונו את אדונו ודרש'י אדונו של מכרוהו בי"ד ולא אדונו של מוכר עצמו והקשו בתוס' למה לי קרא למעוטי מוכר עצמו מרציעה, הרי מבואר לקמן (כ"ט) דעבד אינו נרצע אלא אם יש לו אשה ובנים היינו שפחה כנענית, עיי"ש, וא"כ הרי מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית א"כ אין שייך שיתחייב רציעה וא"כ אמאי צריך קרא. ע"כ חידש הריטב"א שבמוכר עצמו אפשר רבו למסור לו שפחה כנענית אם העבד רוצה בכך, וא"כ אתי שפיר דבעי' שפיר קרא למעוטי מידי רציעה שאפי' אם יהי' לו שפחה כנענית מ"מ אינו נרצע מדמייעטיה קרא. ועוד ראי' מביא הריטב"א לחידושו מהא דלקמן (ה'ף ט) דעבד עברי צריך שטר לשחררו ולא מהניא אם יאמר לו באפי תרי זיל משום דעבד גופו קנוי עיי"ש, והנה הרי לא מצינו שצריך גט אלא במקום שיש בו לרבו קנין איסור, ואי סלקא דעתך דמוכר עצמו לא הותר כלל בשפחה כנענית, א"כ במוכר עצמו תועיל לומר באפי תרי זיל כיון שאין לרבו בו שום קנין איסור, וקמ"ל דיכול למסור לו שפחה כנענית אם ירצה העבד.

והמל"מ כתב דכן משמע קצת מלשון הרמב"ם שכתב: אבל אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית

ברוך מתייך לשלום

באותות הוקרה וחובה, נקדם בברכה מרובה, את מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, תומך נלהב למוסדותינו המעטירה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, בונה ומקים עולמות של תורה, לשם ולתפארה, מאי"ר לארץ ולדרים, בפעולותיו הברוכים והכבירים, ה"ה

הרבני הנגיד הזכבד והמרומם

מוה"ר מאיר הירש שליט"א

מראה"ק ומנהל מוסדותינו הק' בקריית יואל יע"א

לרגל בואו בשערי עירינו

יהא בואו לברכה ולהצלחה, ויצו השם ככה, שזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, וכט"ס

המקבלים פניו בברכת הודאה

הנהלת המוסדות

פניני התורה

פנינים והידושים בגמרא מס' פסחים
הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"

למה הוצרך לנס חנוכה, הרי משקין בית מדבחיא טהורים

שבחכיל, הרי משקי בי מדבחיא דכן [טהורים], ולא נטמאו השמנים.

בהגהות רש"ש טויבש (שבת כא:) תירץ על פי המבואר בסוגין (דף יז.) דרב דס"ל דכן ממש, ס"ל משקה בית מטבחיא' ולא 'מדבחיא', דהיינו דוקא דם ומים אינם טמאים, אבל שמן ויין שהם משקה המזבח טמאים, ולפי"ז שפיר הוצרך לנס חנוכה שמצאו פך שמן טהור, דהרי כל השמנים נטמאו, ולשמואל ולוי דס"ל 'דמשקה בית מדבחיא דכן', וגם השמנים טהורים מבואר בגמרא דהם ס"ל דטהורים רק מלטמא אחרים, אבל הן עצמן טמאים, ולכן שפיר הוצרך לנס חנוכה.

ובגור אריה יהודה (עניני מועדים סימן יט ס"ק כא ואילך) כתב לתרץ באו"א ומדייק בדברי רש"י (לקמן יז.) דרק שמן 'למנחות' שמקריבין ע"ג המזבח הוא בכלל משקה בת מדבחיא, אבל שמן למגורה שפיר מקבל טומאה עיי"ש.

בשו"ת שואל ומשיב (מהדורק ח"ג סימן מב) תירץ על פי מה שאמרו חז"ל (עבודה זרה מב) כיון דבאו בה פריצים חללוה, וכיון שנתחללה מקדושתו על ידי כניסת היונים, ובפרט לפי מה שכתב בפר"ח (או"ח סימן תרמ) בשם הרא"ם דנעשה בית של עכו"ם, כיון שהקריבו שקץ על גבי המזבח, נתבטלה מקדושתו, א"כ לא שייך כאן 'משקה בית מדבחיא דכן', ונטמאו כל השמנים, לכן שפיר הוצרך הנס שמצאו פך שמן טהור.

באו"א כתב לתרץ דדוקא אם נטמאו מחמת עצמן אינן מקבלת טומאה, אבל אם הכלי שהמשקה בתוכה נטמאה, מגו דחל טומאה אהכלי חל נמי על המשקה, וא"כ בבית המקדש שהיו כל השמנים מונחים בכלי חרס, והיה חשש שהנכרים שהם כזבים הסיטום ונטמאו הכלי נטמאו גם השמן, עיי"ש.

[אך לכאורה לפי הדיוק בדברי רש"י הנ"ל שרק שמנים של מנחות לא מקבלים טומאה, אבל השמן שבהם היו מדליק הכהן גדול המגורה שפיר נטמאו, א"כ לא קשה הקושיא כלל כנ"ל, אך ראיתי לתרץ שהפך שמן שמצאו היה מהשמן המיועדים למנחת חביתין שלו, וזה הכונה שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, שהיה מהשמן שלו שהביא לחביתין שלו, ומזה הדליקו המגורה, ועל זה היה קשה למה הוצרך לנס הרי משקי בית מדבחיא טהורה].

בגמרא (דף טז.) "והתניא רבי אלעזר אומר אין טומאה למשקין [מן התורה] כל עיקר [אף לא לענין שהם עצמם יקבלו טומאה], תדע שהרי העיד יוסף בן יועזר איש צרידה על [מין חגב ששמו] איל קמצא [שהוא] דכן [טהור וכשר לאכילה], ועל משקין בית מטבחיא [ועל המשקין שבבית המטבחים שבעזרה שבבית המקדש שהם] דכן [טהורים, דהיינו שאינם מקבלים טומאה]".

ובגמרא (שם) הובא מחלוקת אמוראים בפירוש עדותו של 'יוסף בן יועזר', דרב סובר שמשקי בית מטבחים טהורים ממש, שאפילו טומאת עצמם אין להם, ושמואל סובר שמשקי בית המטבחים טהורים רק לענין שאינם מטמאים אחרים, אבל הם עצמן מקבלים טומאה.

ובגמרא (דף יז.) הביא מחלוקת אמוראים בגירסת עדותו של 'יוסף בן יועזר', רב תני 'משקי בית מטבחיא, ולוי תנא 'משקי בי מדבחיא'. והנפ"מ בין הגירסאות, דלרב הגורס 'משקי בית מטבחיא' היינו דם הקרבנות והמים המשמשים להדחתם, שהם המשקים המצויים תמיד בבית המטבחים שבעזרה, אלו טהורים ואינם מקבלים טומאה, ולא שאר המשקים, אבל ללוי הגורס 'משקי בי מדבחיא', היינו המשקים של קודש העולים על המזבח, והם דם הקרבנות, יין של נסכים, מים של ניסוך המים בחג הסוכות, והשמן של מנחות שקרב על המזבח עם קומץ המנחה.

ומבואר בגמרא (שם) דרב דס"ל דטהורה ממש ס"ל הגירסא 'בית מטבחיא', ולוי הגורס 'בי מדבחיא' סובר כשמואל שהם טהורים רק מלטמא אחרים, אבל הם עצמם טמאים.

נס חנוכה למה לי

בגמרא (שבת כא:) "שכשנכנסו היונים להיכל טמאו כל השמנים שבחכיל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים".

ידועה ומפורסמת הקושיא של הגאון רבי יצחק המבורגר ע"ל למה הוצרך לנס חנוכה שמצאו פך טהור, הרי אף דהנכרים שהם כזבים הסיטו ונטמאו כל השמנים

להגיד שבחו של אהר"ן

בשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם מע"כ ידידינו החשוב והנעלה, עושה ומעשה צדקה וחסד לשם ולתהילה, מברחי התיכון של מוסדותינו הק' והמהוללה, רחים ומוקיר רבנן בכל עת ועידן, ואיהו גופיה צורבא מרבנן,

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר

מוה"ר **אהרן משה של אגער** שליט"א

חבר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל השמחה הכפולה ומכופלת
בהכנס נכדיו התאומים לעול התוה"מ
כמד לוי יצחק נ"ו זכר זאב וואלף נ"ו
בני בנו היקר והנעלה מתומכי מוסדותינו הק'
מוה"ר נחמן של אגער הי"ו

וצרופה ברכתנו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה,
שיזכה לרוות מיוציה תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה,
ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפשיא, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו בהוקרה והערכה
הנהלת מוסדות סאטמאר
קרית יואל - בני ברק יצ"ו

לקט חידושים ופירושים במסכת פסחים
מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליטי"א

משולחן גבוה

בסוגיא איסור הנאה בחמץ בפסח

(פסחים כא:)

דקצב הכתוב זמן לאיסורו, פי' למי שלא אסרו הכתוב לעולם, לכן אפילו בזמן איסורו מותר על כל פנים בהנאה. וכתב זל"ח בסוגיא, דלפי"ז לרבי שמעון דס"ל דחמץ לאחר זמנו מותר, נמי י"ל דמ'אומ' אי אפשר למילף איסור הנאה בחמץ בפסח, דחמץ קיל, דיש היתר לאיסורו, ולכן יליף לה מלא יאכל עיי"ש.

והנה בגמ' דילן קאי לרבי יהודה דס"ל דצריס ככתבן, והלא איהו ס"ל חמץ לאחר זמנו אסור ואין לו היתר לאיסורו, ושפיר נוכל למילף מ'אומ' לאיסור הנאה ולא אינטריך למילף מלא יאכל, ולכן לדידיה על כרחך פליגי חוקי' ורבי אבהו, אצל לדין דפסקינן כרבי שמעון דחמץ לאחר זמנו יש לו היתר, אי אפשר למילף מ'אומ' כסברת הירושלמי, ולכן שפיר כתב הרמב"ם לאסור חמץ בהנאה מלא יאכל, אע"ג דס"ל כרבי אבהו.

בגמ' (פסחים פא:) מניין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה וכו', ופליגא אדרבי אבהו דאמר רבי אבהו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחר איסור אכילה ואחר איסור הנאה במשמע וכו', עיי"ש.

והנה כתב הרמב"ם (בפ"א מהל' חמץ ומצה ה"ב) החמץ בפסח אסור בהנאה שנאמר לא יאכל וכו', והקשה צכסף משנה (שם) הלא הרמב"ם פסק (בפ"ח מהל' מאכלות אסורות) כר' אבהו, א"כ אמאי נקיט ילפותא מלא יאכל כחוקי'.

וי"ש ליישב דהנה צירושלמי משני על קושיית הגמ' (לקמן דף כג:) והרי חדש דרשמנא אמר ולחם קלוי וכרמל לא תאכלו עד עכ"ל היום הזה, ומי"מ מותר בהנאה, וע"ז מתוך דשאני חדש

1 קהילות אפטיילונגען 2 מודעות וחדשות
3 חוק-אפי"ס 4 דברות קודש 5 מסיכות
6 שיעורים ודרשות 7 תק וחז"ר 8 מערכת

718-504-2188
845-537-6660
845-694-4550
020-8002-9580
0161-420-8878

ברוקלין
קרית יואל
מאנסי
לאנדאן
מאנטשעסטער

אמצעי קומוניקאציע

718-305-6942

212-444-9899

צו ספאנסערן \ אדווערטייזין רופט:
718.551.7519

718-305-6942 • 212-444-9899

תירוצים על קושיית כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שהשמיע לתלמידי ישיבה"ק ביום א' שמות העל"ט - טרם נסיעתו לפאלם ספרינגס

הרי לן שמצות ביעור חמץ שתקנו חז"ל לפי"ד הרא"ש אינו קשור למצות תשבייתו של דאורייתא שמתחיל אחר חצות רק תיקנו חז"ל להתעסק בבדיקה וביטול מאור לי"ד ונגמר בשעה החמישית כדי שלא יכשל באיסור בל יראה ובאכילת חמץ וזה נגמר שמאכילו לכלבים או למכרו או לתתו לנכרו וזה הנקרא "ביעור" חמץ במטבע לשון הברכה שתיקנו חז"ל, ובזה מיושב קו' הראשונה, אמנם לפי זה קשה עוד יותר קושיא השניה אמאי מברכין על ביעור הרי ה' צריכים לברך 'לבער' כי הרי התעסקות הביעור הוא בשיהוי זמן גדול ובהפסקים וא"א לתרץ מה שראיתי בגליוניכם בשבוע העל"ט על קו' הב' שלשה נביאים מתנבאים בסגנון אחד דאה"נ דמשה במצות בדיקה וביטול אבל עצם ביעור חמץ הוא רגע כמימרא, דזה אפשר לומר רק אם מקיים התשבייתו דאורייתא, אבל לפי שי' הרא"ש עדיין לא הגיע זמנו של תשבייתו דאורייתא רק הביעור מתחיל משעת הבדיקה עד אחרי ביעורו בשעה חמישית וזהו תקנת חכמים והביעור בשעה החמישית א"צ להיות "שריפה" רק יכול למכור לנכרי או להשליכו לכלבים או סתם להפקירו במקום שהעורבים מצויים וכו' וצ"ע.

ובגליוני הש"ס (להגר"י ענגיל) הקשה על האי שיטתא דבכלל לא יצטרך לברך כיון שעושה המצוה בהפסקים דמביא שהמהר"י ווייל הקשה אמאי אין מברכין ברכה מיוחדת על שתיות ארבע כוסות בליל הסדר וכן ברכה מיוחדת על קריאת הלל בליל הסדר, ומתרץ כיון ששתיים הן כוסות בהפסקים ואין עושים ברכה על מצוה שעושים בהפסקים וכן ההלל אומרים בהפסק חלק לפני השולחן עורך וחלק אחר השולחן עורך, וא"כ מקשה הגר"י ענגיל לפי זה לא יברכו על ביעור חמץ כיון שעושים אותו בהפסקים דמתחיל לבדוק בתחילת הלילה ומבטלים חמץ שאין ידוע וגומרים בשעה החמישית בשריפה וביטול לחמץ ידוע ושאר ידוע וצ"ע.

*

והנלענ"ד די ש להקדים כמה קושיות בהאי ענינא:

א) כתב הרא"ש והא דלא מברכין עלה שהחיינו אע"ג דבאה מזמן לזמן נ"ל דכיון דמצוה זו אינו אלא "לצורך הרגל" לתקן הבית ולבער החמץ מתוכו לצורך המועד סמכין לה "אזמן דרגל", עכ"ל.

והקשה המהרש"ל מובא בב"ח סי' תל"ב וז"ל ותימא דהא איסור חמץ קודם לרגל משעת זביחת הפסח אסור הוא שהוא חול גמור ואפ"ה אסור מן התורה והכי קיי"ל וא"כ למה לא יברך שהחיינו ואינו דומה לעשיית סוכה ולולב שלא קדם מצותם לרגל עכ"ל וצ"ע.

ב) כתב המרדכי בס' תקל"ג בא"ד וז"ל והר' שמואל מפרזיילא אמר שמעתי על ריב"א שהיה רגיל להשהות פרוסה אחת מלשורפה עד תחלת שעה שבע כדי לקיים ביעור חמץ בזמנו כדפי' ר"ת דמצות תשבייתו מתחיל מחצות ואלבא דר' יודא דהוא חיוב שריפה מתחיל מחצות.

כבוד מערכת הנכבדה קול התאחדותינו: על מה שנהיתם אכסניא של תורה להביא קו' של כ"ק רבינו גאון עוזינו שליט"א שדרש לבני הישיבה שיחיו לפלפל ולסלסל בדברי תורה להגדיל תורה ולהאדירה בשמעתתא בדביקה וביטול וברכת על ביעור חמץ, הנני נטפל לבני החבורה הע"י.

הנה מרן רבינו שליט"א הקשה ב' קושיות על שי' הרא"ש בברכת על ביעור חמץ:

א) על מה שכתב הרא"ש פ"ק דפסחים סי' ו' וז"ל בא"ד: "ומן הראוי שיברך קודם בדיקה 'על בדיקת חמץ' ותיקנו לומר 'על ביעור חמץ' לפי שאחר הבדיקה מיד הוא מבטל והיינו ביעור לחמץ שאינו ידוע לו ומצניע את הידוע לו ואוכל ממנו עד שעה חמישית ואז מבערו מן הבית ועל עסק זה נגררה הברכה של בדיקה שהיא תחילת הביעור ונגמר בשעה חמישית", עכ"ל.

וקשה דהרי הרא"ש סובר דביטול הוא מטעם הפקר ולא משום מצות תשבייתו א"כ אמאי אומר וציונו על "ביעור" חמץ.

ב) דהרא"ש מבאר להלן באותו סימן בשם רבינו תם דאימתי מברכין 'על' ואימתי ב'-ל', דמתי שיש שיהיו בהמצוה אומרים 'ל', ואימתי שאין שיהיו אומרים 'על', והרי כאן בביעור חמץ אין לך שיהיו גדולה מזו שמתחיל בתחילת הלילה וגומרה בשעה חמישית ביום ודאי מפסיק באמצע באכילה ושינה ותפילה וכו' א"כ היה צריך לברך 'לבער חמץ' ולא 'על ביעור חמץ', עכ"ל.

ונלענ"ד דהרא"ש בעצמו נשמר מקו' הראשונה בתחילת דבריו כאן, וכן בתשו' הרא"ש כלל י"ד וז"ל כאן בתחילת סי' ו' אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיברך דלא תימא אינה כל כך מצוה כיון דאינה אלא לבער חמץ מן הבית ומה שאין מברכין על ביעור בשעה חמישית בשעה שהוא מוציא חמץ מן הבית והוא מצוה מן התורה כדכתיב ביום הראשון תשבייתו שאור מבתים ודרשינן לעיל דביום הראשון היינו בי"ד אומר אני ד"הוצאת חמץ" מן הבית קודם "ומן איסוריה" לא נפיק מ"תשבייתו" וכו', ולא ציוותה תורה לשרפה אלא אחר שכבר נאסר וכו' אבל בעוד שהוא מותר באכילה לא ישרפנו, ומה "שמוציאין אותו מן הבית" היינו "שלא יעבור בבל יראה" ואין מפורש בו מ"ע מן התורה שיהא מצוה עליו לברך וכו' ומן הראוי שיברך קודם בדיקה על בדיקת חמץ וכו' עכ"ל.

וכן כי האי לישיבת כתב בתשו' הרא"ש כלל י"ד רק שכאן בהלכות כתב ומה שמוציאין אותו מן הבית הוא כדי "שלא יעבור עליו בבל יראה" (דהיינו שיי רש"י), ובתשו' כתב ומה שמוציאין אותו מן הבית היינו שלא יבואו "לאכלו" (שי' התוס').

וכ"כ שם בתשו' וכל עסק זה נגרר אחר ברכה של בדיקה שהיא תחילת הביעור ונגמר בשעת הביעור ואין צריך "לשרוף" החמץ אלא נותנו לגוי או זורקו לכלבים דאין חמץ טעון שריפה אלא לאחר שכבר נאסר, עכ"ל.

שעה שישית שנאסר בהנאה מדרבנן ואז אינו יכול לבטלו, ואחר הביטול בודאי אינו יכול לומר וציונו וצ"ע.

ג) בשו"ע ס' תל"ב סעי' א' קודם שיתחיל לבדוק מברך וכו' וכתב הרמ"א ואם התחיל לבדוק בלא ברכה יברך כל זמן שלא סיים בדיקתו ע"כ, ונפל מחלוקת בין הפוסקים אם סיים בדיקתו בלא ברכה אם יכול לברך מתי שמבערו, דעת הט"ז והמג"א שיכול לברך אבל דעת הב"ח והחפ"י יעקב שלא יברך הנה דעת הט"ז ודעמי' הוא פשוט כמ"ש כיון דתכלית הבדיקה הוא הביעור אבל דעת החק"י יעקב צ"ב וז"ל ומתי מיקרי סיום הבדיקה יש חילוקי דעות דלדעת הט"ז והמ"א יכול לברך בשעה ה' כששורף החמץ דאז "גמר הבדיקה" לדעת הרא"ש אכן חתימת לשון הרב והכל בו משמע קצת דלאחר שסיים הבדיקה "בלילה" שוב אין לברך כלל וכו', צ"ל דדעת הכל בו דעיקר "הברכה" על ה"בדיקה" אע"ג דמברך על ביעור חמץ מ"מ לשון ביעור כולל ג"כ הבדיקה כמ"ש הכל בו ע"כ אם סיים הבדיקה לא מיקרי עובר לעשייתו וכו' וכן עיקר כהב"ח ושלא להכניס עצמן בספק ברכה עכ"ל, וצ"ב כוונתו דעיקר ברכה על הבדיקה הרי תכליתה הביעור ואפי' דנאמר דהבדיקה ג"כ נקרא ביעור אבל הביעור מן העולם בוודאי נקרא ביעור אתמהא וזהו גמר מצוותו, וצ"ע.

ונראה ליישב הכל על נכון בס"ד, בהקדם תי' של הב"ח מקו' המהרש"ל על שו' הרא"ש דבזה שמברכין שהחיינו בקידוש פטרין גם מצוות ביעור שזה צורך הרגל, והרי מצות תשבייתו הוא מ"ד בחצות לפני הרגל כנ"ל, ותי' הב"ח וז"ל ונ"ל דל"ק מידי דדברי הרא"ש היא על פי מה שנתבאר בדבריו דברכה זו שבליל י"ד אינה באה על מ"ע שבתורה אלא על מצות חכמים שהצריכו לבדוק אף אחר חמץ שאינו ידוע להוציאו מן הבית שמא יבוא לאכלו אם ישאיר ממנו בבית א"כ מצות בדיקה זו אינה באה אלא לצורך הרגל לתקן הבית ולבער החמץ מתוכו לצורך המועד שלא יאה נמצא שם חמץ שיבוא לאכלו במועד וא"כ מצות בדיקה זו אינה אלא לצורך הרגל ועליה תיקנו לברך על ביעור חמץ ומש"ה א"צ לברך שהחיינו דסמכינו אומן דרגל עכ"ל הב"ח.

ונראה לבאר דבריו דתקנת חז"ל של בדיקת חמץ לא באה להצילו מ"זדונות" דודאי כ"א מישראל יקיים המ"ע דאורייתא של אך ביום הראשון תשבייתו שאור מבתיכם אבל זה יעשה רק על חמץ הידוע לו, וחששו שכל מקום שמכניסין בו חמץ כל השנה ישנו חמץ ואת זה לא יבער ויבוא לידי מכשול שבפסח ימצאנה ואז יעבור על בל יראה וגם חששו לפי שו' התוס' והרא"ש שיבוא לאכלו בשוגג ולא בשביל שיהי' לו חמץ לבער בע"פ לקיים מ"ע תשבייתו תקנו לבדוק כדי שימצא חמץ ויהי' לו במה לקיים מ"ע תשבייתו לא מיבעי אם מ"ע דתשבייתו הוא בשב ואל תעשה רק אפי' אם הוא בקום ועשה לא זהו תקנת הבדיקה וביטול כמבואר ברש"י ותוס' ריש פסחים רק התקנה הוא לרש"י כדי שלא יכשל בבל יראה תיקנו הן בדיקה וביטול ולפי תוס' הבדיקה כדי שלא יכשל באכילה וביטול שלא יכשל בבל יראה אבל אחרי שהוציא החמץ וביטל החמץ שאינו ידוע לו אין לו שום חיוב להוציאו מרשותו עד שעה שש דאז

ופליאה הוא דמפני ברכה דביעור שאינה אלא מדרבנן היה סומך על השעות לעמוד בספק תשבייתו מתחלת שבע עכ"ל המרדכי.

ועי' בתשו' מהרי"ק בשורש קע"ה שהקשה השואל ב' קו', א) על הריב"א איזה ברכה יש בשעת שריפת חמץ הרי ברכת על ביעור חמץ צ"ל לפני הבדיקה באור לי"ד ולא בשעת שריפה.

ב) תמיהתו של הר' שמואל מפרזיילא על הריב"א דהאין השהה א"ע בשביל ברכה דרבנן בספק תשבייתו נראה דהבין הר"ש דהריב"א עשה זאת רק בשביל הברכה אמאי ל"ג דהריב"א השאיר כזת חמץ בשביל חביבה מצוה בשעתה ואז הוא מקיים התשבייתו דאורייתא.

ותי' המהרי"ק על קו' הראשונה וז"ל אקדים לך תוספת שיטה אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיברך נמצא בתשובת רש"י שיש בני אדם שמברכין בשעת "בדיקה" על "בדיקת חמץ" ובשעת "שריפה" על "ביעור חמץ" וטעות הוא בידם דהאי ביעור חמץ הוי בדיקה, הרי לך דעות שיש לברך בשעת ביעור וכו'.

ועל התמיהה הב' למה אינו תולה הטעם משום חביבה מצוה בשעתה, נראה לענ"ד דלא שייך לומר חביבה מצוה בשעתה כי אם כשמקדימה שלא לצורך המצוה וכו' אבל הכא שמקדים לשורפה פן יבוא לטעות ליום המעונן וכדתנן שורפין בתחלת שש ויכול למימר שיאחר לשורפה משום חביבה מצוה בשעתה אלא ע"כ מה שהיה ממתין זה הוא משום ברכה דסוף סוף היכא לימא וציונו הא אכתי לא חל חיוב שריפה ואפי' מדברי סופרים דנימא וציונו מלא תסור לפי פי' רש"י (שפי' פסחים י"ב) שעת ביעורו תחלת ז' ואע"ג דתנן ושורפין תחלת שש [פי' אבל חיוב לשורף אפי' מדרבנן אינו רק מתחלת שבע כדפי' רש"י שעת ביעורו זהו כוונת המהרי"ק להמעין היטב], ולא שייך כאן לומר חביבה מצוה בשעתה כלל שהרי לא הקפידה תורה אלא שלא יאה לו חמץ בפרשותיו וכדרש ר"מ איזה השבתה שהיא בבל יראה ובבל ימצא הוי אומר זה שריפה כלומר ביש לו חמץ צריך לשרפו וכשאין לו אין לך בל יראה גדול מזה וכן כתב ר' פרץ דלאו בל יראה ניתק לעשה דתשבייתו, וא"כ פשיטא שאין עיקר המצוה אלא שלא יאה נמצא משבע ולמעלה ומשום כך צריך שריפה לר"ע דאז אינו נמצא כלל וא"כ כשמבערו קודם שבעה לכשיבוא שעת השבע "מקיים הוא עשה דתשבייתו בשעתו" כיון שהגיע שעה שביעית ואין לו חמץ וכו' וא"כ לא שייך כלל חביבה מצוה בשעתה בכיוצא בזה עכ"ל המהרי"ק ויעווי"ש שהאריך בזה אבל עכ"ז בשביל הברכה הוא מצדיק את הריב"א דלא שייך לומר וציונו לפני שבע אבל עכ"ז תמה הר' שמואל מפרזיילא על הריב"א איך השתהה בספק תשבייתו בשביל הברכה ואינו מוסיף תימה על תימה דזה דרש"י אומר דזמן ביעורו דשבע הוא זמן ביעורו דאורייתא, אבל מתקנת חכמים צריך עכ"פ לבטלו קודם שש ואחר ביטול אין מצות תשבייתו וכמ"ש בשו"ע סי' תל"ד ואין לבטל ביום אלא לאחר שריפת חמץ כדי לקיים מצות שריפת חמץ "בשלו" וכתב ע"ז המגן אברהם וא"כ צריך לשורף קודם שעה שישית עכ"ל וה"ז מתקנת חכמים שהבודק צריך שיבטל והביטול לא שייך רק קודם

מתחייב מגזירה דרבנן שלא לטעות ביום המעונן בין שש לשבע לקיים המ"ע דתשבייתו וכדתנן במתניתין (דף י: ומה שמש"ייר "יניחנו בצנעה" ובמתניתין (דף יא:) "ושורפין בתחלת שש" וז"ל הרמב"ם (פ"ג ה"א) כשבדוק אדם המחפש בלילי ארבעה עשר מוציא את החמץ מן החורים ומן המחבואות ומן הזוויות "ומקבץ הכל ומניחו במקום אחד" עד תחילת שעה שישית ביום ומבערו ואם "רצה" לבער בלילי ארבעה עשר מבערו, עכ"ל.

ובזה מיושב שפיר דעת הרא"ש דיוצאין בשהחיינו של קידוש היום את מצות בדיקת חמץ כי זה אינו על מצות תשבייתו שזה חל כבר ב"ד בחצות כמו שהקשה המהרש"ל כי אחרי שבדק וביטל החמץ שאינו ידוע לו כבר לא יכשל בבל יראה ובאכילת חמץ וכיון שמצניעו במקום מסויים יצא כבר תקנת חז"ל של אור לי"ד בודקין את החמץ וכ"ז הוא תקנת הרגל.

ומה שצריך ביאור האין באמת מותר לבערו קודם שש הרי תנינן במתני' ושורפין תחלת שש והנה ידועין חקירת המנחת חינוך במצוה ט' האם תשבייתו הוא מצוה בשב ואל תעשה דהיינו ב"ד בשעה שבע צריך להיות הבית מושבת מחמץ או בשעה שבע צריך לעשות מעשה להשבית החמץ, בסוף הוא מסיק שזה תלוי בהמחלוקת רש"י ותוס' בהדיון דתשבייתו דלשי' רש"י דביטול הוא מטעם תשבייתו א"כ מוכרח דהוא בשב ואל תעשה דהרי בשעה שבע א"א לבטלו כיון דאסור בהנאה א"כ חייבה התורה דבשעה שבע יהי' הבית מושבת מחמץ משא"כ לשי' התוס' דביטול הוא מטעם הפקד א"כ חייבה התורה בקום ועשה בשעה שבע תשבייתו שאור מבתים ועיי"ש דבריו הנחמדים א"כ לפי שי' רש"י לא קשה אמאי אנו מבערין בשעה חמש דסוף כל סוף כשמגיע שעה שבע מתקיים המ"ע דתשבייתו דהבית מושבת מהחמץ וזה דתנינן שורפין תחלת שש, העיקר בא לאשמעינן דהחמץ נאסר בהנאה מדרבנן (כשי' רש"י דף יא) ואין עצה אחרת לבערו מן העולם רק שרופה אבל בודאי מותר לבערו מקודם הן ע"י שרופה או ע"י ביטול וכו'.

אבל לפי שי' התוס' דתשבייתו הוא בקום ועשה וחל חיובו בשעה שבע רק חכמים הקדימו לשש משום יום המעונן א"כ מה דתנינן שורפין תחלת שש היינו דרק אז מתחיל חיובו להשביתו א"כ מהיכי תיתי דנבערו מקודם, ועוד האין הוא אומר ברכה אשר קדשנו במצוותיו וציונו על ביעור חמץ הרי לא נצטוה על ביעורו רק על בדיקתו ומה שמצא יניחנו בצנעה ובשלמא לשי' רש"י דיש קיום תשבייתו משלושים יום קודם החג (כמבואר בדף כז: ד"ה שאם לא מצא נעים ישב ויבטל) בשב ואל תעשה, אם כן שפיר יכול לומר וציונו על ביעור חמץ אבל לשי' התוס' חל תשבייתו רק בשעה שבע ורבנן הקדימו בשעה לשש אבל קודם לזה אין חיוב לבערו וזה קו' הראשונה של רבינו שליט"א על שי' הרא"ש, והנראה דזה הי' קשה להריב"א ולא ניחא לי' תי' של המהר"ק דתשבייתו הוא בשב ואל תעשה כנ"ל דזה דוקא לשי' רש"י דביטול הוא מטעם תשבייתו אבל לשי' התוס' תשבייתו הוא בקום ועשה האין יבערנו מקודם וגורם לבטל מצות עשה בידיים ועוד האין הוא מברך וציונו על ביעור חמץ הרי לא נצטוה רק על בדיקה "וביטול על

חמץ שאינו ידוע" ומכח קו' זו נקט כשי' המובא בתשו' רש"י דיש בני אדם שמברכין בשעת בדיקה על בדיקת חמץ ובשעת שרופה על ביעור חמץ [וכתב רש"י דטעות הוא בידם דהא ביעור הוי בדיקה עכ"ל זה רש"י לשיטתיה דביטול הוא מטעם תשבייתו א"כ מעת הבדיקה מתחיל הביעור יש לו לשרפו קודם שש וכנ"ל] וזה שהי' מניח כזית לשרפו בתחלת שבע איך עבר על תקנת חכמים של ושורפין בתחלת שש י"ל דלא חמיר הדרבנן מהדאורייתא וכיון דאפי' בזמן איסורו דאורייתא באמצע הפסח שי' התוס' הוא דהמשהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר בבל יראה כ"ש שהמשהה כזית חמץ משש לשבע ע"מ לבערו אינו עובר על תקנת חכמים דכל חמצו שרף בשש והשהה פרוסה אחת לשרפו בשבע כדי לקיים הדאורייתא [והר' שמואל מפרזיילא סבר שכל מה שהחמיר הריב"א זה רק בשביל הברכה וכמו שמבאר המהר"ק דמשום תשבייתו לא הי' צריך להניח פרוסה עד שעה שבע כי התשבייתו מקיים בשב ואל תעשה זה דוקא לשי' רש"י כמבואר במנ"ח הנ"ל אבל הריב"א מסתבר שסבר כשי' התוס' דזה קום ועשה א"כ החמיר בשביל עצם קיום מ"ע דתשבייתו והבן] ויכול להיות דהברכה על ביעור חמץ עשה בשש בשעה שביעור רוב חמצו דלשי' התוס' אז הוא זמן ביעורו וחייבו מתחיל אז והבן]. אבל לשי' הרא"ש קשה כנ"ל.

והנראה דמה שאנו מבערין החמץ בשעה החמישית מבואר ברא"ש ובשו"ע סי' תל"ד סעי' ג' ברמ"א הוא משום שאנו קונים חמץ בערב פסח ע"כ אנו עושים ביטול עוד פעם ואם נעשה הביטול קודם הביעור כבר לא מקיימים מצות ביעור דהחמץ אינו שלו [ואנו חוששים לשי' רש"י דיש מצות תשבייתו שלשים יום קודם החג] ואם נבער בשעה שש א"א כבר לבטלו אחר הביעור דכבר נאסר בהנאה ועוד יותר, מזה שאמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל והוא הבעל מימרא שהבודק צריך שיבדוק ויברך על ביעור חמץ נראה שיש לו לעשות כל שצדקי שלא יכשל בבל יראה ובאכילת חמץ בפסח ואה"נ שלא חייבוהו רק לבדוק ולבטל החמץ שאינו ידוע לו אבל יש לו להדר אם הוא חושש על עצמו שישכח כזית לבערו שיבטלנו והביטול א"א רק בשעה החמישית ועוד יותר דאם הוא חושש שיגררנו חולדה וכיו"ב מותר לשרפו בלילה כדנפסק בשו"ע סי' תמ"ה סעי' ט"ו ברמ"א מיד אחר הבדיקה ונראה דאפי' לשי' הרא"ש דהחיוב תשבייתו הוא בקום ועשה ומתחיל בחצות אבל כיון שעקרוהו דאורייתא משום חשש יום המעונן וקבעוהו אשש התירו לו לבערו עוד לפני שש כשחושש שלא יכשל באיסור בל יראה ובאכילת חמץ בפסח וכ"כ הרא"ש דהתקנה של הבודק צריך שיבטל זה קאי על אחר הבדיקה וחיוב הביטול הוא על חמץ שאינו ידוע, רק כיון שקונים בבוקר חמץ טוב לבטלו עוד הפעם ובהו יבואר כמין חומר לשון הרא"ש בסי' ו' אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבדוק וז"ל דלא תימא אינה כל כך מצוה" כיון דאינה לבער חמץ מן הבית וכו' יעוי"ש וצ"ע, וכי זה מצוה ראשונה מדרבנן דעושין ע"ז ברכה והרי הדלקת נר חנוכה ומקרא מגילה ועירוב תבשילין ועוד כולן מדרבנן ועושין ע"ז ברכה, אתמאה.

מביתו לפני זמן איסור, וכל פעם ההשתהות לפי ענינו, וכאן ההשתהות עד שש שאז הוא זמן דרבנן לקיים התשביתו דאורייתא, ותיקנו 'על ביעור' שיש לו להזדרז ולבערו ולבטלו לפני שש, והבן.

ובזה מיושב גם קו' הגר"י ענגיל ז"ל דאין לעשות ברכה על מצוה שיש לו הפסק, משום דעצם חיוב המצוה הבדיקה והביטול שאח"כ אין לו הפסק, ודו"ק.

*

ואמרו רבנן בכפילא על גלויניכם המלאים זיו ומפיקים נוגה בתורה ובחסידות כן יגדל וכן יפרוץ בקרב אלפי אנ"ש בכל קצוי תבל.

בכבוד רב

הק' **דוב בער** בלאאמור' הגר"ח ש שליט"א **קליין**

יושב בשבת תחכמוני ביהמ"ד ברך משה עיה"ק ירושלים ת"ו

♦ ♦ ♦

מאוד שמח לבי, בראותי כי בסוגיא דבדיקה וביטול שכבר הלכו בה נמושות, זכה בני הרב שיחי' לאויט"א לברר וללבן שיטות ראשונים וע"י זה לעשות רצון צדיק הוד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתרץ ולישב את שיטת הרא"ש בטוב טעם ודעת ותחח"ל.

בברכת חמרא וחיא לפום רבנן ותלמידיהון

הק' **חיים שלו' קליין**

פה קרית יואל - בני ברק יצ"ו

♦

גב. רצוני עוד להוסיף, בין לשיטת רש"י ובין לשיטת תוס' הר"י ור"ת והרא"ש מה שאנו בודקים ומבטלים ושורפים וכו' ער"פ עד חצות לא עשינו "מעשה" מצוה דתשביתו, שנוכל לברך אק"ב "וצונו", א. דלרש"י המצוה הוא בשב ואל תעשה, ומחוייבים אנו שבזמן שיגיע חצות יהי' הבית מושבת מחמץ, וכן כל הפסח, ובעסק המצוה הזאת הוא מצוה כמו עשיית סוכה וכתובת מזוזה וכדו', דהיינו הכשר מצוה, ועל זה לא שייך לברך וצונו, כמו שאמרו (מכות ה.) לגבי חטיבת עצי סוכה, מצא חטוב לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה וכו', וכאן אם ביתו ריקן מן חמץ מקיים מצות תשביתו.

ב. כ"ש לשיטת תוס' וכו' דעד אחרי חצות לא שייך המצות עשה של תשביתו, ע"כ הברכה הוא על תקנת ומצוה דרבנן שתקנו באור ל"ד לנקות ולטהר בתינו מן החמץ שנהי' רגועים כל ימי הפסח שלא יבוא לאוכלה, או שלא יעבור בבל יראה וכו', וזאת המצוה מתחיל ומסיים בערב יתיכף עם הבדיקה, (כבר ניקה את ביתו) והיתר הוא שמירה שלא יתקלקל עבודתו, ומה שנשתייר (למי שנשתייר) מבערו בערב באופן המותר דהיינו למוכרו לענו"ם או מריצו לכלבו וכדו', ואם בכל זאת נשאר לו, שרפו ביום כדי שיהי' בטוח שלא יחזור החמץ לביתו, כהבנת הב"ח בדברי הרא"ש לענין שהחיינו.

נמצא שהברכה הוא על תקנת חז"ל לנקות את בתינו והכל נעשה בערב, רק אם יש לו עוד חמץ ויכול לקלקל את הנקיות בביתו צריך לשורפו, וזה היא שמירה שלא תתקלקל המצוה ודו"ק.

הנ"ל

רק דאינה כל כך מצוה כוונתו על הביעור לפני זמנו בשעה חמש ועל המטבע לשון הברכה על ביעור חמץ דזה רק הידור שמהדרין על עצמנו שאנו מבערין אותו מן הבית עוד לפני זמן איסורו ומבטלין עוד הפעם דזהו רק חומרא על עצמנו ובשביל זה נתקנה לשון הברכה על ביעור שזה כולל הכל הן הבדיקה והן הביטול והן הביעור מן הבית עוד לפני שעה שישית כדי שנבטלנו עוה"פ דזה אינה כל כך מצוה והבן.

וכשהגענו עד הלום אפשר להבין היטב ש' החק יעקב דאם לא בירך בשעת הבדיקה לא יברך בשעת הביעור משום דבאמת חיובו רק הבדיקה וביטול שאח"כ אבל הביעור בשעה חמש זה רק הידור ע"כ ש' הב"ח והחק יעקב דאין לברך ע"ז והבן.

ואה"נ אם יחכה עד שעה שישית ובשעה שביעית בודאי שטוב לברך על ביעור חמץ (וכ"כ בשו"ע הרב) אם לא בירך בשעת הבדיקה.

הסיכום מכל הנ"ל:

א. [שיטת רש"י] - א. "הבדיקה" לפי שיטת הר"ן ברש"י הוא קיום דאורייתא ולפי שאר שיטות ברש"י הוא רק דרבנן. - ב. "הביטול" הוא קיום דאורייתא לכו"ע. - ג. "השריפה" לפי שיטת הרא"ש ברש"י הוא רק בשעה שש ולפי ש' הטור ברש"י הוא משלשים יום קודם החג עיין בטור סי' תמ"ה (ואין בזה משום הפסד אוכלין) - ד. "הברכה" הוא על ביעור חמץ לפני הבדיקה.

ב. שיטת הרא"ש: - א. הבדיקה אור ל"ד תקנת חז"ל. - ב. הביטול אור ל"ד תקנת חז"ל. - ג. או יצניענו היטב עד זמן איסורו ואז יבערו מן העולם ואם הוא חוששע"ע שלא יוכל להצניעו היטב עד שעה שש אז יוציאנו מביתו לפני ש או ימכרו לנכרי או יריצו לפני כלבו (אבל לא ישרפנו שיש חשש הפסד אוכלין) ויבטלנו עוד הפעם.

ג. הברכה הוא על ביעור חמץ לפני הבדיקה ש' הריב"א: - א. הבדיקה אור ל"ד תקנת חז"ל. - ב. הביטול אור ל"ד תקנת חז"ל. - ג. יצניענו עד שעה שש ואז ישרוף כל חמצו חוץ מפרוסה אחת ובשעה שבע ישרוף הפרוסה לקיים התשביתו לקיים תקנת חז"ל של שורפין תחלת שש ובשעה שבע ישרוף הפרוסה לקיים החיוב דאורייתא של אך ביום הראשון תשביתו וכו'.

ד. הברכה אור ל"ד אשר קדשנו במצותינו וציונו על בדיקת חמץ ובשעה שש אשר קדשנו במצותינו וציונו על ביעור חמץ.

והשתא דאתאן להכא אפשר ליישב קושיית רבינו שליט"א דעצם חיוב המצוה אין לו שיהוי דחיוב המצוה הוא רק לבדוק באור ל"ד ולבטלו יתיכף רק דיש לנו להדר גם לבערו מן הבית קודם זמנו ולבטלו עוד הפעם ובשביל זה נתקן מטבע לשון הברכה על ביעור חמץ.

ועוד יש לומר דהרי ממתבע לשון הברכה של 'על ביעור חמץ' הוציא הרא"ש שיש לו להדר ולהחמיר על עצמו להוציא החמץ מביתו ולבטלו עוה"פ היכא שהוא חושש שלא יהיה מוצנע יפה וכו' לא יחכה עד זמן איסורו, בשביל זה דייקא תיקנו לשון הברכה 'על ביעור', ולא 'לבער', כי 'לבער' מורה על שיהוי, והיה משתהה עד שש זמן איסורו, ואז לא יוכל לבטל עוה"פ, בשביל זה תיקנו 'על ביעור', שידע שיכול להזדרז להוציא ולבערו

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על שחרת הקודש

פרשת משפטים

מו"ה יודא אקער הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה בניציון אינדיג שליט"א

המלמד: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

כמר ישראל מאיר נתן ראזנפעלד ני"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה יואל גרובער הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה אברהם עזרא אפעלדארפער הי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

מו"ה יואל ווערצבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

מוה"ר פנחס פרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה יואל יצחק ווידער הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה מרדכי לייב רייזמאן הי"ו

המלמד: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א

מו"ה יחזקאל פרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה שלום לוי יצחק ווייסמאן הי"ו

המלמד: הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

מו"ה ליפא פריעדמאן הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה נחמ"ל גיימאן הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה מנחם יצחק פערלמוטער הי"ו

המלמד: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

הר"ר חיים הירש שליט"א

מו"ה בניציון וויינבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

מו"ה יואל הערש ראטה הי"ו

המלמד: הר"ר יואל כץ שליט"א

מו"ה מרדכי גימפל וויינגארטען הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

הרב חיים הערש אשכנזי שליט"א

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה הזו, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהו". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

הילולא רצדיקיא

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי הילולא אשר בשמותם נקובים

מרן הגה"ק רבי **חנני' יו"ט ליפא** בן מרן הגה"ק רבי יקותיאל יודא זי"ע **טייטלבוים**
בעל "קדושת יום טוב" יומאדהילולא כ"ט שבט (תרס"ד)

מרן הקדושת יו"ט זי"ע נולד ביום ו' סיון חג השבועות שנת תקצ"ו בעיר סטראפקוב שכינה בה הייטב לב ברבנות, ונכנס לבריתו של אאע"ה על ברכי זקינו מרן הישמח משה זי"ע, ויקרא שמו בישראל חנני' יום טוב" על שם החג.

בשנת תרכ"ד כשה' בן כ"ח שנה נתקבל לאב"ד טעטש שם כיהן כרב ואב"ד י"ט שנים, ובשנת תרמ"ג כשנסתלק אביו הק' הייטב לב מילא מקום אביו בסיגעט ע"פ צוואתו, שאמר להראשי הקהילה דשם חנינא בני ישב על כסאי, ואמר שאם הקדו"ט יהי' רב ואב"ד וועט סיגעט זיין א שטאט (ר"ל עיר ואם בישראל) און אונגארן וועט זיין א מדינה, דהיינו דהוא ישים עין על העיר ועל המדינה לגדור גדר ולעמוד בפרץ.

לאחר שעלה למלא מקום אביו נסע פ"א אל הרה"ק משינאווא זי"ע על שביק, וכשנכנס הרה"ק משינאווא לערוך שלחנו וראהו שהוא לבוש בבקעטישע שחורה, שאל ממנו איך הבעקטישע הלבנה, אמר הקדו"ט שמוה ראה שהגיע עתו שיתנהג באדמורות לעצמו ואין מן הצורך שיסע עוד לאחרים.

בסוף ימיו חלה את חליו אשר מת בה והי' מוטל שכותב על ערש דווי ומסר את כתר הרבנות לבנו העצי חיים זי"ע, וכשבע לפני פטירתו הי' תחנת רביה"ק זי"ע ועשו את הוזהר בחדרו מגודל חולשתו ושם סירר קידושין וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע בשם דודו רביה"ק זי"ע שבליל שב"ק האחרון לחיי הקדו"ט פ' משפטים שנת תרס"ד ישב אצל שלחן אחיו העצי חיים בביהמ"ד (שצוה עליו אביו שיערוך את השולחן) ובאמצע השולחן התיישב בנפשו לעלות לבקר את אביו הק' ששכב על ערש דוי, ובבואו לשם מצאו יושב עם עשרה מקורבים וכאשר הגיע פתח הקדו"ט ואמר הד"ת הידועה על דברי התרגום על פסוק ואלה המשפטים וגו' ואלן דינאי די תסדר קדמיהון שהדינין של שנת תרס"ד יהי' קדמיהון של האמות, ובאור ליום ב' יצא נשמתו בטהרה והוא בין חיים שנים וקשרו עליו מספד רב ונתארכה חליו עד יום שני לפנות ערב.

זרעו אחריו – מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע, מרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע, תחנו הרה"ק ר' שלום האלבערשטאם מפעקלא ובזווי"ש הרה"ק ר' דוד שפירא זצ"ל מביקאבסק, הרה"ק ר' חנוך העניך מאיער מסאסוב קערצקי חתנו של מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע בזווי"ר, הרה"ק ר' ניסן טייטלבוים זצ"ל, ובזווי"ש הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל הורוויץ זצ"ל מרינישוויר.

מורשתו הרוחנית – השאיר אחריו ברכה ספה"ק קדושת יום טוב עה"ת ועל המועדים שנכתבו ע"י בנוי שהוא בעצמו לא כתב חידושי, וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע ששמע מדודו מרן רביה"ק זי"ע שלא רצה לכתוב כי הי' נחשב בעיניו שאינו ראוי לכתוב חידושים אבל כשאחרים כתבו הי' נהנה מאוד, וכן נדפס ממנו כמה תשובות להלכה בתשובות דברי יואל.

כ"ה שבט
רבי שבתי ברוך ספרים (אבי המגיד מקאזניץ) ב"ר זאב וואלף - תקכ"א
רבי יהודה ב"ר אליהו (הגר"א) מווילנא תקע"ו
רבי ישראל סאלאנטער ב"ר זאב וואלף (אבן ישראל) - תרמ"ז
רבי יוסף דוד מסאסוב ב"ר שלמה - תרנ"ג

כ"ו שבט
רבי דוד הלוי ב"ר שמואל (טורי זהב) - תכ"ז
רבי משה סופר ב"ר אברהם שמואל בנימין בעל כתב סופר - תרפ"ז
רבי שאול בראך מקאשוי ב"ר אלעזר - ת"ש

כ"ז שבט
רבי אלכסנדר סנדר שור ב"ר אפרים זלמן (תבואות שור) - תצ"ו
רבי מנחם נחום מטשערנביל ב"ר אהרן מטשערנאביל - תרל"א

כ"ח שבט
רבי מנחם נחום מראחמטטריווקא ב"ר יוחנן - תרצ"ו

כ"ט שבט
רבי ישכר בעריש מדאלינא ב"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב - תרמ"ו
רבי חנניא יו"ט ליפא ט"ב (קדושת יו"ט) ב"ר יקותיאל יהודה תרס"ד

א' אדר א'
רבי אברהם ב"ר מאיר (אבן עזרא) [אדר א'] - ד"א תתקנ"ד
רבי עזריה פיגו בעל בינה לעיתים ב"ר אפרים - ת"ז
רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן (שי"ך) [אדר א'] - תכ"ג
רבי יצחק אייזיק מכפר סאפרין ב"ר צבי [אדר א'] - תקס"ט
רבי יצחק מאיר מזינקוב ב"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא - תרט"ו
רבי ברוך מגארליץ ב"ר חיים [אדר א'] - תרס"ו

ולחוס נגד קהלות הנעלאגאן והשטאטסקווא, וראו בחוש שנתקיימו דבריו הק' של מרן הייטב לב זי"ע שאמר לפני הסתלקותו, בשעה שהועידו למלאות מקומו ולישב על כסא הרבנות בעיר סיגוט, "שאם יכהן מרן הקדו"ט כרב בעיר סיגוט וועט סיגוט בלייבן א שטאט און אונגארין א מדינה", כי הוא יעמוד על המשמר לשים עינו על העיר ועל המדינה.
אחד מן המערכות הכבידות שהיתה ראשית פעלו אחר עלותו על כסא הרבנות היתה "מערכת הארטאדאסן בסיגוט"

תורת ההתבדלות

אמרנו להעלות כאן חלק קטן במערכות ישראל למען כבוד שמים אשר בראשה עמד מרן הקדושת יו"ט זי"ע, אשר ידוע היא הדבר כי מרן הקדו"ט זי"ע עמד בכל ימיו בראש מערכות ישראל, ומסר נפשו בעד קדושת ישראל ומנהיגהם, בהלחמו מלחמת ה' נגד מחריבי תורתנו הק', וכידוע כי מרן הקדו"ט זי"ע המשך דרכו של אביו מרן הגה"ק היטב לב זי"ע, וכל ימיו עמד על המשמר לחזק כח הארטאדאקסי' באונגארין

בהבטחתם שבאם ינתן להם כח לאומי וממשלתי אז תכניס בהם רוח התקדמות וההשכלה ותשנה את דמות היהודי בכל המובנים, מובן מאליה שהממשלה נענתה לזה בחיוב ובשמחה, והיתה מוכנת לשתף פעולות עמהם, הממשלה החליטה לכנס קאנגרס דהיינו אסיפה גדולה ממאמים ועשרים שלוחים מכל הערים והמחוזות והוועידה תחליט על אירגון הקהלות ועל מוסד שיטפל לפתור כל הדברים המתעוררות, ובכח הרוב תקבל תוקף ממשלתי, כבר מתחילת הקאנגרס ראו כבר הרבנים את האסון הנורא הממשמש לבוא, בעת אשר מצד היראים היו רק שמונה ושמונה צירים לעומת מאה ועשרים צירים מצד המתבוללים, לא נאריך כאן כל ההתרחשויות בהקונגרס הסוערת, כשבקשו היראים להוסיף על התקנות מילים אחדים זינתהלו על פי הדינים בשולחן ערוך, אז פרצה המריבה בין הצדדים שהמתקדמים צעקו בקול "אין לנו חלק בשולחן ערוך", (עפ"ל), היראים צעקו מרה שהם לא מוותרים אפ' על קוצו של י, ואילו המתבוללים גינו מאמרי חז"ל ושפכו בוז על כל הקודש, כך נמשכה הויכוח ארבעה ימים, והיות שהם היו הרוב, החליט היושב ראש הקאנגרס שע"פ רוב החלטת המתאספים אין להם חלק ונחלה בש"ע, אז פקעו סבלונתם של היראים, הרה"ק ר' יהודה אסאד זצ"ל מוקני החבורה קרע קריעה, הרה"ק ר' ירמיהו לעו זצ"ל צעק ארור האישי אשר ישב פה, המהר"ם שיק זצ"ל בכח ואמר קשה יום זה כשריפת בית אלוקינו, הכתב סופר צעק מי לה' אלי, הגאון בעל מחנה חיים זצ"ל ביקש מאת היושב ראש את הרשות הדיבור כדי להסביר על מה המהפכה, וכשלא נתנו לו קפץ בכח על השלחן ונהפף הדיו, וקרא בקולי קולות "כל מי שאהבת ה' נוגע אל לבו יעזוב מיד את המקום", ואז קמו כל הרבנים גדולי ישראל נשיאי פנים ועזבו את הוועידה, וצעקו אין לנו חלק בכל האסיפה, וכמעט כבר יצא הדבר כי השליטה על כל עניני הדת יהי ביד המתבוללים שנשארו שם והם יהי ועד הארצי אשר יהי מורכב מאפיקורסים ומינים, ולא לתת לרבנים שום אפשרות חוקית להתערב בעניני הקהילות, עד שבעזרתו יתברך נתקבלו גדולי ישראל עוה"פ לביקור אצל המלך, וכבוד גדול נחלו אז ועברה אז שהכרעת ההחלטה לידי הפארלימענט (בית הנבחרים), ואז ביום הפורים שנת תר"ל החלטת ברוב דעות של הנבחרים: רשות ניתנת לכל קהלה וקהלה לעמוד על נפשם להיחלק ולהפרד מהמתבוללים וליסד להם קהלה קדושה ולקבל רב ושוחט, ואז התפרדו היראים מכת הנעאלאגין והקימו גדולי ישראל את קהילות "הארטהאדאקסין", לאחד כל הקהילות לחטיבה אחת, והלשכה של הארטה' היתה בעיר הבירה פעסט, וראש הלשכה הי' הגר"ד יצחק רייך זצ"ל שהוא ניהל את כל הקהילות הארטה' ע"פ דעת קדשו של רבני וגדולי אונגארין, ועשו תקנות גדולות ונתאשר ע"י הממשלה, ושלחו אל כל הקהילות לקבל על עצמם את התקנות הארטה', ואכן רוב קהילות שלחו הכרעתם, ואלו שלא שלחו את הכרעתם ליכנס תחת דגלו של הארטה' אלא נשארו תחת המתבוללים

אשר בה נתגלה במלא שיעור קומתו כשר צבא, כגבור ואיש מחלמה, איש חי"ל, אשר כל הרוחות שבעולם לא יזיוו אותו מלהשמיע את דבר ה' ברמה, וקיים מאמר הכתוב "לא תגורו מפני איש" במלוא מובן המילה, וכגברא מרא סייעי' עלה בידו לחזק את דתוה"ק, ועלה בידו לשמור על גחלת ישראל שלא תכבה, ולהכניס את קהילתו בברית היראים והשלימים בארץ אונגארין.

כדי להבין על מה חרה הקדו"ט כ"כ ולמה מסר נפשו כדי להכניס את סיעטת תחת הקאנצליי של הארטה' נקדים כאן בקיצור נמרץ את ההשתלשלות הענינים איך ולמה נתיסד הארטה' - מלכות עסטרייך משלה על הרבה מדינות שהיו כולם כפופים ומשועבדים למלך עסטרייך שישב בויען, בשנת תר"ח התקוממו האונגארים וערכו מלחמה נגד עסטרייך לפרוק מעליהם עול שיעבוד מלכות עסטרייך, והיהודים המתבוללים עמדו לימין המתקוממים, עד שנחלו האונגארים מפלה גדולה, וחמת מלכות עסטרייך בערה על היהודים על שיתוף פעולתם עם המתקוממים האונגארים, ובשנת תר"י הטילו מלכות עסטרייך על היהודים קנס מס עונש סכום יותר משני מיליאן טולער, אמנם אחרי שנתיים נתמנה מלך חדש על עסטרייך, פראנץ יאזעף, ועשה חסד עם היהודים ויותר להם את החוב, וגם את המיליאן שכבר שלמו אמר להחזירם, כדי לעשות הימנו צרכי צבור, כאן מצאו המתקדמים מקום להרים ראש, הם נעשו לאומיים נלהבים ונאמנים וחנפו לשרי המדינה לקבל בידם את האפטרופוסות של יהדות אונגארין, להיות מושלים על כל הרבנים והקהלות ולפרוש את רשת ההשכלה באונגארין, להרוס ולעקק את מסורת הקדושה ולשנות דמות היהודים ככל הגוים, והלכו להממשלה והציעו להם את תכניתם, והממשלה הסכימו עמהם, אחר השתדלות רבות השיגו גדולי הרבנים תלמידי חת"ס רשיון ליכנס למלך כדי לבטל את הגזירה, והצליחו בבקשתם והמלך ביטל את בקשת המתקדמים, גדולי הדור שהרגישו בסכנה האיומה הצפויה לקיום התורה"ק ודת ישראל מקיבוץ רשעים זה שרע להם ורע לעולם, באו לידי החלטה שמתנה לא יהי די בדרכי ההגנה שנקטו בפורצי הגדר שבתוכם, אלא מן הצורך להתאחד ולהקים חזית כללי ארצי להפר את זממם של המתבוללים, ואז הקימו את ה"שומרי הדת" שבה התאחדו כל הרבנים ביחד, לשם כך הוצרכו גדולי ישראל להתאסף מפעם לפעם להתיעץ איך לעצור בעד המים הזדונים, ובאיוו דרך ישכון אור לחזק את בדיק הקהילות, כדי שלא יבוא בהם המשחית לנגוף, החשובות והמפורסמות ביותר בין התועדות של גדולי הדור היו "אסיפת פאקש" בשנת תר"ה, "אסיפת נירעדאז" בשנת תרכ"ד, "אסיפת מיהאלוביץ" בשנת תרכ"ד,

אחר כמה שנים משום כמה סיבות נתן פראנץ יאזעף לאונגארין את הרשות ליעשות מלוכה בפני עצמם, ושיהי' להם בית מחוקקים לחוד, המתבוללים הרשעים מצאו עוד הפעם שעת הכושר להתחנף להממשלה החדשה של אונגארין

עורו מקודש עוד היום, אף על פי שהדבר לא יגיע לנו רק בעוד זמן מרובה, וזהו פ"י הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' שהיא לנו כאשר יגיע לנו את כתב הממשלה בעוד זמן מרובה, אשר יעשה לכם היום, אבל את הישועה יעשה לנו עוד היום, רק אנו צריכים לחכות זמן עש שנראה את הישועה שעשה לנו השי"ת מכבר, והנה כאשר גזר כן ה' וביום שביעי של פסח שקורין בו את הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' וגו', הגיע הידיעה מהממשלה שנתקבלה הצעת הקהילה בסיגעת לטובה לצדו של מרן הקדו"ט זי"ע.

ויתפרדו פועלי און

המתחדשים בסיגעת חמתם בערה במ וערכו מערכה מול מרן הקדו"ט, ואליהם נתחברו גם איזה כת של חסידים ובראשם משפחה אחת עשירה שהיו מתקיפי העיר ואימתם היתה מוטלת על הבריות, כי רבים מאנשי העיר התפרנסו ממסחריהם, והם נתקנאו ברבנותו של מרן הקדו"ט, ופרשו עצמם מן הציבור מקהילת הארטה, וכדי שלא יעלה עליהם חמת גדולי הדור לא רצו להקרות בשם "שטאטסקווא", ע"כ קראו את עצמם בשם בדו "זעלבסטשטענדיגע ספרדים", ודמו שכך לא יעלה עליהם חמת גדולי הדור, והביאו להם שוחט בפני עצמם, ועי"ז הבערה ללהב יצאה ופרצה מריבה בתוך העיר ובכל המדינה.

איש חי"ל

מרן הקדו"ט חגר את מתניו והוציא חרב מתערה ללחום מלחמתה של תורה, ואסר את השוחט שלהם והוציא פס"ד ששחיטתו אסורה ודינו כנבילה וטריפה, דמאחר שהתפרדו מקהל היראים ומתנגדים לתקנות שומרי הדת, דינם כד"ן כל קהלות השטאטסקווא שנאסרו מכל גדולי הדור הקודם, וכתב לכל רבני וגדולי אונגארין, ובידך את דבריו ואת טעמו, וכולם עמדו לימינו לחזק את ידיו במערכת ה', אחד מזקני גדולי הדור מתלמידי מרן חתת"ס הגאון ר' חיים צבי מאנהיימער זצ"ל אבד"ק אונגוואר, יצא במכתב חריף לאסור את השוחט, ואחריו נצטרפו כל גדולי הדור מאונגארין וגאליציע בראשם גדולי תלמידי חת"ס והדברי חיים זי"ע, וכולם הריצו את מכתביהם לעמוד לימין צדקו של הקדו"ט לאסור את הקהילה החדשה "זעלבסטשטענדיגע ספרדים", ואין לדייק בשמא שהוסיפו להם השם "קהל הספרדים", אלא דינם ככל השטאטסקווא שאסורים כמו הנעלאגען, וכולם כתבו שלא על עיר סיגעת לבד יצא הקצף, כי הספרדים במעשיהם חותרים חתירה תחת כל מערכת שומרי הדת שיסדו הגאונים הקדושים במסירות נפש, בעיקר עשה רושם אדיר מכתבו החריף של הגה"ק רבי יהושע מבעלז זי"ע שעורר את ראשי הקהל בסיגעת לעמוד לימין הקדו"ט במלחמתו, ויעשו כל פעולות נגד הספרדים, וכל הענין נגע מאד ללבו הטהור, והרבה מגדולי רבני אונגארין מביאים את דבריו במכתביהם.

הנעלאגין וגם הקהילות שלא היו תחת הנעלאגין וגם לא תחת הארטה אשר יקראו בשם קהילות השטאטסקווא אסרו הרבנים את קהילותיהם לבוא בקהל ה' ושחיטתם נבילה וטריפה, וכך התבדלו היראים אחת ולתמיד מאת המתבוללים.

צוואת הייטב לב זי"ע

מרן הייטב לב עשה פעולות שגם קהילתו עיר ואם בישראל סיגעת יכנס בברית הארטהדאקסין כאשר קהילות קודש, אבל לא עלתה בידו, כי כבר היו אז כמה פושעים ומחללי שבתות שעמדו לשטן לו, וגם כמה אנשים וחסידים שונים אשר התנגדו לזה מטעמים ונגיעות שונות, בשנתו האחרונה עלי אדמות עשה במסיני"פ כמה אסיפות להקהיל את הקהל לקבל את התקנות, אבל הפריצים עזי הפנים התחצפו נגדו, ועשו להם תקנות אחרות אשר הם נגד התוה"ק, והי' להייטב לב עגמת נפש וצער גדול, וקודם פטירתו לקח את השטאטסון (תקנות) שנעשו ע"פ פקודתו והוסיף עליהם בכתב יד קדשו לבקש שיקבלו כולם את השטאטסון ויכנסו לברית הארטה וז"ל: השטאטסון אשר יוצע לפניכם המה עשויים ע"י עושי רצוני לפי דעתי ועצתי כי נכונים באמת וישר, וכל איש אשר יראת ד' נוגע ללבו שיכתוב ידו ויסתפח להשטאטסון אלו כי המה חול וחומה נשגבה לכלל ישראל ועירינו בפרט, ע"כ אחי וידידי נא ונא כל תעשו אגודות אגודות ומחלוקת, רק כולכם בפה אחד כאיש אחד תקבלו באהבה את השטאטסון אלי שנתקנו כפי רצוני וחתמיתי שמי עליהם, אוהבכם הנאמן יקותיאל יודא טייטלבוים.

ותגזר אומר ויקם

אחר פטירת הייטב לב זי"ע ביום ו' אלול תרמ"ג, כאשר עבר הנהגת העיר לידי בנו מרן הקדושת זי"ט, מילא את רצונו של אביו הק' שצויה לפני מותו, ושלח תיכף את השטאטסון להממשלה להודיע כי נתקבלו שטאטסון אלו בעיר סיגעת ונכנסו לחברת הארטהדאקסין כאשר ערי וקהילות אונגארין, וביקשו את הממשלה לאשר את התקנות וליתן להם תוקף ע"פ חוקי הממשלה, ראש הלשכה ר' יצחק רייך תמך בכל כחו את מרן הקדו"ט, ואף נסע לשבת שירה להסתופף בצל מרן הקדו"ט, ואז בעת עריכת השלחן אמר הקדו"ט פ"י על הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, אמר דמלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, ומדרך המלכות כשעושים איזה חוק אז חותם המלך את שמו על החוק ואחר כמה שבועות יוצא החוק החדש בפועל ומחייב את כולם לציית לזה, משום שלוקח קצת זמן עד שמגיע לכל הפקידים, אבל מאת המלך יוצא החוק הרבה זמן טרם שיוצא החוק לפועל, וכמו"כ בדינא דמלכותא שאנו צריכים רחמי ה' שהשי"ת יעזור לנו שנשא חן וחסד בעיני המלוכה שישכימו ויחתמו את הבקשה ששלחנו להם, ואף שעדיין לא נדע את דבר המלוכה בענין זה אבל ישועת ה' כהרף עין והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ישלח לנו

תחבולות רשעים מרמה

הספרדים בערמימותם הלכו למרן הקדוש משינאווא זי"ע ואמרו לו שבאמת רוצים הם להתחבר לקהל הארטה ולקבל את התקנות, רק סעיף אחד הקושר אותם תחת משמעות הקאנצליציי שבפעסט הם רוצים לשנות, וע"ז כתב הקדוש משינאווא לקהלת סיגעט שיעמדו לדין תורה בזבל"א וזבל"א ושליש המרוצה לשניהם, והדיין של הספרדים פסל כל רבני אונגארין להיות השליש כיון שהם יפסקו לטובת הארטה ורק דיין מגאליצייא כשר להיות השליש, ועי"ז יצא שהספרדים רצו להעמיד את עצם הארטה לפני הבי"ד, דבר זה לא הי' לרצונו של הקדו"ט וקהל היראים, וכתבו למרן הק' משינאווא שבשום אופן לא יכלו להתייצב לד"ת על שאלה זו אם להיות ארטה או לא, שעל זה אם יקבלו את התקנות או לא ע"ז לא שייך דין תורה, כי ע"ז כבר פסקו יותר ממאה רבנים שמחויב כל איש מאמין בה' לקבל התקנות, מרן הקדו"ט רצה להודיע למרן הק' משינאווא את אמיתת הדברים ושכל טענת הספרדים הוא אך ורק להחליש כח הארטה ועי"ז מכתבו לעמוד לדין נותן כח להספרדים, ועל כן ביקש את בן אחותו הגה"ק מבראדיוב זצ"ל שיודיע הדבר לדודו מרן הקדוש משינאווא זי"ע, וכבא הגה"ק מבראדיוב לדודו מרן משינאווא זי"ע עמד מרן באמצע נטילת ידים לסעודה וכראתו את בן אחיו הגה"ק מבראדיוב זצ"ל לא רצה להפסיק בדיבור ורק ברמו שאלו: "נו" כלומר אם יש חדשות בפיו וסיפר הרב מבראדיוב את כל דברי דודו בעל הקדושת יו"ט מהחל עד כלה, מרן הק' משינאווא זי"ע האזין לכל דבריו והתעמק במחשבותיו הטהורים ואמר בענות קדשו ומדת אמיתותו: הט אזניך ושמע, זה זמן אשר אנכי מרגיש בעצמי ירידה ולא ידעתי סיבת הדבר ועל מה לתלותה, וכעת בשמעי את דבריך וצדקתם של קהילת הארטאדאקסין והכרתי לדעת האמת והצדק שעמכם, ובהספרדים שקר בפיהם, שוב הוטב לי מצבי ונעלמה הירידה ממנו וחזרתי למדריגתי כמקודם, והרי זה הוכחה ברורה כי סיבת הירידה היתה בשביל שנתתי מכתב להספרדים כי יעמדו לדין תורה, וע"כ הנני חוזר מזה. ושאל שם מרן הק' משינאווא מאחד שידע לכתוב שיכתוב את המכתב ומפיו של מרן הקדוש יקרא הדברים (כידוע שמרן ז"ל כמו כל הצדיקים לא כתבו באמצע הסעודה), ואחר הסעודה חתם את המכתב ושלחם אל ראש הספרדים.

הדין תורה

אחרי כמה סכסוכים בין הצדדים, לא הי' באפשרי לבוא לעמק השוה. גם בענין בחירת השליש, שהספרדים רצו לפסול כל רבני אונגארין להכריע בדבר, באומרם כי כולם נוגעים בדבר, ורצו רק ליקח שלישי מגאליצייא, והארטאדאקסין מיאנו בדבר, באמרם שגדולי גאליצייא אינם בקיאים בטיב עניני אונגארין, וכתבו בזה לגדולי הדור מאונגארין וגאליצייא, ורובם ככולם כתבו להלכה שאין בדברי הספרדים ממש, ושדוקא גדולי אונגארין היודעים ומכירים את מצב הדת במדינתם הן

המה הראים להכריע בדבר. הספרדים השתמשו בתירוצים שונים לבוא לעמק השוה ולהושיב בזבל"א וזבל"א הנברר משני הצדדים, ואז הכריע מרן הקדושת יו"ט זי"ע שקהל היראים ישיבו בעצמם ב"ד של שלשה ושהם יזמינו אותם לדין תורה, וכתב ע"ז תשובה נפלאה שבה בירר באריכות מפוסקים וש"רע שהדין עמו, והתשובה במילואה נדפס במלחמת מצוה, וכן בשו"ת דברי יואל ח"ב עיי"ש,

בראשית שנת תרמ"ז הסכימו הצדדים לעמוד לדין תורה בפני חמשה רבנים, שני הבוררים מצד קהלת הארטה הי' הגאון ר' שלמה לייב טאבאק זצ"ל ראב"ד סיגעט בעל ערך ש"י, והגאון ר' יוזפא ראוזענבערג זצ"ל אב"ד פישפיקלאדאני מחבר ספר יד יוסף, הבוררים מצד הספרדים היו הגאונים בעל דברי גאונים מסיגעט ובעל גידולי קדשים מבראדשין, שלמעשה הוא ערך את כל המאבק ותייצב בראש הספרדים, (הגאון בעל דברי גאונים עסק בזה למרות רצונו רק מחמת הכרח משפחתו, אבל הוא בעצמו לא אכל משחיטתם של הספרדים), והרב החמש הי' הגה"ק ר"ב מגארליץ זי"ע, שקבל עליו להכריע ע"פ בקשתם של אחיו הרה"ק משינאווא והרה"ק מבעלו זי"ע, הדין תורה התקיימה בסיגעט וניהלו אז ויכוחים שונים בין הצדדים, ונתברר אז עד כמה קל בעיני הספרדים להחליש את מצב היראים וליתן יד לפושעים, הגה"ק מגארליץ כותב: "... הג' מפ' לאדאני סיפר לפנינו ענינים נסתרים עד היכן מגיע המחלוקה מסיגעט להירוס הדת תוה"ק ח"ח לכלל ישראל דמדינה, וגודל הסכנה לכל היראים מן הרשעים העומדים על המשמר, וגודל הנס עם העמדת הקנצלייא להחזיק הדת וכת היראים, עד שהתחיל לבכות מקירות לבו בדמעות שלישי על גודל חילול השם וכבוד התורה לדעתו, עד שעמדתי משתומם מתוך בכיות רבות היוצאים מעומק הלב",

הד"ת התארכה ימים רבים, והרבנים הבוררים הוכרחו לנסוע לבתיהם, ועל כן החליטו ששני הצדדים יכתבו בכתב את טענותיהם עד י"ד יום וישלחו את הדברים להרב החמש הגה"ק מגארליץ, והוא יכריע וישלח בכתב את הכרעתו, והוסכם שאם לא ישלחו אחד מן הצדדים את חוות דעתו עד י"ד יום אז רשאי הגה"ק מגארליץ להחליט ולגמור את הפסק לפי דעתו וכאשר יצא הפס"ד מהרב החמש כן יקום, בלי שום טענות ומענות בעולם, ושני הצדדים קיבלו קנין על הצעה זו, כשעבר י"ד יום התברר שהספרדים לא שלחו עדיין את חוות דעתם, וע"כ כפי שהוסכמו שלח הגה"ק מגארליץ את הכרעתו לטובת הארטה, גם הגה"ק משינאווא הוסיף על דברי אחיו, מכתב נפלא מאד, כשיצא הפסק דין פנה הרב מבראדשין למרן משינאווא לחדש עוד פעם את הדין תורה, אבל מרן הק' לא הסכים באמרו שאי אפשר לא להיות כפוף תחת הקאנצליי, ואם יעמדו לדין תורה יהי חילול ה', הרב מבראדשין שהי' חרף גדול הוציא לאור קונטרס בשם "אוהב משפט" בו הוא מפריך דברי הגה"ק מגארליץ וכותב עליו ועל כל רבני וגדולי אונגארין דברי בוז, גם הטעה כמה מגדולי גאליצייא וליטא שלא

וכ"ק אבא מארי הייטב לב זי"ע משמאלי, ואם לא יקלאו עלי או חיז יקלעו אליהם ואו מרה תהי אחריתם. בספר צדיק כתמר יפרח מביא מה שהעיד הרה"ח ר' אברהם יודא שו"ב מווראהל, שלמד אצל מרן הקדושת זי"ט זי"ע כמה שנים, שהוא ועוד כמה בחורים הי' שומרים אצל הקדושת בכל לילה, שהיו סוגרים השער מהחצר שיראו מהשונאים שרדפו אותו מאוד כידוע, ופעם הרגיש מרן הקדושת שהי' פותחים השער, ואמר להנ"ל שילך לראות מי הוא, והלכו לראות ולא הי' שם שום נברא, ואמר מרן הקדושת זי"ט שרואה שבאו אנשים עם סכינים אצלו, והי' מרן הקדושת זי"ט בפחד גדול, ואמר להנ"ל שילמד אצלו כל הלילה. ומרן הקדושת זי"ט בכזה מאוד ואמר בענות קדשו: רבש"ע הכי לי הי' פחד כזאת גם ממך כמו שאני מפחד מבשר ודם, וככה מאין הפוגת, וכידוע שהס"מ עשה זאת. וגם בישובתו שלמדו שם כמה מאות בחורים סבלו אז בימי המערכה מעוני ומחוסר.

גם אויביו ישרים אתו

האנשים היראים שנתפסו ע"י מחלקותם להתחבר עם הפושעים בקהל ספרדים, בראותם כי יצאו עליהם הקצף מכל גדולי הדור האמתיים, רצו לחזור ולכנס בקהל היראים ולקבל מרות מקדושת זי"ט, אבל מחמת הברשה שיאמרו עליהם שאכלו עד עתה נבילות וטריפות, רצו שיכשירו הרב והקהל אותו השו"ב שהי' להם מתחילה, ויהי' תחת דגל הרב והקהל. והי' כמה מגדולי הדור שהמליצו בעדם למען השלום, אבל מרן הקדושת זי"ט זי"ע מיאן בדבר באמרו שהשו"ב צריך לעמוד לפני הבית דין ולקבל דברי חברות מאחד ששחט עד הנה באיסור, ולא רצה לוותר אף בקצו ש"י מדת תוה"ק, ואמר שבזיו יכחונן שהם רוצים לשוב בתשובה, באמת, אם יחזרו לחיק הקהלה בלי שום תנאי, ורק אחרי שינסו את השו"ב ויקבל ד"ח או יוכשר להיות שו"ב, ואף כי מתחלה לא רצו לקבל דבריו והתחלו שוב להדפיס קונטרסים ולחרחר ריב, אבל סוף דבר הכל נשמע שנתקיים בו במרן הקדושת זי"ט מאמר הכתוב, ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אותו, כי כל האנשים היראים והחסידים שנתפסו במחלוקת נכנעו וקבלו מרות ממרן הקדושת זי"ט, והתפרדו מעדת מרעים קהל הספרדים וחזרו לקהל הארטה' ולא נשארו בין הספרדים רק כמה אנשים קלים וריקים ופושעים, אשר במשך הזמן התדרדרו עוד מטה מטה, ואח"כ כשנתיסדה הרעיון הציוני עמדו הם בראש כמות הציונים והמזרחים, והרב שלהם הי' מראשי המשתתפים באסיפת המזרחי פ"ב בשנת תרס"ד, ופעל נמרצות למען הציוניות, ונתגלה לעיני כל, מי לה' ומי לבעל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

היו בקיאים בטיב הענין כלל, וכמה מהם כתבו לו מכתבים לפקפק על הפס"ד, הרבנים הגאונים קראו את הקונטרס בשם "אויב משפט" או אוהב בצע ושונא משפט", הגאון בעל ערך ש"י אזר את מתניו וחיבר קונטרס בשם "עין משפט" לסתור כל זיופיו, וכן הגה"ק ר"מ מבראדריב ז"ל חיבר נגדו קו"י שייב משפט", וכן עוד כמה גאונים כתבו וחיברו קונטרסים ויצאו נגדו בחרב ובחנית לסתור את דבריו כי ראו בזה הירוס הדת לפקפק על כל תקנות של הגאון גדולי אונגארי, ונתן יד לפושעים קהלות הנעאלאגין והשטאטוסקווא ששמחו מאד בקונטרס הלזה, הגה"ק משינאווא אסר להביט בתוך הקונטרס, כל גדולי הדור התאזרו חיל ואסרו מחדש את קהלת הספרדים ואסרו את השוחט ששחיטתו כנבילה וטריפה, ובתוכם הי' הגה"ק משינאווא, בעלזא, צאנז, קשאנז, באבוב, מונקאטש, חוסט, נאנאש, דעשש, מאדע, ועוד הרבה גאונים וצדיקים, וכן כמה מגדולי גאליציע שמתחילה הוטעו ע"י הבורד מבראדשיין וכתבו לטובת הספרדים כתבו מכתבי חזרה.

קללת צדיק

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שבאותו זמן הרעיש מרן הקדושת על שולחנו בסעודה שלישית איזה חדשים בזה אחר זה, ובכה מאד על מה שמשפחות שלימות מתפטמים בנבילות ובניהם הנוטלים מהם שורשם ומקורם ממאכלות האסורות, וכמבואר בספה"ק שזה מויק מאד לנשמה, והזהיר אותם באזהרה נוראה שבאם יחזרו למוטב וישובו להתחבר עם היראים ויעזבו עת קהלתם האסורה או מוטב, אבל אם לא אז בטוח הוא שיצאו כל בניהם לתרבות רעה, ולבסוף יעזבו כולם את דת ישראל, ובאמת כן הי' אותן הת"ח שהי' להם קצת יראת שמים חזרו, ואותם שלא חזרו פקרו בניהם את עול התורה רח"ל, וכל קהילת הספרדים נשארה רק עם כמה אנשים פוקרים.

וישטמהו בעלי חיצים

רבת שבעה לה נפשו של הקדושת זי"ט בשנים הללו מהשונאים שמררוהו וישטמהו בעלי חיצים, ברד יפות ומסירות ומלשינות, סיפר רבינו ז"ל שבאותו תקופה הכינו פעם השונאים לירוק אבנים על מרן הקדושת זי"ט זי"ע בהכנסת ס"ת, ומרן הקדושת זי"ט הרגיש בזה ולא יצא אז נגד הס"ת, גם איימו עליו שיורו בו בקנה שריפה לשום קץ לחייו, סיפר רבינו ז"ל שפ"א סיפרו להקדושת שכמה אנשי דלא מעל איימו עליו שיורו בו בקנה שריפה לשום קץ לחייו, שלח הקדושת זי"ט ז"ל לאמר להם שישגיחו לרייק בירייתם שיכונו עליו ולא יחטאו המטרה, כי משני צדדי עומדים לעזרתי, ק"ו הישמח משה זי"ע לימיני,

לעילוי נשמת האה"ח

מרת **שיינדל ווייס** ע"ה

ב"ר **צבי יהודה** ז"ל

נלב"ע כ' טבת תשע"א לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת האה"ח

מרת **באבא דינה קיש** ע"ה

ב"ר **בן ציון** ז"ל

נלב"ע י"ד שבט

ת.נ.צ.ב.ה.

בו יתואר תקופת אותו האיש ותעלוליו ואחריתם המד

מי האיש

ד

קיצור מפרקים הקודמים:

הפריצים רצו לגנוב גופו של ישו ולומר שעלה לשמים ויהודה הגנון עבר לידם ובלילה הוציאו מקברו וטמנו בחצירו והלכו הפריצים להמלכה ואמרו שעלה לשמים עד שנודע מפי יהודה הגנון מחשבתם הנלוזות, והחכמים רצו שמאמיני ישו יבדלו מבנ"י והתייעצו לשלוח להם חכם שנקרא אליהו שיתחבר עמהם להורות להם חוקים ותורות חדשים לשבות ביום א' וכדו' והאמינו בדבריו

בשבילה כי אם מרצונו הטוב, ואמר להם, כי בדרך הזה תמשכו היהודים לדתכם, ונער פחות מעשר שנים לא תקבלו בדתכם, כי נער כזה אינו עושה דבריו בהשכל, עוד אמר להם, אני מצוה אתכם שלא תאכלו בשר ביום השישי, כי ביום הזה נהרג ישו, ואני מקבל עלי שלא אוכל בשר ולא אשתה יין ושלא לענג גופי כל ימי חיי, כי אני מתאבל על ישו, ובשביל אהבת ישו אהיה מובדל מכל האנשים ואדור בביתי לבדי כדי שלא יבלבלו דעתי ומחשבותי וכדי שאתקן לכם חוקים טובים ואגלה סודות העולם, ואני מבקש מכם שתבנו לי מגדל גבוה לשכון בתוכו כל ימי חיי, ובכל יום אוריד לכם קופה בחבל ותשימו בו להם ומים בלבד וזה יהיה טרפי כל הימים, ותיכף עשו הגויים מגדל גדול שישב בו והוא הי' הפאפא הראשון שלהם, והיוונים קראוהו קליר, וזה עשה בתחבולה שלא לאכול מאכלם נבלות וטרפות ושלא להשתחוות לצלמיהם, וישב שם במגדל לבדו ותיקן הרבה דברים לנוצרים, ובאותו הזמן כתב פזמונים ופיוטים רבים לישראל לאמרם בין התפילות וכולם חתומים בשמו, וכתב מכתב ליהודים לאמר: "תדעו בני ישראל המאמינים בה' ובתורתו התמימה כי היא תורת אמת וישראל נקראים נחלתו הסובלים באהבתו כל הצרות הרעות, אני שמעון כיפא יודע האמת ומרחק השקר, הנה תקבלו הפיוטים שלי שעשיתי כדי שימחול ה' לי ולכם, כי כל מה שעשיתי עשיתי בשליחתכם ולהושיע לכם".

היהודים קיבלו הכתב הזה בשמחת לבב ושלחוהו לריש גלותא והראו הפיוטים לראשי ישיבות ולרבנים וכולם אמרו שהם טובים ונעימים וראויים לאמרם בבתי התפילה, ועד היום נהגו החונים לשררם בכל שבת ושבת, ומייחסים אליו התפילה "נשמת כל חי" שאומרים בשבת בשחרית, וזה שמעון כיפא הוא מה שקורין הנוצרים סט' פיטרו.

[יב]

בעת ההיא היה בישראל חכם אחד שנקרא שמעון כיפא, בשביל שהיה יושב על האבן שנבא עליו יחזקאל הנביא שהיא על נהר כבר (יחזקאל א' א'), והי' ראש המשוררים, ויצא לו בת קול מהאבן הזאת, והי' לו חכמה רבה, ויקנאו בו הנוצרים והיו מבקשים שיתחבר עמהם, וידע שמעון מהקנאה שלהם, וכאשר עלה לירושלים לחג הסוכות והיה על הר הזיתים ביום הושענא רבא התחילו לפלפל עמו והוא היה מנצחם בכל החכמות ולא היה להם יכולת להשיבו, והיו ההגמונים של הנוצרים נועצים ואומרים לא נניח איש חכם כזה בין היהודים, מפני שיראו ממנו פן בזמן מועט יקלקל את דתם ותורתם, ותיכף תפשוהו ויאמרו לו, יודעים אנו כי אין בישראל חכם אחד כמון, ורוצים אנו שתתהפך לדתינו ונשימך בראשינו, ויש ביכולתך להוסיף ולגרוע מהחוקים כדי לקיים תורתנו בידינו, הלא תראה כי אנו מתרבים בכל יום והיהודים הולכים וחסרים, ולכן ראוי לך שתבוא אצלנו ותהיה עמנו להורות לנו מצוות וחוקים טובים ותנחילנו עולם הבא.

ויען שמעון ויאמר, אמנם דבריכם טובים, אבל איני רוצה לעזוב דתי, אמרו לו, אם לא תבוא אצלנו נהרוג אותך ונרדוף את כל היהודים, אמר להם, הכל בידי שמים והי' יעורני, התחילו להכות ביהודים והיו גונבים מהם וגוזלים אותם ומוכרים אותם בשלושים מטבעות, כי כן נמכר ישו, וכולם פחדו ורגזו מפני הנוצרים, ויבואו היהודים אל שמעון בתחנונים ויאמרו לו, עשה מה שהם רוצים והציילו מידם, ואנחנו נקבל החטא עלינו, ותעשה בחכמתך הגדולה שלא ירעו לנו, וכשראה שמעון שהוא אנוס בדבר הסכים עם ההגמונים לקבל דתם, ועשו אותו הפאפא (אפיפיור) שלהם, אבל הוא התנה עמהם שלא ירעו ליהודים כמו שצוה סט' פאולו בשם ישו, ויניחו ליהודים לבוא להתפלל בבית הכנסת שלהם כמנהגם, ומכאן ולהבא לא יאנסו שום אדם

[יד]

אחרי זמן רב בעת שהי' קונסטנטיין קיסר ואשתו הילינא המלכה, נצטרע הקיסר בחצי גופו ולא הי' שום רופא ברומא שיכול לרפאותו, או אמרו הנוצרים להמלכה, אם תרצה שיתרפא בעלך תגזור על היהודים שימצאו לך העץ אשר צלבו בו את ישו ויגעו בבשר הקיסר ויתרפא, מיד שלחה המלכה ליהודים אשר ברומא ואמרה להם, הביאו לי העץ אשר תלו עליו את ישו שבא לציווי אביו שבשמים ואתם הרגתם אותו ובעונותיכם נחרב בית מקדשכם, והיו כשמוע היהודים הדברים האלה ויחרדו מאוד ונתיעצו ואמרו למלכה, אין אנו יודעים כלום מזה, כי לא קרה הדבר בארצינו, שאל נא להיהודים היושבים בירושלים והם יאמרו לך איפה הוא העץ.

ותשלח המלכה לשאול את היהודים בירושלים ואמרה להם, תנו לי את העץ אשר צלבתם בו את ישו, ואם לא תמצאו אותו אהרוג אתכם, ויענו היהודים ויאמרו לה, לכי ושאלו המאה זקנים, ותשלח אליהם פרשים והתחילו לצערים, והם בחרו אחד היותר זקן וחכם מהם, ושמו ר' יהודה ויאמרו למלכה ר' יהודה יאמר לך האמת, ותקח המלכה אותו לבדו ותאמר לו, אמור לי האמת ואם לאו אני אמית אותך וארדוף לכל לכל בני עמך, ואם תאמר לי האמת ותראני העץ אתן לך עושר גדול, ויענה הזקן בהשכל ויאמר לה, כן אעשה כאשר דברת, מה עשה הזקן, קרא לזקנים ואמר להם בסתר ובסוד, קחו עמכם שלשה עצים זקנים וישנים מרוב ימים ותקברום במקום פלוני ותכסום באופן שלא יכירו שהוא דבר עשוי מחדש, וכן עשו.

והמלכה צותה לצער את הזקן ר' יהודה ביסורין גדולים, ור' יהודה שאל שלשה ימים להתענות ולהתפלל לה' שיגלה לו הסוד, ויאמר למלכה אם מן השמים יגלו לי אני אגלה לך, ואקרה לה, ואם את היא המלכה אשר שבחו אבותי בוודאי יגלו לי הסוד בגללך, והיה ביום השלישי בא הזקן לפניו ויאמר לה, בואי עמי כי נגלה לי המקום של העץ, ותקם המלכה ונערותיה ושרותיה ויועציה וילכו אחרי ר' יהודה הזקן ויבואו למקום שהיו קבורים העצים, ויאמר לה ר' יהודה, האמת היא כי את המלכה, כי רק למלכה יגלה סוד זה, ותאמר, כן הוא האמת, אני המלכה, ויאמר לה, בואי עמי, והי' סובב ומלחש בשפתיו וכולם הולכים אחריו, ויעמוד במקום אחד ויאמר חפרו כאן, ויחפרו שם וימצאו שלשה עצים, או נבהלה המלכה וכל השרים ויאמרו, במה נדע איזה משלושת העצים הוא העץ שצלבו בו ישו, התחיל לחשש והי' נראה שהוא מתפלל והאריך כל כך, עד ששמעו שאיש אחד מת ובניו בוכים עליו, אמר להם, הביאוהו לפני, הביאו אותו לפניו ונגע באחד מן העצים והתחיל המת להתנענע בכח שם המפורש אשר זכר עליו ר' יהודה, אח"כ נגע אליו בעץ השני והתנענע

ג"כ, וכאשר נגע בעץ השלישי קם המת חי על רגליו בכח שם המפורש, ויתמהו כל הגוים, ויאמר הזקן, זהו העץ אשר צלבו בו את ישו, ומעתה ההיא עשו להם מנהג להניח שתי וערב על המתים, והמלכה והשרים כולם האמינו שהוא העץ שצלבו עליו את ישו, ויקומו כולם וישתחוו לפני ר' יהודה הזקן, והפריצים התעוררו לזכר צליבת ישו ויאמרו שראוי להרוג כל היהודים והיתה עת צרה גדולה לישראל, וכראות כן ר' יהודה כי המת קם בכח שם המפורש אמר ליהודים לא תיראון כי אני אססוד נפשי עליכם לבל יארע לכם רעה, ונעשה את עצמינו שלוחי ישו ונתקן להם תקנות שלא יגעו בכם לרעה, ושם המת שהחיה הזקן היה אליקומס, וכאשר היה ישו חי ותפשוהו תפשו ג"כ אליקומס וגם רבו יונתן, והזקן עם האישי אליקומס שהחיה התחילו לדבר עם הפריצים שלא יעשו שום דע ליהודים כמו שצוה סס' פאולו וסס' פיסרו, ואלו הם שלוחי ישו מה שקורין הנוצרים אפוסטולים.

[טז]

לאחר זמן עמד במלכות פרס גוי אחד ושמו ניסתור אשר לעג עליהם כדרך שלעגו המינים על החכמים, והתחילו לפלפל עם המאמינים בישו ויאמר להם כי פאולו שגה ומטעה אותם באמרו שלא ימולו את בשרם, כי מן הדין צריכים להמול כי ישו היה מהול, ועוד שישו אמר לא באתי לגרוע מתורת משה אפילו את אחת אלא לקיים כל דבריו, ועוד אמר שישו היה ילוד אשה ובן אדם ולא אלוה אבל שרתה עליו רוח הקודש והיה נביא כמו הנביאים, וזה ניסתור הי' הראשון שעשה מריבה עם הנוצרים, והשיא את הנשים ויפתה אותן ויאמר אליהן כי פאולו צוה לבעליהן שיקחו כמה נשים שירצו וחשב אותן כשפחות, אבל אני רוצה שלא יוכלו האנשים ליקח יותר מאשה אחת כדי שתהיה מכובדת בעיני בעלה, ובדרך הזה נאהב ניסתור מהנשים, ותיכף עשה סייג שלא ישא נוצרי יותר מאשה אחת ואם ישא שתי נשים יענש בחרם ונידוי ואבוד העולם הבא, ונפלו חלוקים בין תלמידי ניסתור ותלמידי פאולו, והי' מפלפלים תמיד בעניני הדת, על כן הגוים של פאולו אינם מתפללים בבתי תפלות של ניסתור וכן להיפך, אחרי כן הלך ניסתור למקום שנקרא חציצה והנשים הלכו עמו והי' בעל זרוע, אמרו לו הנשים מה אתה רוצה ממנו, אמר להן, איני רוצה מכן דבר אלא להקריב קרבן להם ויין ולהביאו אלי לחציצה, ואחר שהביאה כל אשה קרבנה עלה להעלות הקרבן על הבמה היתה מחלוקת ביניהם, והכוהו הנשים במפתחות שבידיהן והמיתו אותן.

המשך יבוא א"ה

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

אמירת תהלים בימי השובבי"ם (1)

סגולה על כל צרה שלא תבוא לומר כל ספר תהלים מרישא לסיפא בלי שום הפסק, ועל זה רמז הרוכל בספ"ר תהלי"ם מכור"ך, שיפילו תחינה ובקשה לפני הקב"ה באמירת כל ספר תהלים בלי הפסק, ועל ידי זה יתרפאו מחליים רעים ונאמנים, אמנם על זה הוסיף הרוכל והראה את הפסוק מי האישי החפץ חיים, מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, כי תנאי יש בדבר שישמור האדם את לשונו מרע, ורק אז תעלה תפילתו למכון שבתו השמים.

(ברך משה)

סגולת

וממוצא הדברים אנו למדין כי בכח זמירות ותשבחות האדם זוכה לנצח קליפת הסטרא אחרא וכל מרעין בישין, וגם כח היצירה מתמעט והולך על ידי שאומר שירה לפני ה', ולפי זה יצא לנו גודל מעלת סדר פסוקי דזמרא, אשר תקנו לנו רבותינו ז"ל על שם (ברכות ל"ב). לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל, ובספרי הקודש מבואר שנקרא זמירות מלשון (ישעי' כ"ה ה') זמיר עריצים, שמכרית הקליפות, כי למען לא יעמדו המשטנים ומקטריגים לערב את תפילתנו מלעלות למעלה, לכן אנו אומרים דברי שירות ותשבחות ובוזא אנו מפילין אותם ומנצחים, ומהאי טעמא נהגו בני ישראל בכל הדורות להרבות בזמורי תהלים בכל עת צרה, ודבר זה הוא כוחן של ישראל שזכו להחזיק מעמד בגלות, שעל ידי שהאמינו בה' והודו ושבחו לפניו נתבטלו כל המקטריגים והכריתו כל המשטנים מלמעלה ומלמטה, ולכן אנו נקראים יהודים כמו שביאר א"ז זלה"ה בייטב לב (פר' ויגש) ששורשו על שם הודאה, שאנו מודים ומשבחים אליו יתברך, כדכתיב (ישעי' מ"ג כ"א) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, ומקור הדבר מהא דכתיב (בראשית כ"ט ל"ח) ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה, ולכן על שם הודאה אנו נקראים יהודים, עכ"ל, ולפי המבואר הרי גם כח היהודי להחזיק מעמד נגד כח היצירה בא על ידי שהוא מודה ומשבח להבוכ"ע, ועל זה שיבב דוד המלך במאמרו כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, או מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוולו, ע"ד אמרם ז"ל (נדרים ג.) אין עני אלא בדעת, שגם הוא זוכה לישועה על ידי שמרבה בשבחו של הקב"ה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

וזאת שנית יקבלו עליהם לגמור שם תהלים בציבור באיזה יום בכל שבוע קודם התפילה כי בלא זה נוהגים חסידים לומר כל תהלים בערש"ק קודם התפלה, והשלישית יתענו בה"ב בימי השובבי"ם הבעל"ט ...

(שו"ת אבני צדק ו"ק סי' ק"יז)

סגולת

הנה אמרו חז"ל (סכילתא בשלח פ"ב ס"ב) למה נמשלו ישראל לתולעת, מה תולעת אין כוחו אלא בפה, כך ישראל אין כוחו אלא בפיה, וכמו שאחז"ל בזמן שהקול קול יעקב, אז אין הידים ידי עשו, והענין הוא כי ידוע כי נצחונן של ישראל במלחמתן עם האומות לא בחרב ולא בחנית רק על ידי תפילות שירות ותשבחות להקב"ה כמו שאחז"ל אין אומה נופלת למטה אלא אם כן מפילין השר שלה למעלה, שע"י שישראל מרוממין ומשבחין ומספרין עוזו ונפלאותיו של הקב"ה, או ממילא הקליפה הולכת ומתמעטת מאליה ונופל הסטרא אחרא והשר למעלה, וזה ה"ו כוחו של דוד המלך שעל ידי נעימות זמירותיו היה איש גיבור חיל בכל מלחמותיו, ועל זה רומז הכתוב (ספוא"א - י"ז ט') ויחזק מקלו בידו, מק"ל ראשי תיבות מעולם קיונו ל'ך, ויבחר לו חמשה חלקי אבנים רומז למדה החמישית מדת הוד, שבזה שהודה להקב"ה נצח המלחמה.

(ייטב לב)

סגולת

על כן אביא בזה להודיע מה שקבלתי מרבתי הלא ה"ה אדמו"ר הגה"ק בעל ייט"ל ומבנו בעל קדויו"ט צוק"ל והם לא באו להעמיס על החוטא אדרבה רק ענינים קלים, ואת זה אשר הראה לי מו"ר בעל קדושת יו"ט בספר לקוטי עצות להקדוש מוהר"ן זצ"ל וז"ל תיקון גדול למקרה לילה ח"ו לומר עשרה קאפיטל תהלים לאותו היום ואלו הן, טו, לב, מא, מב, נט, עז, צ, קה, קלו, קן, ומי שזוכה שאומרם באותו היום אין צריך לפחד עוד מהפגם הנורא כי בוודאי נתקן ע"ז.

(נר דוד)

סגולת

במדרש רבי ינאי היה יתיב ופשט בטרקליניה שמעיה חמכריו מאן בעי סם חיים אמר ליה תא סק להכא זבון לי סליק לגביה הוציא לו ספר תהלים מכרוך, וז"ל דבא לרמז על מאמר הרה"ק הרבי ר' פנחס מקאריץ זי"ע במדרש פנחס (דף י"ג אות כ"ח)

משוולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קנב — בלתי מוגה

ביקור אצל הגאון רבי משה חיים אפרים פאדווא שליט"א

גאב"ד לאנדאן יע"א

יום ג' פרשת תולדות תשע"א לפ"ק

יכיל בקרבו דין ודברים בסוגיות כדלהלן:

שיטת הרשב"א דטעם כעיקר דאורייתא וסתירה בדבריו - שיטת הראשונים בסברת טעם כעיקר - במקור שיטת רבינו תם שההיתר נהפך להיות איסור - בדברי הספה"ק נוע"א בהרהורי עבירה ועוד טעמים - בחקירת השאגת ארי' אי נשים מחוייבות במצות תשבתו - בד' הנודע ביהודה שמחדש שיש איסור בל יראה גם בערב פסח אחר חצות - דין ביעור בחמוץ של עכו"ם - שיטת החת"ס והבית אפרים אי שייכא בעכו"ם דין קיבל עליו אחריות - בדברי המג"א שבעכו"ם לא שייך דיני שומרים ואחריות לגבי שופר של ע"ז - בדברי המוסקים אי שיש דין של לכם בגזל של עכו"ם

גאב"ד לאנדאן: אבער ער איז נישט געווען גערעכט.

רבינו: יא, די גמרא זאגט דאך, ומה אהדרו ליה חבריו, ברא הקב"ה יצר הרע ברא לו תורה תבלין ונכבה התורה בידו לבחור בטוב ולמאוס ברעו.

וכיבדו את הרה"ח המפואר ר' ישעי' וואלף לעזו שליט"א ראה"ק

דקהילתינו הק' בלאנדאן לשבת

רבינו אמר לרה"ג ר' יואל שטיין שליט"א הנה גאב"ד לאנדאן

לשבת ולא רצה מפני הכבוד

זענה ע"ז גאב"ד לאנדאן: א יונגעראן מעג שטיין.

*

גאב"ד לאנדאן: ס'האט מיר געהארט א קשיא, דער

רשב"א אין טו"ז סימן ק"ד וועגן גוי'שע פוטער, [שמעורב

במעשיו מצד טבעו מיום הבריאה, כמו"כ בראת צדיקים ובראת רשעים, שכן יהי מצד בראתם והם מוכרחים על מעשיהם, ואין ראוי שיקבל הצדיק שכר והרשע עונש. ואהדרו לו חבריו שהדבר תלוי באדם, כי ברא הקב"ה יצה"ר שעל ידו נעשה רשע, לעומת זאת נתן ביד האדם תבלין היא התורה, לבחור בטוב, עיי"ש דבריו כי נעמו.

גאב"ד לאנדאן אמר לרבינו על בחירת הרב דקהילתינו בלאנדאן שליט"א: די בחירה איז א גוטע בחירה, איך קען אים זייער גוט.

רבינו: א איד דארף דאך האבן א בחירה חפשית... דער מהרש"א זאגט אז איוב האט געהאלטן אז ס'איז נישטא קיין בחירה, אזוי טייטשט דער מהרש"א אין כבא בתרא (ק' טז.) אז איוב האט געוואלט פטר'ן את העולם מן הדין, ער האט געזאגט בראת שור בראת חמור [בראת רשעים בראת צדיקים וכו'].¹

1

בגמ' (כבא בתרא טז.) אמר רבא בקש איוב לפטור את העולם כולו בדין אמר רבש"ע בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת חמור פרסותיו קלוטות, בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך, ומה אהדרו לי חבריו לאיוב, ברא הקב"ה יצה"ר ברא לו תבלין כנגדו. וכיאר כמהרש"א כי איוב טען ואמר שהאדם מוכרח במעשיו בתולדות בטבעו, ולזה לקח דמיון משני בריאות הפכיים, בריאת שור שהוא מוכרח שבמינים, שפתח בו הכתוב תחלה בטהורים, ובראת חמור שהוא השפל שבמינים מצד חומרו שעל נקרא חמור, והשור לא ישובח והחמור לא יגונה לקבל שכר או עונש, כיון שכל אחד מוכרח

רבינו: ס'איז א חידוש וואס רבינו תם לערנט אז דער גאנצער היתר ווערט א שטיק איסור, ווייל ער זאגט אז מ'באקומט מלקות אויף יעדן כזית, אזוי ווייט גייט ער.

די מקור איז פון הימים (דהרא"ש (חולין פ"ז סי' ל"א) הביא ראייה לשיטת רבינו תם ממה דאיתא במשנה (הלכה פ"ג מ"ז) העושה עיסה מן החמים ומן האורו אם יש בה מעט דגן חייבת בחלה, ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח, ואם אין בה מעט דגן, אינה חייבת בחלה, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח). אז ס'איז דא א כזית הימים ביי די אורו, איז מען יוצא (הרי שאע"פ שרוב העיסה מן האורו, כיון שיש בה מעט דגן אזלינן בתר מעמא, ואם אכל כזית מן העיסה יצא ידי מצה כאילו היתה כולה של חמין).

ס'זעהט זיך אויס אז עס ווערט אינגאנצן נהפך אויף דגן, דאס איז די מקור (לדברי רבינו תם).

גאב"ד לאנדאן: ביי א כזית בכדי אכילת פרס האלט דאך דער רבינו היים כהן אויך אזוי אז מ'איז לוקה על כל כזית וכזית (ע"י מור"ם צ"ח).

רבינו: ער – רבינו תם – האלט אפילו נישט ביי א כזית בכדי אכילת פרס.

גאב"ד לאנדאן: יא, כ'פארשטיי, אבער ס'איז נאך אלץ א חידוש (אפי' ביש כזית בכדי אכילת פרס) אז ס'זאל זיין מלקות אויף א כזית.

רבינו: אנדערע ראשונים מומשען זיך מיט די ראייה, ווייל ס'איז דגן, ס'איז בטבע אזוי, דער רמב"ן זאגט אזוי (הלכות חלה להרמב"ן ב"ה תנן העושה הימים וכי').⁴

זר"ע עוד בדברי הרשב"א

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, דער נועם אלימלך (פ' נשא) זאגט אז הרהור עבירה איז ווי א עבירה, ווייל מעס כעיקר.⁵

בו) מריפה'נע מילעך, זאגט ער אפילו ס'איז ניכר ווערט עס במל, אזוי שטייט אין רשב"א.

יעצט, די ראשונים זאגן אז דער רשב"א לערנט (חידוש הרשב"א חולין צ"ח) מעס כעיקר דאורייתא.² **רבינו:** וויך אוכל ימעס (אויב י"א, י"ב) (והביאו הרשב"א שם לראיה שע"י הטעימה ניכר האיסור ואסור מה"ת)...

גאב"ד לאנדאן: און ס'ווערט נישט במל, ווייל מעימתו זו היא הכרתו, ס'איז ניכר. איז שווער, דער רשב"א האלט דאך אז אפילו ס'איז ניכר ווערט עס במל מ'קען עס נישט אפטיילן, איז וואס שטערט מיר אז ס'איז ניכר,³ כ'האב נישט קיין תירוץ אויף די קשיא.

רבינו: דער רשב"א האלט דאך אז מעס כעיקר מדאורייתא.

גאב"ד לאנדאן: יא, אזוי נעמט ער אן, און ווי אזוי שטימט עס.

חתנו הגר"י: לויט די וואס האלטן אז עס ווערט 'נהפך' איז גוט, ווייל לויט דעם איז כולו איסור. (דהיינו להפוסקים שסוברים שמעס כעיקר היינו שההיתר נהפך להיות חתיכה דאיסורא).

רבינו: נאר דער רבינו תם (חולין צ"ח: תוד"ה רכ"א) האלט אזוי, איז נאר לויט רבינו תם גוט, אבער דער רשב"א האלט נישט פון 'נהפך'.

הגר"י: דער רשב"א לשיטתו איז שווער.

גאב"ד לאנדאן: אפילו אויב מ'האלט 'נהפך', אבער ווי אזוי קען עס בכלל ווערן נהפך, ס'ווערט דאך תיכף במל אינעם היתר, און ס'איז נישטא קיין איסור ס'זאל ווערן נהפך.

2

ו"ל... התם מין במינו הוא ואין מעם האיסור ניכר בהיתר כלל והרי הוא כאלו הם עומדין בפני עצמן, ומשום הכי מדאורייתא בטיל ברובא, אבל כל היתר שמקבל מעם מן האיסור ומעם האיסור ניכר בו מעימתו זו הכרתו, כדכתיב (אויב י"א, י"ב) וויך אוכל ימעס לו, אין חשיבות האוכל אלא בטעמו, ואיתא להאי טעמא בובאים אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברוב ואמור רבנן בחזותא, מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא והיכא דאיכא חזותא במראה, והתם אסיקא דנותן מעם ברוב דאורייתא.

3

עי' בס' אמרי א"ש (סימן ט"ז אות י"ג) מש"כ בקושיא זו, וע"ע שו"ת דברי חיים ח"א יו"ד סי' כ"ו והגהות הד"ח בברוך מעם שער התערובות דין ד' פ"ב מש"כ לבאר דברי הרשב"א ולפי דבריו לא יקשה קושיא זו, עיי"ש.

4

וזה תו"ד הרמב"ן: "...שמעינן השתא דטעמא דמתניתין משום דאף על גב דעיסת האורו פטורה דלאו לחם היא, ומיהו כי מערב לה בהדי דגן ואית בה טעם דגן הדגן גוררו לעשות הכל לחם להתחייב בחלה, וקסברי בני ארץ ישראל דהאי דינא ליתיה בכוסמין ובשבלת שועל ושיפון אלא חטים ושעורים בלבד הוא שגוררין, מפני שדרך עיסה שנו, ודרכן של בני אדם לעשות עיסה משאר המינין עמוק, עיי"ש.

5

עיי"ש שכתב לפרש מה שאמרו בגמרא חד אמר למעס כעיקר טע"ם היינו הסתכלות איסור חלילה או איזה מהשבה והרהור רע חלילה, הוא כעיקר עבירה גופה, וצריך לשמור עצמו מאד בזה כמו מהעיקר עבירה, עבדה"ק.

רבינו: יא, די ישיבה האט אויך אנגעהויבן לערנען פסחים דעם ווינטער.

גאב"ד לאנדאן: ס'איז א לעבעדיגע מסכתא.

רבינו: יעצט לערנט מען די סוגיא פון בדיקה און ביטול אנהייב פסחים.

גאב"ד לאנדאן: ס'איז מים שאין להם סוף.

רבינו: ס'איז א חידוש וואס דער שאגת אריה (סי' פ"ב) טראכט אריין צי נשים זענען מהוייב מיט תשבות, ווייל ס'איז דאך א מצות עשה שהזנוג גרמא [ובכהאי גוונא נשים פטורות], זאגט ער אז נשים זענען מהוייב, און ער זאגט א גזירה שוה 'שאור שאור', תשבותו שאור מבתיכם (שמות יב, טו) און זלא יראה לך שאור (שם טז, ד) במילא קומט אויס אז נשים זענען מצווה מיט תשבותו [מכיון שהנשים מצוות על הלאו זלא יראה לך שאור].

אין די גמרא שטייט מאקע די גזירה שוה פון 'שאור שאור', אבער ס'שטייט נישט די שאור מיט די שאור, אין גמרא שטייט 'שאור שאור', אבער א אנדערע 'שאור, שאור דאכילה שאור דראה, לגבי די שיעור, ביי בית שמאי און בית הלל (ביצה ג), דארט איז דא א גזירה שוה 'שאור שאור', אבער ארויס צו לערנען 'תשבותו שאור', פון זלא יראה לך שאור, שטייט נישט.

הגר"י: תוס' זאגט אויף א פלאץ (שבת קלא: ד"ה סד"א), אז ביי א גזירה שוה האט מען מקבל געווען נאר די ווערטער, אבער מ'האט נישט מקבל געווען וואס מ'לערנט ארויס פון די גזירה שוה.⁷

רבינו: יא, אבער דעם שאור מיט די שאור טרעפט מען נישט בכלל אין די גמרא (דמא דאשכחן לפעמים שחכמי התלמוד קיבלו מרבתייהם אלו התיבות שיש לדרוש מהם גזירה שוה, אולם מה שיש ללמוד, לא פירשו לתלמידיהם, מכל מקום הרי אלו התיבות שדנים מהם גז"ש נמסרו להם, ופסוקים אלו נזכרו בגמרא, ואין בידי שאר החכמים לדון ולהוסיף תיבות כאלו, ולדרוש גזירה שוה מעצמם).⁸

7 ו"ל התוס': וא"ת היכי תניסך אדעתיה לדון ג"ש, הא אין אדם דן ג"ש מעצמו אלא אם כן למדה מרבו וי"ל דשמא בעלמא ניתנה למדרש. ע"ש. ועי' מהרש"א ומהר"ם שיף ומהר"ם.

8 עי' ברש"י במס' קידושין דף יז. ד"ה מיכה, ובמס' סנהדרין דף פ"ט סו"ע"ב, ובספר הכריתות בית שני אות ה' ומלא הרועים ח"ד אות ג' סי' ג' צ"ע.

א' הנוכחים: לויט דעם פארוואס איז עס ערגער, ס'שטייט דאך (ויטא כ"ט). הררהורי עבירה קשין מעבירה?

גאב"ד לאנדאן: אויף דעם איז דא אנדערע וואס זאגן, ווייל מ'מיינט אז ס'איז גארנישט.

רבינו: יא, דער מעס שטייט, אז מ'מיינט אז ס'איז גארנישט. אין דברי יואל (פרשת תרומה ע"ב רמ"ה) ברענגט דער פעטער זכרוננו לברכה אראפ דריי מעמים פארוואס הררהורי עבירה זענען קשין מעבירה, ווייל ס'איז זייער לייכט, מ'מיינט אז ס'איז גארנישט, און ער ברענגט אראפ א באר מים חיים (פר' בראשית פ"ב).⁶

און ווייל עס קומט פון די מחשבה [כי אמרו הו"ל שלשה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו וכו' והקב"ה נתן בו רוח ונשמה, וכאשר האדם עובר עבירה בפועל איז מגיע הפגם לחלק אביו ואמו שהוא הנוף, אבל כשפגם במחשבה נוגע הפגם אל הנשמה, שהיא חלק אלקי ממעל, ע"כ צריך כפרה יו"ת] (ועיין בספר דבש לפי (מקרת ח' אות ח') שכתב מעס זה).

גאב"ד לאנדאן: מיכד את רבינו לברך על הפירות

כאן הגיע בנו של גאב"ד לאנדאן שליט"א

הרה"ג ר' יעקב נחמיה פארווא שליט"א ראה"כ השב האפר

גאב"ד לאנדאן: דאס איז מוין זוהן, ר' יעקב.

רבינו: וואו איז ער א איידעם?

הגר"י: ביי ר' משה גראס [ז"ל].

*

גאב"ד לאנדאן: כ'הער אז מ'גייט יעצט לערנען פסחים.

רבינו: אין ישיבה לערנען אונז פסחים.

גאב"ד לאנדאן: כ'פרעג נישט וועגן די ישיבה, נאר די עולם?

רבינו: יא, ס'הייסט אז די בעלי בתים גייען לערנען פסחים.

גאב"ד לאנדאן: און אין ישיבה לערנט מען אויך פסחים?!

6

והלש"ק: "...הו"ל אמרו (ויטא כ"ט). הררהורי עבירה קשין מעבירה כי זה בכל עת ובכל שעה טומאתה גדולה עד מאוד לצד שהוא בתאות הלב, וכשהלב הוא משכן להסטרא אחרא, הקדושה בורחת ממנו ומה לו ימי חייו וכל הבליו שיש לו ממחמדיו עולם אם הוא נתון תחת רשות הסטרא אחרא ומה יענה ליום פקודה ברדת שחת. ומשני הדברים האלו שביארנו עד כה אפס קצהו ממש מהפרשת הצדיק ומהרשע תקום ותרין לכל דרכיהם ולכל מעשיהם כל היום בכל ימי אדם אשר חי על האדמה אשר אין מוח ושכל האנושי יכול להשיג, ומכל שכן לבארם בספר במה נשתנה דרכים הללו מדרכים הללו והמה מהופכים ממש בכל רגע ורגע.

גאב"ד לאנדאן: נאכץ חתימת התלמוד קען מען שוין נישט צושטעלן [ילפותות].

רבינו: נאר, די גזירה שוה טרעפט מען אין נודע ביהודה אויך (מהד"ק ארי"ה סי' כ'), ער איז אויך מחדש די גזירה שוה, דער נודע ביהודה וויל זאגן אז ס'איז דא בל יראה אין ערב פסח, אויך מכח די גזירה שוה 'שאר שאור'.

ער רעדט דארט ביי די תשובה פון די יורשים [כשאחד מת בער"פ אחר הצות היום ולא מכר חמצו קודם מותו, ולא ביטל, ונשאר בעזבונו חמץ בסך רב], און דארט זאגט ער אז ערב פסח משש שעות ולמעלה איז דא בל יראה, ווייל ס'שטייט 'אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם' און 'ולא יראה לך שאור' [ומזה דנין גזירה שוה לומר שעוכרים על בל יראה משעה שמחויב בתשביתו דהיינו ער"פ בחצות]. און אין גמרא שטייט אויך נישט די לימוד, ער זאגט די ועלבע גזירה שוה וואס דער שאגת אריה זאגט.

גאב"ד לאנדאן: ס'איז א חידוש.

רבינו המשיך ואמר: ס'איז אינטערסאנט, מ'לערנט דאך ארויס (פסחים ה'), פקדונות וואס קיבל עליו אחריות אז מ'איז חייב, און ס'איז דא בל ימצא, איז די שאלה צי עס איז דא אויך די עשה פון תשביתו, אדער ס'איז דא נאר די לא תעשה? אויב ס'איז דא אזא גזירה שוה [דשאר שאור, אזי מחוייב גם במצות עשה דתשביתו כשקיבל עליו אחריות בפקדונות].

דער צל"ח אליינס רעדט אויף א פלאץ (פסחים ה') אז 'חמץ שלו' איז א לאו און א עשה, און חמץ שקיבל עליו אחריות, איז עס נאר א לאו אליין, און ער זאגט אז ס'קומט מלקות, ווייל ס'איז נישט ניתק לעשה, ס'איז נישטא א עשה אויף דעם [וואף שכתבו התוס' (פסחים כט: ד"ה רב אשי) בשם ר"י דהמשהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר עליו, משום דלאו דלא יראה ניתק לעשה, עיי"ש, מכל מקום בפקדונות של עכו"ם שמחוייב רק בלאו ולא בעשה, אינו נקרא לאו הניתק לעשה, וחייב ע"ז מלקות].

גאב"ד לאנדאן: הכל מצווין לבערו (בבא קמא צה) איז נישט קיין עשה?

רבינו: ער רעדט דארט פון חמץ של עכו"ם שקיבל עליו אחריות וואס איז נתרבה געווארן נאר פון 'לא ימצא' [ולא נתרבה במצות עשה דתשביתו].

גאב"ד לאנדאן: אה, דאס יא, ווייל ס'איז גוי'שע חמץ [והכל מצווין עליו מיירי בחמץ של ישראל].

בנו הגר"י: אויב ס'איז נישטא דער לאו פון בל יראה נאר פון ביינאכט, מעג מען האלטן חמץ פון א גוי ערב פסח, ווייל ס'איז פון דעם גוי?

רבינו: יא, חוץ אז מ'לערנט ארויס פון די גזירה שוה 'שאר שאור' [ואז מתחייב גם במ"ע דתשביתו שזמן חיובו בערב פסח בחצות].

גאב"ד לאנדאן: אויב ער איז גערעכט, איז עס א קשיא [דהיינו שאם ננקוט שאין בל יראה עד הלילה, תקשה על הצל"ח במש"כ דבפקדון אין בו מצות עשה דתשביתו, וא"כ יהא מותר בפקדון עד הלילה, ובפוסקים פשוט לאיסור].

רבינו: יא, ס'איז א קשיא, אבער דער צל"ח זאגט אזוי.

הגר"י: דאס שטייט אין גמרא אז א פקדון פון א איד דארף מען מבער זיין ביי חצות.

רבינו: ביי די מעשה פון יוחנן חקוקאה (פסחים יג.) [דאיתא בגמרא מעשה באדם אחד שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה ונקבחה עכברים, ודיה חמץ מבצבץ ויוצא, ובא לפני רבי, שעה ראשונה אמר לו המתן וכו', חמישית אמר לו צא ומוכרן בשוק].

הגר"י: דאס איז אלץ יענעם, אלץ ערבות.

רבינו: און דא רעדט מען דאך פון חמץ פון א גוי שקיבל עליו אחריות.

גאב"ד לאנדאן: דאס איז נאר ביי א פקדון [שקיבל מישראל], איז שייך וועגן יענעם, אבער ס'איז א נפקא מינה ביי א גזלן [היינו אפילו גזלן מישראל] ווייל דער נגזל איז נישט עובר, ווייל ס'איז נישט בידו, נאר ס'איז ברשותו.

רבינו: ביי א גזלן וואס גזל'ט פון א גוי, זעהט אויס פון תוס' אין דף כ"ט (ע"ב ד"ה הדר) אז מ'זעמט אן אז ס'איז אזוי ווי קיבל עליו אחריות, אזוי זאגט תוס'.

דער בית אפרים (הלק ארי"ה סי' ל"ז) זעמט אן אז חמץ פון א גוי, וואס מ'האט גע'גזל'ט פון א גוי, איז נישטא קיין קיבל עליו אחריות, ווייל ביי א גוי איז נישטא קיין דיני שומרים, נאר אז ס'איז קיבל עליו אחריות, אבער אז מ'גזל'ט איז נישטא קיין דיני השבת.

הגר"י: דער נתיבות (סי' שמ"ח סק"א) זאגט אז אפילו 'גזל גוי' איז אמור, איז נישטא 'זהשיב את הגזילה'.

גאב"ד לאנדאן: דאס איז אקעגן תוס'.

רבינו: אין תשובות בית אפרים האלט ער אזוי.

דער חתם סופר (שו"ת ארי"ה סי' ק"ח ד"ה יקרנו וסי' ס"ב ד"ה וכן קשה) האלט פארקערט, ער זאגט אז ווען איינער האט גע'גזל'ט

איז פונקט אזוי ווי א שומר, און ביי א גוי איז נישטא קיין דיני שומריין.

תוס' וויל זאגן אז לא גרע מגולן, איז עס א עונש אזאנס צו וואס ער איז שייך ביי א גוי אויך, ס'קען זיין אז רש"י גייט לשיטתו, אז רש"י מיינט אפ די ענין קיבל עליו אחריות איז א גדר פון שמירת.

הגרי"ז: דאס שטימט נישט מיטן חתם סופר, לויטן חתם סופר דארף מען נישט צוקומען צו קיבל עליו אחריות. דער חתם סופר רעדט ווען מ'גז'ט פון א גוי, צי ער רעדט פון יעדן גולן?

רבינו: דער חתם סופר רעדט פון א גולן פון א גוי, ער רעדט לגבי דעם מגן אברהם אין הלכות שופר אין סימן תקפ"ז (פק"ה) ווי אזוי רעדט זיך די שופר של עבודה זרה.

גאב"ד לאנדאן: כתותי מיכתת שיעוריה.

רבינו: תוס' זאגט הפקירו,⁹ נו, אז ער האט עס אויפגעהויבן האט ער עס קונה געווען, מודאגביה קניה, זאגט דער מגן אברהם אז ער האט עס גע'גנבעט איז עס שוין זיינס.

מ'פרעגט אויפן מגן אברהם, דארט אין יד אפרים (כהנה"ה על המג"א) פרעגט ער אז ס'איז דאך אבער נישט געווארן זיינס, ס'איז נאך אלץ עבודה זרה של עכו"ם.

דער חתם סופר נעמט אן, נייך, אז ער גנב'ט עס איז עס זיינס, ס'איז ארגער פון קיבל עליו אחריות, לא ימצא איז דאך נאר ביי חמץ און נישט ביי שאר איסורין, קיבל עליו אחריות איז דאך נאר לגבי חמץ.

גאב"ד לאנדאן: דער מגן אברהם זאגט דארט, אז טאמער ער האט אחריות איז עס שלו (אצל חמץ), הייסט עס אויך שלו (אצל שופר של עבודה זרה).

9

דאיתא בשו"ע (שם סעיף ג) תקע בשופר של ע"ז של ישראל לא יצא וכו' אבל בשל עבודה זרה של גוי וכו' יצא, והוא שלא נתכוון לזכות בו. וכתב ע"ז המג"א בשם הטור דאפי' הוא של עכו"ם, אם נתכוון הישראל לזכות בו לא יצא, דהוי ליה עבודת אלילים של ישראל. והביא המג"א ראיות על זה, וכתב דכן משמע בתוס' במס' סוכה (דף לא: ד"ה באשייה) שהקשו לגבי לולב של עבודה זרה של גוי שיש לה ביטול, דאם נטל יצא, הלא מודאגביה קניה והוי עבודה זרה של ישראל, ותיבצו שמיירי שהגביה על מנת שלא לקנותה. הרי מוכח מזה דלעולם אם נתכוון לזכות בה קטאו הישראל, ומסיק המג"א הטעם, כיון דישראל הייב באחריותו הוי שלו, והוכיח כן ממה שמצינו כן אצל חמץ בסימן ת"מ סעיף א', דגוי שהפקיד חמצו אצל ישראל, אם הישראל קיבל עליו אחריות הוי ליה חמץ ישראל וצריך לבערו.

און ער האלט נישט ביים אפגעבן, אויף דעם דארף איך נישט קיין פסוק, אז ס'איז דא ביי דעם בל יראה.

גאב"ד לאנדאן [מתמיה]: נאכאמאל, וואס זאגט דער חתם סופר?

רבינו: אז ווען ער גז'ט פון א גוי, איז ערגער פון קיבל עליו אחריות, אז איך דארף נישט נישטאמאל אויף דעם א פסוק.

גאב"ד לאנדאן: ס'איז נאך ערגער ווייל ס'זוערט מצוי, ווי זיינס הייסט עס.

רבינו: און אויף דעם דארף איך נישט קיין פסוק.

הגר"י: דער שווער (גאב"ד לאנדאן) האט געהאט איבער דעם א שאלה למעשה ביי א פארלוירענעם רענצל, אויב מ'טרעפט חמץ פון א גוי ווען מ'האלט נאכ'ן פארקויפן, אויב מ'מעג עס פארברענען, דער שווער האט וועגן דעם א תשובה.

גאב"ד לאנדאן: די שאלה איז צי מ'מעג עס פארברענען, דארפן איז זיכער אז מ'דארף נישט, ער האט דאך פארקויפט דעם חמץ, די שאלה איז צי מ'מעג, ער וויל נישט האבן קיין חמץ בעין, ביי אים אין שטוב, ס'איז א פראבלעם.

רבינו: ווייל מ'האלט שוין נאכ'ן פארקויפן חמץ.

גאב"ד לאנדאן: ס'איז א גרויסער חידוש אז די אחרונים ברענגען נישט דעם תוס' (דגולן חייב באחריות בגזל עכו"ם).

*

רבינו: כ'האב אמאל געזאגט אז רש"י און תוס' קריגן זיך אין די מחלוקה, תוס' פרעגט די קשיא (דף כט.) אויף רש"י וואס זאגט אז יענעמ'ס חמץ מעג מען עסן לויט רב אחא בר יעקב, תוס' זאגט אז אויב דו האסט עס גענומען איז עס דאך דיינס.

דארף מען פארשטיין וואס האט רש"י געהאלטן? (אלא על פי מה שכתבו האחרונים שיתכן שבחמצו של נכרי ליכא קיבל עליו אחריות, ועפ"ז יש לומר) רש"י האט געהאלטן אז ביי א גוי איז נישטא קיין קיבל עליו אחריות, דאס איז די מחלוקה רש"י מיט תוס'.

גאב"ד לאנדאן: יא, רש"י לערנט אין סנהדרין (דף עב. ד"ה אבל) דאס וואס א גולן ווערט מחויב באחריות דלא גרע גולן משואל, קומט אויס אז רש"י האלט אז די אחריות פון א גולן

א' הנוכחים: איז דער תירוץ, שטימט נישט לויטן חתם סופר?⁹

רבינו: די חידוש איז אז דער מגן אברהם (סי' תרל"ז סק"ג) זאגט אפילו אז איד האלט אז גזל עכו"ם איז מותר איז עס נישט לכם, און אויף דעם קריגט דער חתם סופר, ווייל אויב גזל עכו"ם איז מותר, איז עס שוין לכם.

גאב"ד לאנדאן: ער ברענגט עס פון יראים.

רבינו: יא, דער מגן אברהם ברענגט עס פונעם יראים (השלם, סי' תכ"ב סוף רמ"ה, א).

אבער דער רמב"ן זאגט אז מצוה הבאה בעבירה איז עס נישט, אפילו איד האלט גזל עכו"ם אסור, אבער קיין לכם איז עס נישט.

דער כתב סופר זאגט (שו"ת סי' צ"ה) אז ס'איז תלוי אינעם ר"י און רבינו תם (ע"י תוס' ב"ק ע"ג ד"ה אמר), לויטן ר"י אז ווען ס'האט זיך געענדיגט די עבירה, איז שוין אויס מצוה הבאה בעבירה, איז גזל עכו"ם וואס די איסור איז נאר די גניבה, און שפעטער איז שוין נישטא קיין חיוב השבה וורק דמים נתחייב לשלם לו, כמילא איז אויס מצוה הבאה בעבירה, אבער אויב איד האלט ווי רבינו תם אז אויב עס איז געווען א עבירה איז אלע מאל דא מצוה הבאה בעבירה, איז נאך אלץ דא א מצוה הבאה בעבירה, אזוי זאגט דער כתב סופר.¹¹

ונפרדו לשלום

רבינו: איז דער מגן אברהם שווער ושמדמה איסור ע"ן לאיסור חמין?¹⁰

הגר"י: די גמרא (פסחים א:) זאגט דאך אויך שאני חמין...

רבינו: מיפסק'נט דאך אז דבר הגורם למזמון לאו כמזמון דמי (שם), נאר ביי חמין ווייל איד האב א פסוק ו'לא ימצא' [אמרינן] שדבר הגורם למזמון כמזמון דמין, איז וואס ברענגט דער מגן אברהם א ראייה, אז ער האט גע'גנב'עט איז עס קיבל עליו אחריות.

דער חתם סופר האלט אז עס איז ארגער, גנב'ענען איז אנדערש פון קיבל עליו אחריות. און אויף דעם דארף איד נישט קיין פסוק ו'לא ימצא'.

גאב"ד לאנדאן: אויב אזוי האט ער דאך א ברירה צו זאגן אז ער וויל נישט זוכה זיין, וועט דער שופר נישט ווערן זיינם.

רבינו: תוס' (פוכה לא: ד"ה באשירה) זאגט דאך טאקע אז ער האט נישט געוואלט קונה זיין, תוס' זאגט אזוי ביי די לולב [של עבודה זרה של עכו"ם שלא נקנה להישראל מדאגבה, משום שהגביה על מנת שלא לקנות].

גאב"ד לאנדאן: לויט דעם חתם סופר מוז דאך דער איד וועלן זוכה זיין, און אז ער וויל נישט זוכה זיין איז עס נישט זיינם.

רבינו: אבער ער רעדט דארט ווען איינער גנב'עט און ער האלט עס נישט ביים אפגעבן, לגבי דעם אויב מ'גנב'ט איז עס זיינם.

גאב"ד לאנדאן: אה, ווייל ער וויל עס צונעמען.

א' הנוכחים: ס'איז דא וואס ענטפערן פארוואס דארף מען א פסוק ולקחתם לכם אז ס'איז אסור לולב הגזול, ס'איז דאך א מצוה הבאה בעבירה.

רבינו: דאס איז תוס' קשיא (פוכה דף ל. ד"ה משום).

א' הנוכחים: איז דא וואס ענטפערן, אז אויב מ'גנב'ט פון א גוי, איז עס נישט לך.

רבינו: דער רמב"ן אין מלחמות ענטפערט אזוי.¹⁰

¹¹ בשו"ת כתב סופר כתב על סברת הרמב"ן דבגזל עכו"ם ליכא משום מצהב"ע, היינו משום דק"ל (אבהע"ז סימן כ"ח ס"א בהג"ה) דבגזל עכו"ם ליכא מצות השבה רק מנח קדושו ה', וכיון דליכא מצות השבה ליכא עבירה בשעת עשיית המצוה, וכל זה דוקא לשיטת הרמב"ן דאזוהו בשיטת הר"י בתוס' (בסא קטא סו. ד"ה אמר עילא ובסוכה לא. ד"ה הא) דלאחר שקנהו הגזלן ליכא משום מצוה הבאה בעבירה, וטעמו דמה שעבר עבר, ועכשיו ליכא עבירה, דמצות השבה ליכא שכבר קנהו ודמים בעלמא חייב ליה, אבל לשיטת רבינו תם (שם ובספר הישר גיטין סי' ק"ב) דגם לאחר קנין איכא משום מצהב"ע, משום דבאה לו מתחלה על ידי עבירה, איכא גם בגזל עכו"ם משום מצהב"ע. והשתא מה דמקשה תוס' למה איצטרך קרא להוציא את הגזול, ולא מותרין דצריך קרא כשגזל מן הנכרי, דקשה עדיין לשיטת רבינו תם, אבל לשיטת ר"י ס"ל לתוס' גם כן דבשל עכו"ם ליכא משום מצהב"ע, עכ"ד.

¹⁰ הרמב"ן (פוכה דף יד:) כתב על הקושיא שפרכינן (שם ל:) וליקניהו בשנינו מעשה, והקשו דא מכל מקום הוי מצוה הבאה בעבירה, וז"ל: יש להשיב דאדעתא דעובדי כוכבי גזיל, ולא ישראל, דלא שכיח, ומשום לכס איתמר דצריך למקניה ביאוש ושנינו רשות, אבל מצוה הבאה בעבירה ליכא, עכ"ל הרמב"ן.

דרוש לפרשת השבוע מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ועל פי זה אמרתי לפרש מה דאינתא בגמרא (יומא פו):
אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה
שנאמר (ירמיה ג א) הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו
והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וגו' ואת זנית רעים
רבים ושבו אלי נאום ה'. (הרי דתשובה דוחה ל"ת דלא יוכל
בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וגו'). והקשה בכפות
תמרים, מאי גדולה תשובה, הלא כך היא המדה בתורה
דעשה דוחה לא תעשה, ותירץ דיש כאן לא תעשה ועשה
ומכל מקום עשה דתשובה דוחה אותה, והקשה עלה א"ז
זללה"ה בייטב לב הא גופא קשיא הא אין עשה דוחה לא
תעשה ועשה. אמנם לפי האמור יש לומר, דהנה מבואר
שם בגמרא, תניא היה רבי מאיר אומר גדולה תשובה
שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלק לכל העולם כולו.
נמצא לפי"ז דתשובה הוא עשה דרבים, ואם כן הוי העשה
אלים טפי, ושפיר דחי לא תעשה ועשה.

ועל פי זה יש לפרש הכתובים לעיל בפ' יתרו, אתם
ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי
נשרים ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי
ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי
כל הארץ. אמנם לפי האמור כוונת הכתוב, אתם ראיתם
אשר עשיתי למצרים, שהקב"ה בעצמו ירד להוציאנו
מכור הברזל, ואף שהקב"ה כהן הוא ומצרים היה מלאה
גילולים, עם כל זה היה יכול לטמאות עצמו, ואשא אתכם
על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, כי עשה דהצלת
ישראל אלים לדחות לא תעשה ועשה דטומאת כהנים,
ולזה המשיך ואמר להם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי,
ודרוש חז"ל (ב"ר פכ"א ט"ו) אין ועתה אלא תשובה, והיינו
שמיציאת מצרים בא הקב"ה להורות את בני ישראל דרך
תשובה, דעשה דתשובה דחי גם לא תעשה ועשה, ועל
ידי זה והייתם לי סגולה מכל העמים.

ובזה יתבאר הכתוב וכי יזיד איש, זה היצר הרע, על
רעהו, זה האדם שחטא שעכשיו הוא רעהו של היצר הרע,
ואז אחר שחטא האדם בא היצר שנית בערמה ובתחבולה
להפילו בפח יוקשים כאשר האדם נתעורר בלבבו איך
שחטא נגד הבוכ"ע, ומבקש עצה לנפשו שיזכה לתקן פגם
החטא, או אז בא היצר הרע שנית בערמה להפילו בסבך
היאוש שחלילה לא מועיל לו התשובה על רוב העבירות
ואין לו תקומה ח"ו משום דאין עשה דוחה לא תעשה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם,
ופירש"י למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר
לך שתשים סנהדרין אצל המזבח, ויש להבין הכוונה
שצריכים להשים הסנהדרין אצל המזבח. ובמס' סנהדרין
(דף ז: פ) פריך מאי אשר תשים אשר תלמדם מבעי ליה.

(ב) **להלן** בפרשה, וכי יזיד איש על רעהו להרגו
בערמה מעם מזבחי תקחנו למות. בספה"ק עבודת ישראל
כתב לפרש פסוק זו, על פי הגודע (סידור הר"ש בסדר הלימוד)
כי הרמ"ק קיבל מפי אליהו הנביא זל"ט, עצה לבטל
מחשבה זרה, לומר פסוק (ויקרא ו 1) אש תמיד תוקד על
המזבח לא תכבה. וזהו הרמז בכתוב, וכי יזיד איש, הוא
היצר הרע, על רעהו, הוא היצר טוב, שהם יחדיו בלבו של
אדם, להרגו בערמה, במחשבת ערמומית וכזבת, אז מעם
מזבחי" תקחנו למות, דהיינו שהסגולה לזה הוא לומר
הפסוק אש תמיד תוקד על המזבח"ח, כי בזה יוכל האדם
לנצח את יצרו הבא להכשילו, ע"כ דברי קדשו. ובדרכו
בקודש נלך ונפרש את הפסוק באופן אחר.

ואפשר לומר בהקדם מה שכתב האלגזי בשמע
יעקב (פ' וארא) ליישב היאך יצאו בני ישראל ממצרים
קודם הזמן, הרי הקב"ה גזר (בראשית טו יג) ועבדום ועינו
אותם ארבע מאות שנה, והוי עשה על דרך שאמרו (ברכות
כד:)- כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר
(ירמיה כז כב) בבליה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם,
ואם כן היאך עברו על דבר תורה ויצאו אחרי מאתיים
ועשר שנים, והתירוץ על פי מה שכתבו בתוספות (ר"ה ל:
ד"ה ונתקלקלו) דעשה דרבים אלים ודחי לעשה דקיל, וכן
מבואר במס' פסחים (דף נט.) לגבי קרבן פסח דאתי עשה
דאכילת פסח ודוחה עשה דהשלמה כי עשה דפסח חמיר.
וכיון שאילו היו ישראל שוהין במצרים עוד אפילו שעה
אחת לא יזכר שם ישראל עוד, על כן הוי עשה דהצלת
רבים ודחי לעשה דקיל. וזהו ביאור מאמר המדרש (שמו"ר
פ"ט ו' ט"ה) גדולה חבתן של ישראל, שנגלה הקב"ה במקום
עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל
לגאלן, והקשה ביפה תאר הא הקב"ה כהן הוא (עיי' סנהדרין
ט.) ואין עבר על לאו דטומאה. אמנם כתבו התוספות
(תמורה ג:) דעשה דרבים דחי גם עשה ולא תעשה, והכא
נמי דאיכא עשה דהצלת רבים אלים טובא ודחי ל"ת
ועשה דכהונה, עכ"ד.

וזה שאמר הכתוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, דאלה הדברים ידברו אל בני ישראל, שתשים הסנהדרין אצל המזבח, דהסנהדרין הן הם ראשי בני ישראל הרודין את העם בשבת מוסר, ומעוררים לבות בני ישראל שישובו בתשובה שלימה להקב"ה, ובאים לחזק את בני ישראל בהא דכתיב אשר תשי"ם ולא כתיב אשר תלמדם, כי תשים היינו שיתקנו מעשיהם הרעים, וחלילה יעלה על לב האדם שאין לו תקומה ולא מהני תשובה, דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ולזה כתב רש"י ז"ל שתשים סנהדרין אצל המזבח, דמזבח ילפינן דעשה דאלים טפי דוחה אף לא תעשה ועשה, ואם כן מזה יש לנו להתחזק דתמיד בכל עת ובכל זמן מועיל התשובה, והעיקר הוא שיהיה לו לאדם הרצון אמיתי לתקן את מעשיו.

ועשה. ולזה מייעץ לנו התורה הקדושה, מעם מזבח"י, היינו מהא דמקריבין קרבן פסח על המזבח אע"ג דכבר הקריבו התמיד של בין הערבים, כי עשה דפסח דאלים דחי לעשה דהשלמה, וכמו כן בתשובה שהוא עשה דרבים אלים טפי לדחות לא תעשה ועשה, ושפיר מהני תשובה על כל דבר פשע, ועל כן בזה תקחנו למות, לשחוט את היצה"ר ששוב לא יהיה לו שליטה עליו, וחלילה להתיימשך שאבדה תקותו. וכבר נודע מה שכתב כ"ק מרן דר"ו זללה"ה בשו"ת דברי יואל (או"ח סימן ל"א) כי צריכים להתרחק ממחשבת יאוש יותר מן הבורח מן הארי, דכבר מבואר בספה"ק (אגרת התשובה שבספר התניא פ"א) כי מי שאינו מאמין שהקב"ה מוחל למכעיסיו, אפילו שהכעיסו עד אין שיעור, מברך ח"ו בכל יום ברכה לבטלה, חנוך המרבה לסלוח, כי הבורא ית"ש הוא מרבה לסלוח עד אין שיעור, עכ"ד.

ולא לפני עכו"ם, שונה מן העכו"ם

פון די מאכלים מגושמים מיט וואס אמעריקא איז געבענשט, מען דארף עס נישט אויסרעכענען, יעדער ווייסט וואס זיי זענען, און יעדער ווייסט פון וואס מען רעדט, צו ס'איז מוצאי שבת כמנהג אמעריקא, צו ס'איז אנדערע זמנים, א איד דארף צו זיין אויסגעאיידלט.

ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, מען דארף הערן דעם פתגם המלך אין אלע ענינים, אלעס וואס א מענטש טוט דארף צו האבן מיט מלכות שמים, ווי אזוי מען עסט ווי אזוי מען גייט אנגעטון דאס גאנצע הילוך.

דער פסוק זאגט, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, זאגט רש"י שטייט נישט אשר תלמדם, ווייל לערנען אליין איז נישט גענוג, מען דארף צו וויסן וואס צו טון, **לפניהם ולא לעכו"ם**, און דאס איז דער יסוד פון די משפטים אשר תשים לפניהם, **ולא לפני עכו"ם**, א איד איז נישט ווי א גוי, א איד איז דער היפך פון א גוי.

און ווי דער פעטער ז"ל פלעגט נאכצוזאגן מאויבי תחכמי מצותיך, מען דארף קוקן אויף די גוים אויף די שונאים און טון פונקט פארקערט, און דאס איז די משפטים אשר תשים לפניהם, און דאס דארף א מענטש האלטן פאר די אויגן, אנדערש ווי א גוי, דאס איז א איד.

מתוך דרשה לתלמידי הישיבות ב"מסב"ג
פרשת משפטים שנת תשנ"ו לפ"ק

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט אמאל געזען ווי א קינד האט זיך צוגעזאלצן דאס עסן, האט ער אויפגעצייטערט, **אוי!**, אלע תאות מוזטו דיר נאכגעבן!, פארן צוזאלצן דאס עסן האט ער אויפגעצייטערט, ווי ווייט האלט מיר אונז פון דעם.

אמעריקא איז א וועלט פון עולם התאוה און עולם הגשמי, ס'ווערט אהערגעשטעלט מאכלים מגושמים מינים ממינים שונים, געמאכט פאר קליינזארג פאר קינדער, דער פראבלעם איז אז מען וואקסט נישט אויף די קינדערישע שיק, מען ווייסט נישט ווען ס'איז שוין דער זמן וואס מען דארף שוין צום דעם נישט צורירן, בחורים קויפן זיך נאשערייקען וואס איז א הרפה און א בושא אז א בחור רירט צו דעם צו, און דאס איז פון די הבלי אמעריקא.

אודאי דארף א מענטש עסן, קיינער רעדט נישט פון פאסטן, און בחורים דארפן נישט פאסטן שובב"ם, אבער מען דארף צו וויסן ווי אזוי מען עסט און וואס מען עסט.

שיטייט אין מדרש (הד"ר פכ"ו) עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, אז א מענטש וויל זוכה זיין צו לערנען תורה, דארף מען קודם אוועקגעמען די תאות האכילה.

בחורים וואס ווילן זיך מייגע זיין אויף תורה, און ווילן זוכה זיין צו פארשטיין א שטיקל גמרא, דארפן זיך צוריקהאלטן

דברי חיזוק והתעוררות

בעת רעוא דרעוין פרשת יתרו תשע"א לפ"ק - נבארא פארק יע"א

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דעות, מצר'שע תאוות, מצר'שע מנהגים, מצר'שע אויפ-פאסונגען, דאס אלעס וואס במשך די יארן וואס מ'איז געווען אין מצרים איז אריין געגאנגען בתוך לבם בתוכיות הלב דאס מצר'שקייט, דאס האט דער אייבישטער געדארפט ארויסנעמען פון כלל ישראל, זאגט ער דאס איז יציאת מצרים, ארויסגעצויגן די מצר'שקייט פון לבות בני ישראל.

און דאס איז די פשט או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי, מיינט מען נישט די אידן ארויסגעצויגן פון מצרים פון די מצריים, נאר לקחת לו גוי מקרב גוי מיינט מען ארויסגעצויגן דאס מצר'שקייט, מקרב גוי וואס איז געווען אינעווייניג, אז אידן זענען געבליבן א גוי קדוש, ארויסגעצויגן דאס גאנצע מצר'שקייט, דאס האט מען ארויס געצויגן פון אידישע הערצער. דאס איז א חידוש, א געוואלדיגע חידוש דאס דער אייבישטער האט ארויסגעצויגן די מצר'שקייט.

דער טאטע ז"ל (ברך משה פ' בא עמוד פג) זאגט וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, ס'איז דא צוויי יציאות, ס'איז דא א יציאה ממצרים, און ס'איז דא יציאת מצרים, וואס איז ביי איהם די עיקר די יציאה וואס מ'איז ארויסגעגאנגען פון גלות די שעבוד הגוף, צו די שעבוד הגלות וואס מ'האט ארויסגעצויגן די מצר'שקייט, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים ער איז מרבה צו דערצילן דאס גרויסקייט דאס חשיבות וואס איז געשען מיט יציאת מצרים, הרי זה משובח וואס דאס ווייזט אויף זיין געהויבענקייט דאס איז ביי איהם דער עיקר, נישט מ'איז ארויסגעגאנגען פון דעם גשמיות'דיגן שעבוד, נאר דער עיקר יציאת מצרים.

דער טאטע ז"ל די וואך פרשת יתרו (עמוד קג-קנד) די פרשה פון קבלת התורה, רעדט ער דאס ענין פון די ביידע ענינים, זאגט ער אז מ'איז ארויסגעגאנגען פון מצרים, פון דעם גלות מצרים מעבדות לחירות, דאס איז געווען אין יו"ט פסח דעמאלטס איז געווען

מיר געפונען מיר די וואך אין די סדרה, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, זאגט רש"י בלשון הזה וכסדר הזה. בלשון הזה די לשון וואס ער האט געזאגט אתם ראיתם וואס ער האט ווייטער געזאגט, וכסדר הזה. דער זיידע ז"ל אין עצי חיים זאגט מערערע אופנים וואס מיינט די כסדר הזה, וואס איז די סדר, וואס האט ער געמיינט צוזאגן.

נאר דאס ענין קען זיין אזוי, דער פעטער ז"ל אין דברי יואל פרשת אמור (עמוד רסח) טייטשט דעם פסוק (פרשת ואתחנן) או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי, פרעגט ער ס'האט נאך קיינמאל נישט פאסירט אז א אומה האט אראפגעווארפן דעם עול פון די אנדערע אומה און זיך ארויסגעגאנגען לחירות, הנסה אלקים לבוא לקחת לו מקרב גוי, זאגט ער, לכאורה איז ער מדייק וואס איז מורגל בלשון חז"ל אין איבעראל אין ספרים וסופרים יציאת מצרים, פרעגט זיך די קשיא וואס הייסט יציאת מצרים, ער דארף ווען זאגן יציאה ממצרים, מ'איז ארויס געגאנגען פון מצרים, וואס הייסט דאס יציאת מצרים.

זאגט ער אידן זענען געווען אין מצרים, און האבן געארבעט, ס'איז באמת געווען א שווערע שעבוד, א גשמיות'דיגע שעבוד, וימררו את חייהם בעבודה קשה, אבער חוץ מזה איז געווען א שעבוד מצרים, וואס די טומאת מצרים איז אריינגעגאנגען נעבעך אין די הערצער אריין, ס'איז גבלע געווארן בתוכם אין פנימיות לבם די טומאה פון ערות מצרים, דער אייבישטער האט געהאלפן מ'איז ארויס געגאנגען פון מצרים, ס'איז געווען א גאולה, דאס איז אבער נישט געווען גענוג, השי"ת האט ארויסגעצויגן אידן פון מצרים, חוץ מזה האט ער ארויסגעצויגן דאס מצר'שקייט וואס איז געלעגן אינעווייניג בתוך לבם אין אידישע הערצער, וואס איז געווען אנגעפילט פיל מיט מצר'שע השגות, מצר'שע

ז"ל זאגט, אז ביז דעם יו"ט שבועות האבן זיי דאס נאך אלעס געהאט און נישט פטור געווארן פון דעם.

ויצעקו בני אל ה', האבן אידן האט געשריגן און מתפלל געווען צום הייליגן באשעפער, אידן האבן געבעטן דעם הייליגן באשעפער, דו האסט אונז ארויסגעצויגן פון מצרים, אונז זעמיר פטור געווארן פון דעם גשמיית'דיגן שעבוד, אבער די טומאת מצרים איז נאך אלץ דא מיט אונז, וואס האבן מיר אויפגעטוהן אז מ'איז ארויסגעגאנגען פון מצרים, אז מ'האט נאך טומאת מצרים מיט זיך, **ויצעקו בני אל ה'**, האבן זיי שטארק מתפלל געווען פאר השי"ת, השי"ת זאל זיי העלפן ארויס צו נעמען די טומאה פון זייערע הערצער, די טומאת מצרים, ער זאל זיי אויך פון דעם ארויסנעמען פון זיי, און דאס איז געווען זייערע תפילה אויף יציאת מצרים

זעהט מען פון דעם, אז די גאולות פון גלות פון שעבוד הגוף דאס האט דער אייבישטער געהאלפן אידישע קינדער מינייה וביה, ס'איז געקומען יו"ט פסח און אידן זענען באפרייט געווארן פון דעם שעבוד הגוף, אבער אויף דעם שעבוד וואס זיי האבן געהאט אין זיך די טומאת מצרים בתוך לבם, דאס האט דער אייבישטער נישט ארויסגענומען יו"ט פסח, אויף דעם האבן זיי מתפלל געווען, און זיך אויסגעגאסן די הערצער בתפילה ותחנונים פאר בורא כל עולמים, אן א תפילה ותחנונים, אן א דעם נישט פטור ווערן, אן תפילה קען מען פון נישט ארויס גיין פון טומאת מצרים.

קען זיין שטייט אין פסוק ויתיצבו בתחתית ההר, נאך מער שטייט אין פרשת ואתחנן יום אשר עמדת לפני ה' בחורב, שטייט אין צווייטן פסוק ותקרבון ותעמדון תחת ההר, שטייט ותעמדון א לשון עמידה וואס די גמרא זאגט (ברכות ו) אין עמידה אלא לשון תפילה, ויתיצבו בתחתית ההר זיי זענען געשטאנען דארט, דאס מיינט מען א ענין פון תפילה, אז אידן זענען געקומען צום בארג סיני, האבן זיי זיך געזעהן זייער מצב, מ'גייט מקבל זיין די תורה, ביז ווילאנג ס'איז נאך דא די מצרי'שקייט בתוך לבם, ביז ווילאנג ס'איז נאך דא די חלק הרע אין הארץ, קען מען נישט זוכה זיין צו קיין קבלת התורה, מ'קען

די גאולה ממצרים, אבער צו דעם האט אויסגעפעלט ווי ס'שטייט אין זוה"ק צו ציילן ספירה, די זיבן וואכן דאס איז א ענין פון ז' נקיים, וואס כלל ישראל האט געדארפט ציילן כדי מזכר צו זיין און מטהר צו זיין די נשמה פון אידישע קינדער, דאס ענין וואס מ'האט געדארפט מזכר זיין און מטהר זיין, כדי מ'זאל קענען זיין זויבער פון די טומאת מצרים וואס איז געווען די אלע יארן, וואס ס'איז נבלע געווארן במשך די יארן בגופם, ס'האט געדארפט זיין די יציאת מצרים, דאס איז ערשט נגמר געווארן אין יו"ט שבועות ווען דער אייבישטער האט געגעבן די תורה פאר אידישע קינדער, אידישע קינדער זענען דעמאלטס צוגעקומען צו א מדרגה עילאה, מזוכך ומטוהר פון יעדן סיג ופגם, יעדע זימה פון זוהמת מצרים האט דער אייבישטער ארויסגענומען, אזוי האבן זיך אידן געשטעלט צו קבלת התורה און האבן מקבל געווען די תורה, דעמאלטס איז שוין געווען יציאת מצרים נגמרת.

איך האב געקלערט ס'קען אפשר זיין, אין פסוק אין פרשת בשלח שטייט, ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם, זיי האבן געזעהן והנה מצרים נוסע אחריהם, אידן זענען ארויסגעגאנגען פון מצרים, ס'איז געווען ויהי בשלח פרעה את העם, פרעה האט שוין ארויסגעשיקט כלל ישראל, אידן האבן געמיינט אז זיי זענען פטור פון דעם גאנצן גלות מצרים, הן די שעבוד הגוף וואס איז געווען, און הן דאס מצרי'שקייט וואס איז געווען איינגעגעסן אין די הערצער אין אידישע הערצער, ופרעה הקריב וישאו בני ישראל והנה מצרים נוסע אחריהם, זיי האבן זיך געזעהן אין א ביטערן מצב זיי האבן זיך דעזעהן זיי זענען ארויסגעגאנגען פון מצרים, מ'דארף מער נישט ארבעטן זיי זענען שוין פטור, אבער והנה מצרים נוסע אחריהם, די קליפת מצרים, דאס וואס איז אריינגעגאנגען דאס מצרי'שקייט אין זייערע הערצער, דאס איז נוסע אחריהם דאס גייט מיט זיי מיט, ווי זיי פארן, זיי גייען אוועק פון מצרים, אדער דאס האבן זיי נאך אלץ מיט זיך, והנה מצרים נוסע אחריהם, די טומאת מצרים וואס איז געווען נבלע בגופם איז מיט געגאנגען מיט זיי, פון דעם זענען זיי נישט פטור געווארן, אזוי ווי דער טאטע

געשעהן, האבן זיי געזאגט ממילא מ'וועט גיין אין גלות אין דעם פינסטערן גלות, אבער זיין אין דעם ביטערן גלות, אז ס'וועט אריינגיין די גלות, די גלות וועט אריינגיין אין די אידישע הערצער, מי יוכל לעמוד בכל אלו, ווער קען אויסהאלטן פון דעם וואס די גלות וועט משפיע זיין, מ'וועט זיין אזויפיל יארן אין טומאת ערות העמים, אזויפיל יארן וועט מען זיך ארומדרייען צווישן אומות שפלים, וטראו את שקוציהם מ'וועט זיך אנזעהן זאכן, מ'וועט זיך אנזעהן און אנהערן, אנליינען און אנהערן, ס'וועט דאך אריין גיין אין די הערצער, סוועט אריין גיין און מטמא זיין אין די תוכיות הלב, מי יוכל לעמוד בכל אלו, ווער קען דען דאס אויסהאלטן די גרויסע טומאה וואס וועט אריינגיין אין אידישע הערצער אין דעם ביטערן גלות.

התחיל משה לפייסם, משה רבינו איז געגאנגען מחזק זיין כלל ישראל, האט ער געזאגט, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, אזוי ווי דער בעל הטורים זאגט, כמו ויתצבו בתחתית ההר, ביי מעמד הנבחר איז געווען פסקה זוהמתן, אידן זענען געווארן מזוכך ומטוהר מבית ומבחוץ, אידן האבן זיך אויסגעזויבערט די נשמה, ס'איז געווען יציאת מצרים, ס'איז נעקר געווען מקרבם די גאנצע טומאה פון ערות מצרים, סאיז נישט געבליבן א משהו.

האט זיי משה רבינו מגלה געווען דעם סוד, דער סוד איז געווען ויתצבו בתחתית ההר, ותקרבון ותעמדון תחת ההר, אז אידן האבן מתפלל געווען א תפילה ווען מ'איז ארויסגעגאנגען פון מצרים, ויצעקו בני אל ה', זיי האבן געזעהן והנה מצרים נוסע אחריהם, ס'איז אויך נישט געקומען פון זיך אליין, דאס וואס דער אייבישטער האט ארויסגענומען אידן פון די טומאת מצרים, דאס איז אויך געקומען ווייל אידן האבן מתפלל געווען, אידן האבן געבעטן דעם הייליגן באשעפער, אסאך טרערן פארגאסן, אידן האבן זיך געזעהן אין דעם מצב מ'האט זיך געדרייט אין ארץ מצרים, מ'האט זיך אנגעזעהן אין מצרים זאכן וואס מ'טאר נישט, העין רואה והלב הומד, און דאס קומט אריין אין פנימיות הלב, אז מ'קוקט זיך אן ראיות אסורות, קומט אריין די ראיה אסורה, ס'בלייבט נישט א

נישט מקבל זיין די תורה, נאר אז מ'איז קודם אויסגעזויבערט מכל דבר רע מכל דבר טמא בלב, האבן זיי מתפלל געווען צום הייליגן באשעפער, השי"ת איז דאך א כל יכול, השי"ת זאל ארויסנעמען די טומאת מצרים מקרבם.

דאס קען טאקע זיין דער אייבישטער האט געזאגט אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, וואס מ'האט געטוהן פאר די מצרים, וואס פאר א גאולת מצרים, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתי את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים, עטף וועט זיין א סגולה מכל העמים, ארויסנעמען די אלה טומאת מצרים מכל העמים, אלעס וואס איז געווען ביי ענק אין הארץ, ס'וועט זיין ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, דער אייבישטער וועט ארויסנעמען די טומאת מצרים פון זייער הארץ, **אבער דאס איז נאר געקומען נאך אסאך תפילות ותחנונים פאר הייליגן באשעפער, אידן האבן מתפלל פאר הייליגן באשעפער, ביז דער אייבישטער האט ממלא געווען זייער תפילה און ער האט אויסגענומען די טומאת מצרים, ארויסגענומען גוי מקרב גוי, ארויסגענומען די מצרי'שקייט פון אידישע הערצער.**

ס'קען זיין אונז געפונען מיר אין פרשת נצבים, זאגט רש"י ס'איז נסמך געווארן פרשת נצבים צו די פרשת תוכחה, כיון ששמעו ישראל אידן האבן געהערט די צ"ח תוכחות, אויסער פון די תורת כהנים, הוריקו פניהם מי יוכל לעמוד בכל אלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם, דארף מען פארשטיין וואס איז געווען די פיוס, וואס האט משה רבינו מפייס געווען אתם נצבים היום.

דער בעל הטורים זאגט אתם נצבים היום, אזוי ווי ביי מתן תורה שטייט ויתצבו בתחתית ההר, די זעלבע ענין איז אתם נצבים היום.

נאר דאס ענין קען זיין, אידן האבן געהערט די תוכחות וואס משה רבינו האט געזאגט אין פרשת כי תבוא, משה רבינו האט זיי געזאגט פון פריער די ביטרערע גלות די עונשים וואס וועט קומען חלילה אז מ'וועט נישט האלטן די תורה, מ'וועט גיין אין גלות, אידן האבן געהערט די דברי תוכחה וואס גייט

די פרשה פון קבלת התורה, די וואכן איז מסוגל פאר דעם.

דאס ענין קען טאקע זיין, אז מ'ליינט די פרשיות פון יציאת מצרים, וואס האט זיך אנגעהויבן די ענין פון יציאת מצרים, דאס ענין פון יציאת מצרים האט זיך אנגעהויבן פון ווען מ'איז ארויסגאנגען פון מצרים ביז נאך מתן תורה, דאס איז נישט געגאנגען אין איין טאג, זיבן וואכן האבן אידן געציל'ט, זיבן וואכן האבן אידן זיך מזכר ומטהר געווען, זיבן וואכן האבן אידן זיך אויסגעוויינט פאר הייליגען באשעפער, זיבן וואכן האבן אידן מרבה געווען בתפלה ותחנונים צום הייליגן באשעפער, אז השי"ת זאל מטהר זיין לבבות בני ישראל, ביז דער אייבישטער האט ממלא געווען משאלותם, זיי האבן זוכה צו די ריכטיגע טהרה, צו די ריכטיגע יציאת מצרים, אבער דאס איז נישט געקומען אזוי פשוט, נאר נאך א גרויסע יגיעה, נאך א גרויסע האראוואניע, נאך א גרויסע עבודה וואס אידן האבן אראפגעלייגט, מיט אסאך תפילות ובקשות וואס אידן האבן מתפלל געווען צום הייליגן באשעפער, ביז דער אייבישטער האט זיי געהאלפן זיי האבן זוכה געווען.

ס'קומט די פרשה פון מתן תורה די קריאה איז דאך מעורר הזמן, דאס וואס מ'האט זוכה געווען ביי מתן תורה, - ווי די טאטע ז"ל זאגט - דעמאלטס איז געווען די גמר פון יציאת מצרים, האט דער אייבישטער געזאגט, ויחן שם ישראל נגד ההר, זאגט דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים (זמן מתן תורתנו אות ב) ער טיישט אויס ויחן דאס איז א ענין פון תפילה, אידן האבן מתפלל געווען פאר הייליגן באשעפער, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, האט ער געזאגט כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, האט ער געזאגט בלשון הזה וכסדר הזה, **האט ער געזאגט כה תאמר לבית יעקב, זאלסט זאגן פאר גאנץ כלל ישראל יעדער איינער אלע ס' רבוא נשמות בני ישראל לדורותם ולדורי דורות, מי שבשם ישראל יכונה איז עמדו רגליו על הר סיני, יעדער איד און יעדע נשמה פון יעדן אידן האט זוכה געווען צו שטיין אויף בארג סיני, משה רבינו**

היצונית, ס'גייט אריין אין פנימיות הלב, אידן זענען געווען אין מצרים נעבעך אין אזא שפלות'דיגן מצב.

אבער דער אייבישטער האט ארויסגעצויגן די גאנצע קליפה פון מצרים, די גאנצע טומאת מצרים האט דער אייבישטער ארויסגענומען, דאס איז נאר געקומען נאך אסאך טרערן וואס מען האט פארגאסן אויף דעם, אסאך תפילות ותחנונים, אידישע קינדער האבן זיך אויסגעוואשן און אויסגעוויינט פאר הייליגן באשעפער, און הבא לטהר מסייעין אותו, האט השי"ת מטהר געווען לבבות בני ישראל, ארויסגענומען די קליפה און טומאה בקרבם. האט משה רבינו געזאגט, די עצה איז געבליבן פאר כלל ישראל, די עצה איז דא אתם נצבים היום, אידן האבן זיך געזארגט וואס וועט זיין אין ביטערען גלות.

אז מ'לעבט היינט אין דעם ביטערען גלות, די גשמיות'דיגן גלות איז אפשר נישט אזוי ווי ס'איז געווען אמאל, אבער די רוחניות'דיגע שעבוד, די טומאה פון די מדינה, א מדינה וואס איז מלאה זוהמא, ס'איז פיל מיט זוהמא, דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט א אויסדרוק מיט אסאך יארן צוריק א פופציג יאר צוריק בערך, האט ער געזאגט, "מצרים איז נאך געווען הייליג קעגן אמעריקא מצרים איז נאך געווען הייליג קעגן אמעריקא. איי, דאס איז געווען מיט פופציג יאר צוריק, היינט איז עס אסאך מער געפאלן, אזוי גידעריג, אזא שפלות וואס איז אויף די גאס", אזא שפלות'דיגע גוי'אישע גאס, - ס'איז געבליבן ביי די גוי'אישע גאס - אבער ליידער די גאנצע שפלות, מ'גייט דאך אין די גאסן, מ'דרייט זיך, מ'גייט צו די ארבעט מ'גייט אויף פרנסה, ס'קומט אריין אין די אידישע הערצער, ס'איז מטמא לבבות ישראל, דאס איז טייטש אז מ'דארף האבן א יציאת מצרים, א גוי מקרב גוי, השי"ת זאל ארויסנעמען די מצר'שקייט, דאס גוי'אישקייט, די מנהג המדינה, קומט אריין אין אידישע הערצער.

ס'קומען די ימי השובב"ם, דער אר"י הקדוש האט מגלה געווען די וואכן וואס מ'ליינט פון גלות מצרים, מ'ליינט ווי דער אייבישטער האט זיך מרחם געווען האט ארויס גענומען אידן פון מצרים, מ'ליינט

מנהג ישראל איז געווען אין די ימי השובבי"ם אידן זענען זיך צוזאמגעקומען אין די בתי כנסיות און בתי מדרשות, מ'האט זיך שופך שיה געווען, מ'האט געזאגט תהילים פאר'ן הייליגן באשעפער, מ'האט מרבה געווען באמירת תהלים, כדי וטהר לבינו לעבדך באמת, אויף לב טהור ברא לי אלקים, מ'האט מתפלל געווען, מ'האט געבעטן דעם הייליגן באשעפער מ'זאל האבן א הייליג הארץ, א ריין הארץ ער זאל ארויס נעמען די גאנצע קליפה די גאנצע טומאה, תפילות ישראל האט א געוואלדיגן כח, מ'קומט מ'בעט באמת דעם הייליגן באשעפער וועט השי"ת ממלא זיין משאלות לבם די תפילות פון אידישע קינדער לטובה, מ'וועט זוכה זיין מזכך זיין און מטהר זיין לבבות ישראל, ארויס צונעמען די גאנצע טומאה, מ'וועט זוכה צו א ריין הארץ, צו א לב טהור צו א ריין הארץ מ'וועט קענען דינען דעם באשעפער, די קריאה איז מעורר הזמן די זמן פון פרשת יתרו - משפטים, די פרשה פון מתן תורה, אידן האבן געזאגט נעשה ונשמע פארן הייליגן באשעפער, איז דער זמן מסוגל אויף דעם מ'זאל זיך קענען מזכך זיין מטהר זיין דאס הארץ פאר השי"ת.

השי"ת זאל העלפן מ'זאל אויסנוצען נאך דאס ביסעלע צייט וואס איך נאך איבערגעבליבן אין די ימי השובבי"ם, אויף ריכטיגע תשובה, אויף פשפוש המעשים, מתקן זיין די מעשים וואס מ'האט חוטא געווען, מיט א חרטה לשעבר מיט א קבלה גמורה א קבלה אמיתיות, מ'זאל זיך מאכן גדרים וסייגים צו זיין ערליך, צו זיין אפגעהיטן, אפגעהיטענע אויגן, אפגעהיטענע מחשבות, אפגעהיטענע דיבורים, וועט אוודאי השי"ת העלפן מטהר זיין לבבות בני ישראל, וועט מען זוכה זיין צו טהרה צו קדושה און טהרה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וועט מען זוכה זיין אז די הקדש וועט מפקיע זיין דעם שעבוד, און דעם זכות וואס מ'איז א ממלכת כהנים וגוי קדוש וועט דער אייבישטער העלפן ארויס צוגיין פון דעם ביטערען גלות דעם גשמיות'דיגן גלות, וועט מען זוכה זיין צו התרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

האט גערעדט צו אידן, האט ער גערעדט צו אלע אידישע קינדער במשך כל ימי הדורות, האט דער אייבישטער געזאגט פאר משה רבינו כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, זאלסט זיי זאגן בלשון הזה וכסדר הזה, אזוי ווי דעם סדר, אידן האבן זוכה געווען צו יציאת מצרים, אידן האבן זוכה געווען מ'זאל זיי ארויסנעמען די מצרי'שקייט פון אידישע הערצער, אבער אידן האבן דאס נאר זוכה געווען, ותקרבון ותעמדון תחת ההר, אידן האבן מתפלל געווען, אידן האבן זיך אויסגעוויינט פאר הייליגן באשעפער, האט השלי"ת וטהר לבינו לעבדך באמת, השלי"ת האט מטהר געווען לבבות בני ישראל, ארויס נעמען די קליפה די טומאה פון מצרים פון הארץ.

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל בלשון הזה וכסדר הזה, דעם סדר, מ'וועט זיין אין דעם ביטערען גלות מ'וועט איינזאפן אין זיך פון די טומאת העמים, פון דעם טמא'נעם גלות וואס מ'געפינט זיך, מ'וועט זיך אריינעמען די טומאה, השי"ת איז א קורא דורות מראש, ער האט אלעס געזעהן, ער האט צוגעזען ימינו אלו, ער האט צוגעזעהן אונזער דור שפל וואס מ'לעבט אין אזא שפלות'דיגן דור, די טומאות פון אומות העולם קריכט אריין אין אידישע הערצער, מ'דארף זיך מטהר זיין די הערצער, האט השי"ת געזאגט פאר משה רבינו כה תאמר לבית יעקב בלשון הזה וכסדר הזה, אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, יעצט איז מען געווארן א ממלכת כהנים וגוי קדוש, נאך א גרויסע האראוואניע, וואס מ'האט געהארעוועט אידישע קינדער האבן געהארעוועט, אידישע קינדער האבן מתפלל געווען צו השי"ת, די תפילות זענען נתקבל געווארן, השי"ת האט זיי געהאלפן, ער האט ארויסגענומען טומאת מצרים פון הארץ, כה תאמר כלשון הזה וכסדר הזה, די זעלבע זאך זאלן אידישע קינדער טוהן במשך ימי הגלות, ווען מ'וועט זיך געפינען אין דעם ביטערען גלות, מ'זאל האראווען זיך קענען מטהר זיין דאס הארץ, מ'זאל בעטן דעם הייליגן באשעפער.

שמחות אנשי שלומינו קהל עדתינו שיחיו

וויליאמסבורג • בארא פארק • קרית יואל • מאנסי
ליקוואוד • מאנטריאל • אוסטרליע

די בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם

בני ברק • אלעד • ירושלים • בית שמש • לאנדאן
אנטווערפן • מאנטשעסטער • וויען

שהשמחה במעונם

ברכת מזל טוב

הננו משגרים ברכת מז'ט חמה ולבבית לאנשי שלומינו תומכי וידידי כוללני הק' די בכל אתר ואתר כאו'א בשמו הטוב יבורך

קרית יואל

הולדת הבנים
הרב **דוד יצחק ווערצבערגער** שליט"א - מר'ץ
ר' **יואל אבערלאנדער** כ"י
ר' **שמואל נתן נטע לאוב** כ"י
ר' **משה (בהר"א) סימאן** כ"י
ר' **חיים מנחם מענדל פיינער שטיין** כ"י
ר' **ישראל מאיר פעלדמאן** כ"י
ר' **ישכר דוב קארנבלי** כ"י
ר' **ליפא שפילמאן** כ"י

הולדת הבנות
ר' **חיים בערקאוויטש** כ"י
ר' **ארי' (בר'מ) הערשקאוויטש** כ"י
ר' **משה (בהר"א) סימאן** כ"י
ר' **יוסף (בר'ל) קאהן** כ"י

הכנסת בניהם לעוה"מ
מנ"ה **שמעון הערשקאוויטש** הי"ו
מנ"ה **אלי מלך שמאיע** הי"ו
מנ"ה **יצחק פאלאטשעק** הי"ו
מנ"ה **יעקב קאהן** הי"ו

בארא פארק

הולדת הבנות
ר' **יונה לאנדא** הי"ו

אירוסים צאצאיהם
הר"ר **זרח שפירא** שליט"א
מנהיג במוסדותינו הק'
ר' **דוד ראזענבערג** הי"ו
ר' **שלום אליעזר ברוינער** הי"ו

בני ברק

הולדת הבנים
הרב **יעקב יצחק לאבין** שליט"א
ולאביו אדמו"ר מחרדים זידיט שויב שליט"א
ולחתנתו אדמו"ר מטעמעשוור שליט"א

ר' **אברהם יוסף צבי ראזנבערג** הי"ו
ולחתנתו ר' **ישעי' אהרן צבי בארמיינקא** הי"ו
ולחת'ו ר' **אשר לעמל שווארץ** הי"ו

הולדת הבנות
ר' **אברהם צבי עק שטיין** הי"ו
ולאביו ר' **דוד אלכסנדר עק שטיין** הי"ו
ולחתנתו ר' **יצחק מרדכי מאשקאוויטש** הי"ו

ר' **יחיאל מיכל יואל פוקס** הי"ו
ולאביו ר' **חיים יחזקאל פוקס** הי"ו, אלעד
ולוקטו ר' **יודא ארי' ווירצבערג** הי"ו
ולוקטו ר' **יודא חיים גוטער** הי"ו

ירושלים

אירוסים הבת
ר' **יחיאל ווידער** הי"ו

אויסטראליע

הולדת הבת
ר' **נפתלי גאלדבערג** הי"ו, כונו נכדו
וחתנו ר' **יחיאל קרויס** הי"ו

הולדת הבת
ר' **מרדכי זלמן פיקסלער** הי"ו

וויליאמסבורג

הולדת הבת
ר' **אברהם יקותיאל זלמן**
ב"ר **יצחק אייזיק שטיין**

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות
מנ"ה **מעכיל וויינגארטן** הי"ו
מנ"ה **משה יושע פליישמאן** הי"ו

אייראפע

הולדת הבנים
ר' **יואל שלעזינגער** הי"ו, לאנדאן
בן ר' **משה מענדל שלעזינגער** הי"ו, ק"י
חתן ר' **מענדל ראזענפעלד** הי"ו, לאנדאן

ר' **מרדכי ראזענבערג** הי"ו, מאנטשעסטער
אביו ר' **משה ראזענבערג** הי"ו, לאנדאן

הולדת הבנות
ר' **אנטשיל פריד** הי"ו, לאנדאן
בן ר' **שלמה זאב פריד** הי"ו, ירושלים

ר' **שלמה מאשקאוויטש**, לאנדאן
בן ר' **יצחק מרדכי מאשקאוויטש**, בני ברק
חתן ר' **נחמן יייק הי"ו**, לאנדאן

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות
ר' **ישראל יצחק נידערמאן** הי"ו, מאנטשעסטער
בן ר' **מענדל נידערמאן** הי"ו, אנטווערפן
חתן ר' **ארי' ראטה** הי"ו, מאנטשעסטער

מאנטריאל

הולדת הבת
ר' **יואל בערגער** הי"ו

אירוסים צאצאיהם		
הר"ר חיים ראובן שעהנברן , וויליאמסבורג	החתן ישראל מאיר כ"י	הר"ר אברהם זאב פריעדמאן שליט"א, קרית יואל
הר"ר משה אלי' גרין מנהיג במסדותינו וומ"ס	החתן יוסף כ"י	ר' שלום אליעזר פראנקל הי"ו, גזבר הקהילה וומ"ס
ר' אברהם משה ווייס כ"י, קרית יואל	החתן יוסף כ"י	ר' מתת' דוב קליינמאן כ"י, קרית יואל
ר' וואלף דייטש הי"ו, וויליאמסבורג	החתן אשר מאיר כ"י	הר"ר יוסף פישער מנהיג במסדותינו ב"פ
ר' ישראל חיים שטעסל כ"י, קרית יואל	החתן אשר מאיר כ"י	ר' אהרן קרויס כ"י, לאנדאן
ר' קלמן גוטמאן הי"ו, בארא פארק	החתן מנחם מענדל ראובן כ"י	ר' נפתלי הערש צאהלער הי"ו, בארא פארק
ר' פסח ראטה , חבר המהלל המוסדות ב"ב	החתן משה אפרים ב"פ	הר"ר צבי יודא ווייס , חבר המהלל המוסדות ב"ב
הר"ר אברהם חיים שטיינארצל שליט"א, רב דק' מטה אפרים ב"פ		הר"ר אברהם גראס , רב דק' ארוחות חיים ב"פ
נישואי צאצאיהם		
ר' וואלף לאנדא הי"ו, וויליאמסבורג	החתן נפתלי יחזקאל שרגא כ"י	ר' מנחם צבי טעלער הי"ו, וויליאמסבורג
ר' שלמה יוסף באש הי"ו, וויליאמסבורג	החתן בנציון כ"י	ר' יודא אברהם שטיין הי"ו, בארא פארק
ר' ארי' שמואל פרענקל הי"ו, בארא פארק	החתן יודא כ"י	ר' יחזקאל גאלדענבערג הי"ו, וויליאמסבורג
ר' מנחם שלמה שווארץ כ"י, לאנדאן	החתן אלעזר כ"י	ר' משה יוסף וואזנער , מאנטשעסטער

אדער קען מען שיקן דורך א פקס אדער מייל

a.ch.bnb@gmail.com - FAX: 011-9723-6194389

צו מעלדן א שמחה קען מען זיך פארבינדן צו:

011-972-52764837 און אין אר"י 845-662-5579